

NE VORBEŞTE PĂRINTELE CLEOPA

17

N E   V O R B E Ş T E

P Ă R I N T E L E   C L E O P A

17

NE VORBEŞTE

PĂRINTELE CLEOPA

17

Carte tipărită cu binecuvântarea

Î.P.S.TEOFAN

Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei

EDITURA MĂNĂSTIREA SIHĂSTRIA

2010

Referenţi:

Pr. Prof. Dr. Gheorghe Petraru
Pr. Lect. Dr. Mihai Vizitiu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Ne vorbeşte părintele Cleopa / sub îngrijirea arhim. Ioanichie Bălan

Roman:Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor,1995

Vol. 17: - Vânători-Neamţ: Mănăstirea Sihăstria, 2010.

ISBN 978-606-8217-01-7

SFATURI ALE PĂRINTELUI CLEOPA CONSEMNATE DE PĂRINTELE IOANICHIE BĂLAN ÎN ANII 1950[1]

30 XII 1954

Unele lămuriri primite când am venit cu sfinţia sa de la Târgu Neamţ la Mănăstirea Sihăstria, în ziua de 30 XII 1954:

- Cel mai mare lucru ce se cere călugărului este rugăciunea curată.

- Omului pe pământ nu-i trebuie altceva decât să primească de la Dumnezeu darul Sfântului Duh, adică dragostea.

- Prin rugăciune curată omul primeşte darul Sfântului Duh, adică dragostea.

- Semn că avem dragoste în noi este când vedem pe toţi oamenii la fel. Iubim la fel şi pe drepţi şi pe păcătoşi, că zice: *Pe cei drepţi iubeşti şi pe cei păcătoşi miluieşti.* Deci să avem dragostea lui Dumnezeu care pe cei drepţi iubeşte şi pe cei păcătoşi îi miluieşte.

[1] In acest capitol au fost aşezate fragmente din cuvintele rostite cu ocazia unei vizite făcute la Mănăstirea Sihăstria între 30 XII 1954 şi 13 I 1955 de Părintele Cleopa, în acea vreme staret al Mănăstirii Slatina.

- Mila este fiica dragostei.

- Dacă am dobândit dragostea lui Dumnezeu, din ea se naşte smerenia. Din smerenie se naşte ascultarea şi celelalte fapte bune.

- Rugăciunea este maica tuturor virtuţilor.

- *Atât a iubit Dumnezeu lumea, că pe Unul Născut Fiul Său L-a trimis..., Care S-a smerit pe Sine, chip de rob luând* şi *ascultător făcându-Se până la moarte.*

Deci Rugăciune - Dragoste - Smerenie - Ascultare. Smerenia înalţă pe om până la ceruri, iar dragostea îl ţine sus şi nu îl lasă ca să cadă.

- Plânsul este îndoit:

1. Este un plâns sau o întristare a minţii pentru păcatele sale, pe care trebuie să o aibă fiecare în inima şi mintea sa. Aceasta e prima treaptă a plânsului ce se face în minte fără lacrimi.

2. Plânsul cel cu lacrimi, pe care nu-l poate avea oricine, ci numai cine a primit acest dar de sus.

- Trebuie întotdeauna să ne silim.

- Călugăria este o silă a firii. Deşi nu avem destulă râvnă să facem o faptă bună, totuşi să ne silim în toate.

- Părăsirea - nesimţirea sau împietrirea - înseamnă retragerea darului lui Dumnezeu de la om. Pentru două motive se întâmplă acest lucru:

1. sau ne ceartă Dumnezeu pentru mândria noastră

2. sau pentru că ne lenevim la rugăciune. Dar să nu ne tulburăm şi să nu ne descurajăm în această ispită. Să avem răbdare în ispite.

- Fiecare sfânt după cum a trăit aşa a rânduit şi altora să facă pentru a se mântui, că sunt multe căi de mântuire. Unii cer rugăciunea lui Iisus, alţii citirea psalmilor, alţii altceva. Rugăciunea lui Iisus e foarte de folos a se practica, dar are nevoie de un timp de linişte pentru a o putea deprinde, apoi poţi petrece şi în obşte. Dar noi, care suntem plini numai de griji, nu putem să o deprindem. Mie mi-e şi necaz pe aceia care tot vorbesc de rugăciunea lui Iisus, dar nu fac nimic.

- După Sfântul Isihie, trezvia atenţiei se compune din patru părţi. Insă trei lucruri ni se cer mai ales:

1. să luăm aminte la gândurile ce ne vin;
2. să nu ne învoim cu ele şi
3. să le gonim cu rugăciunea lui Iisus.

- Nu trebuie să lăsăm nefăcută pravila noastră, ci s-o facem cu toată atenţia. Eu uneori zic multe acatiste, paraclise şi altele, dar mai mult mă îndulcesc de Psaltire, când cuget la unele stihuri din ea. Dar pentru a o citi trebuie să avem linişte.

- Să ne punem nouă unele legi, pe care de le vom păzi cu sfinţenie, vom avea pace în inimă. E nevoie totuşi uneori să-ţi schimbi rânduiala pentru alta mai bună.

- Trebuie să ajutăm obştea şi pe stareţ.

- Nu trebuie să fugim de acest lucru la linişte, fiind egoişti şi având în noi iubire de sine, ci să ne punem în slujba aproapelui (obştii) cu ce avem de sus.

- Motivul este puntea spre păcat.

- Să păzim cu sfinţenie canoanele Sfinţilor Părinţi, să păstrăm neştirbită tradiţia Bisericii noastre pusă de Sfinţii Părinţi.

- Să nu ne apropiem oricum de Sfintele Taine. Nici un gând întinat să nu avem atunci în noi.

- Să ne mărturisim curat toate gândurile noastre înainte de Sfânta Împărtăşanie. Să ne păzim atunci cu mare atenţie.

- Să nu crezi vameşul că a avut smerenie, ci cunoaştere de sine (Sfântul Isaac Sirul).

- Smerenia se câştigă numai de cei sfinţi, prin darul lui Dumnezeu.

- Acela are smerenie, care face cele mai mari fapte bune, minuni, adică face fapte cu care ar putea a se slăvi, însă el totuşi plânge pentru păcatele sale.

În concluzie: Dacă noi vom avea, pe cât se va putea, o rugăciune curată de gânduri, întristarea minţii (adică plânsul cel dintâi, dacă nu lacrimi la rugăciune) şi o neîncetată cunoaştere de sine ca vameşul, vom spori cu darul lui Dumnezeu.

- Să ne lăsăm în voia lui Dumnezeu. Noi să facem cât vom putea, iar Dumnezeu va adăuga cu darul Său.

- Să iubeşti întotdeauna liniştea. Chiar de nu o trăieşti acum, dar Dumnezeu îţi va rândui odată să ai parte de ea. Toate ale veacului acestuia sunt deşertăciuni.

- Nimeni nu se poate pocăi fără de linişte.

- Cel ce vrea să se pocăiască trebuie să iubească şi liniştea.

- Să ne câştigăm nouă dumnezeiasca dragoste prin rugăciunea cea neîncetată a lui Iisus.

- Dragostea este cheagul ce uneşte pe toţi cei din obşte într-un gând.

- Dacă nu putem avea între noi adevărata dragoste, să avem măcar o dragoste făţarnică şi din aceea apoi vom ajunge la adevărata dragoste a lui Hristos (Sfântul Ioan Scărarul).

- Să nu dorim a merge la pustie înainte de a dobândi dragostea adevărată în viaţa de obşte (Sfântul Varsanufie).

- Putem trăi şi în obşte ca în pustie, de vom avea acestea trei:

1. Defăimare de sine.
2. Să ne vedem dedesubtul a toată zidirea.
3. Să avem dragoste în noi (după Sfântul Varsanufie).

- Să fii gata întotdeauna ca, de te va schimba stareţul din această ascultare, să primeşti orice altă ascultare din cele mai de jos fără a te tulbura.

- Să nu ţii la ascultarea în care eşti, ci, oricând se va ivi momentul, las-o altuia fără a te tulbura. Dar până atunci fă-o cu dragoste.

- E adevărat că eşti destul de învăluit de griji şi nu poţi avea o rugăciune mai curată, dar, pe cât poţi, să ai întotdeauna întristarea minţii pentru păcate şi ajunge aceasta. Oricând mergi sau faci ceva nu sta, ci ori cugetă cu mintea la ceva, ori repetă un stih, ori să ai întristare pentru păcate, că toate sunt lucrarea minții, dar cel mai bun lucru este să zici mereu „Doamne Iisuse". Această rugăciune este formată din şapte cuvinte, închipuind cele şapte daruri ale Duhului Sfânt.

Din predica de la Botezul Domnului din 6 I 1955 în Paraclis

- Trebuie să avem o credinţă cunoscătoare, dar şi una lucrătoare. Prima credinţă e drăcească, dacă nu o unim cu a doua.
- Trebuie să unim credinţa cu faptele. Să dovedim din fapte că suntem creştini.

Din predica spusă la Sfânta Liturghie în ziua de 8 I 1955

- Sufletul câştigă liniştea cea adevărată numai în biserică. Nimic nu ne-a lăsat Dumnezeu sub cer mai scump ca Sfânta Liturghie (Sfântul Ioan Gură de Aur).
- Cum vom lua aminte cu atenţie la tot ce se citeşte şi se cântă în biserică, vom avea mai mare pace în suflet. Oricâte griji am avea, trebuie să le lăsăm toate pentru a lua parte la Sfânta Liturghie (se adaugă şi pilda lui Teofil[2], care a fost vândut de tatăl său ca rob şi a scăpat de moarte prin Sfânta Liturghie).

Predică ţinută noaptea (8-9 I) după Utrenie la Paraclis

- Cea mai primită rugăciune e cea de miezul nopţii. Miezonoptica e prima laudă şi principala laudă bisericească. Ca mărturie avem pe Proorocul David ce zice: *În miezul nopţii m-am sculat să mă mărturisesc Ţie, Doamne* (Ps. 118, 62). Sau: *În toate nopţile cu lacrimile mele aşternutul meu am udat* (Ps. 6, 6). Sau:

„Despre ascultarea de părinţi şi minunea Sfintei Liturghii".

Făcutu-m-am ca un corb de noapte în loc nelocuit (Ps. 101, 7). La fel ne pot fi pildă două păsări, irodiul şi pasărea liră, care cântă numai noaptea în cele mai pustii locuri. Această rugăciune de noapte reprezintă rugăciunea Mântuitorului în grădina Ghetsimani. Iar Ceasul I e timpul când Domnul a fost prins. Rugăciunea de miezul nopţii e rugăciunea cea de aur. O jumătate de noapte să dormim şi o jumătate să ne rugăm. Ne e destul să dormim două-trei ore înainte de Utrenie şi vreo două după Utrenie.

- Somnul prea mult îl îmbată pe om ca vinul.

- Pe călugărul ce nu-şi face pravila Dumnezeu îl socoteşte ca pe un mort.

- La miezul nopţii s-a născut Iisus în peşteră, când au cântat îngerii. Atunci (noaptea) a fost prins spre patimă. Atunci a înviat. Atunci va fi judecata lumii, care va ţine atât cât se citesc cei şase psalmi ai Utreniei, potrivit celor şase cuvinte ale Domnului: Veniţi…, că am flămânzit, … am însetat, gol am fost, în temniţă, bolnav… sau Plecaţi de la Mine…

- Mântuitorul adeseori se ruga noaptea. Uneori se retrăgea singur în munte şi se ruga.

- Şi sfinţii apostoli, când erau închişi, noaptea se sculau şi cântau împreună, încât s-au deschis uşile temniţei, ba şi inimile iudeilor.

- Toţi Sfinţii Părinţi se rugau noaptea. Unui pustnic i s-au descoperit trei coroane: 1) una de aramă, ce reprezintă rugăciunea cea de ziuă, ca ceea ce se face cu multă răspândire, 2) una de argint, ce închipuie rugăciunea cea de dimineaţă, ca ceea ce este făcută cu mintea mai adunată, 3) una de aur, ce

închipuie rugăciunea de miezul nopţii, ca cea mai curată şi mai adunată.

- Această rugăciune e cea mai primită de Dumnezeu, deoarece noaptea, când toată lumea doarme şi când se fac în lume cele mai urâte păcate, monahul se scoală la rugăciune.

- Fericit e acela ce lasă somnul şi se roagă noaptea.

- Când te scoli, mai înainte de orice lucru, aleargă la nevinovata rugăciune.

9 I 1955 Spicuiri din predica de la Sihla

- Rugăciunea şi dragostea pururea să fie înjugate la monah ca doi boi.

- Trupul să facă slujba Martei, iar mintea să stea la picioarele Domnului ca Maria.

- Cel ce se roagă având ură sau gânduri rele asupra cuiva, este ca o mireasă care curveşte de faţă cu mirele său.

- Cel ce râvneşte a se osteni numai pentru sine e semn că are iubire de sine. Însă noi trebuie să căutăm folosul fratelui, aceasta este dragostea cea adevărată.

- Atunci când suntem în primejdie trebuie să ne ascundem puţin pentru a trece mânia Domnului sau a omului, pentru ca să nu pătimim ceva din mândrie sau din nepurtarea de grijă a lui Dumnezeu. Aşa a fugit Iacov de fratele său, Moise de la faţa lui Faraon, David de Saul, Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel de Irod, primii creştini de închinătorii la idoli etc. Sfântul Atanasie cel Mare (vreme de 46 de ani), Sfântul Teodor Studitul (vreme de 12 ani), toţi sfinţii fugeau

de primejdii. Iar atunci când omul nu mai poate, face Domnul ce nu poate omul.

- Noi, ca oameni, trebuie să fugim, iar de va rândui Domnul să fim prinşi, ştie El cum să ne ajute.

- Dumnezeu atunci ne ajută, când noi facem tot ce putem pentru mântuirea noastră. Ce folos tragem din această fugă de mânie sau prigoană? Poate noi ne putem mântui răbdând, dar îl facem pe fratele nostru ca să păcătuiască prin noi.

- Deci trebuie să avem iubire de aproapele. Noi poate câştigăm, dar păgubim pe aproapele nostru.

- Dacă noi căutăm să potolim pe aproapele cu vreun dar şi nu-l împăcăm, atunci să fugim.

- Suntem datori deci să ne ferim din calea mâniei aproapelui pentru că îl iubim, iar de trebuie să răbdăm, cu voia Domnului, ne va da El atunci ajutor.

- Cu neputinţă e să petreacă la un loc iubirea de argint (rădăcina tuturor patimilor) cu iubirea de aproapele.

- Zavistia este mai rea decât dracul (Pilda lui Saul când David îi cânta şi scăpa atunci de drac, dar nu şi de zavistie).

- Zavistia e o rugină a inimii, o scârbă pentru sporirea fratelui său. Are necaz pe fratele său, care are daruri mai bune.

- Zavistia este egală cu patima iubirii de argint (vezi pilda cea de la Mântuirea păcătoşilor). Zavistia nu se bucură niciodată de sporul fratelui său.

9 I 1955 - Spicuiri din predica de Duminică seara la masă la Mănăstirea Sihăstria

Despre paza minţii şi a inimii

- Cum sporim? Prin paza minţii şi a inimii, a rugăciunii şi a trezviei (după Sfântul Varsanufie).

- Mintea e portarul inimii, ea nu trebuie să lase gândurile să intre în inimă.

- Gândurile intră în inimă prin cele cinci simţuri sau ferestre. Dar şi din inimă izvorăsc diferite patimi. Mintea însă le goneşte şi pe unele şi pe altele cu ajutorul Domnului.

- Primele începuturi ale gândurilor nu trebuiesc primite.

- Întâi vine momeala, apoi unirea cu gândul, lupta, învoirea, după aceea păcatul.

- Dar fără trezvia atenţiei (minţii) nu putem scăpa de gânduri.

- Când ne vine vreun gând trebuie să-l gonim prin atenţia inimii.

- Să luăm aminte că lupta noastră este împotriva stăpânitorilor întunericului veacului acestuia şi cele mai de nevoie arme sunt rugăciunea şi trezvia atenţiei.

- Paza mintii sau trezvia atenţiei este de mai multe feluri:

1. Primul fel de pază e împotriva imaginaţiei, a fanteziei. Îngerii nu au imaginaţie, dar cum Lucifer şi-a imaginat mărirea dumnezeirii, a şi căzut din cer. La fel a fost făcut şi Adam, dar cum a greşit - a primit imaginaţia nemuririi, a pomului etc. - a şi fost izgonit din rai. De aceea pururea ne luptă vrăjmaşul prin închipuire.

- Nici o patimă nu intră decât prin închipuire. Primul atac intră prin imaginaţie. Imaginaţia e pod al dracilor, căci pe acest pod intră dracii în om.

- Trebuie ca mintea să stea de strajă în primele răsărituri ale gândurilor şi să nu le primească.

- Dracii nu ostenesc niciodată a ne momi, căci ei ştiu ce scump e un suflet.

- Nouă ne trebuie trezvie mare. Să avem trezvia întotdeauna.

- Mai grea e lupta cu mintea decât cu trupul, cu lucrul. Pentru a păcătui cu trupul ne trebuie trei lucruri: timpul, locul şi lucrul. Dar la păcătuirea cu mintea foarte uşor se face păcatul: oriunde, oricând şi fără nici un lucru. Mare pază ne trebuie deci la acest război. Imediat trebuie să tăiem gândurile rele. Ne trebuie trei lucruri ca să putem a ne lupta cu gândurile (cu imaginaţia):

a) Să ne trezvim zicând: De unde este acest gând? Acest lucru se face prin frica Domnului ce luminează ochiul minţii.[5]

b) Să ne împotrivim cu mintea de la primul atac al păcatului.

c) Să ne aducem aminte de numele Domnului ce ne ajută, zicând neîncetat „Doamne Iisuse".

În fiecare clipă supărăm pe Domnul, de aceea trebuie ca neîncetat să ne rugăm cu această rugăciune. Când vom avea multe gânduri necurate în minte, numai cu numele Domnului să le gonim. De ai scăpat gândurile în inimă, aruncă rugăciunea lui Iisus în mijlocul lor şi pe toate le va alunga. Aşa vom putea lupta împotriva imaginaţiei.

2. Al doilea fel de trezvie a atenţiei este a păzi pacea inimii.

- Oricât ne-am osteni în osteneli trupeşti, nimic nu ne ajută de nu vom păzi pacea inimii. Lupta noastră o putem duce numai cu pacea inimii.

- Tulburarea inimii tulbură mintea.

- Căruţă a dracilor este tulburarea inimii. Cum putem păzi pacea inimii? Ca să avem pace în inimă trebuie să păzim aceste două lucruri:

a) Să ne lăsăm cu totul în voia lui Dumnezeu.

b) Să avem dragoste la fel faţă de toţi, fără deosebire. Toţi suntem fraţi în Iisus Hristos. Pacea inimii se câştigă deci prin aceste două lucruri: dragostea de aproapele şi lăsarea în voia Domnului. Inima e ca arcul la ceas. Şi precum atunci când arcul se deranjează tot ceasul este defect, tot aşa este şi inima când se tulbură, omul toate le face fără pace.

- Precum este cerbul care, urmărit fiind de vânător, de primeşte de la el săgeata, chiar de fuge, însă săgeata fiind în el, tot moare, de nu-i va scoate cineva săgeata, aşa este şi cu noi. De primim săgeţile diavolului în noi, tulburarea inimii e cu noi. Să scoatem deci săgeţile diavolului din inimă prin rugăciune, spovedanie etc.

3. Al treilea fel de trezvie a atenţiei este să zicem neîncetat rugăciunea lui Iisus. Să chemăm pe Domnul neîncetat. De aceea am şi luat metaniile în mână. Mereu să luăm aminte la sine, zicând: „Oare de când nu am zis «Doamne Iisuse»? Cât a trecut?". Căci vom da seama înaintea lui Hristos de aceasta.

- Mintea noastră se închină la fel de fel de idoli. De nu ne rugăm cu mintea atentă suntem ca o mireasă ce păcătuieşte cu altul înaintea mirelui său. Dar noi ne-am logodit cu El, suntem mireasa lui Hristos.

- De nu ne împreunăm cu Hristos la rugăciune, atunci preacurvim duhovniceşte.

4. Al patrulea fel de trezvie a atenţiei este să ne aducem aminte neîncetat de cugetarea la moarte. Bărbatul înţelept în vremea ispitei toate le rabdă prin această cugetare. De nimic nu suntem atât de siguri ca de moarte. Ştim că vom muri, dar nu ştim cum şi când. Să cugetăm la stihurile următoare din Sfânta Scriptură, care vorbesc despre moarte: Isus Sirah: *Adu-ţi aminte de cele mai de pe urmă ale tale şi în veac nu vei greşi.* Proorocul David: *S-au stins ca fumul zilele mele şi oasele mele ca o uscăciune s-au uscat...* Sau: *Anii noştri ca pânza păianjenului s-au socotit... Zilele anilor noştri şaptezeci...* Sau: *Omul ca iarba, zilele lui ca floarea câmpului.* Sau: *Uscatu-s-a iarba şi floarea ei a căzut...* Deci iată ce suntem: fum, abur, iarbă, pânză de păianjen, floare etc.

- Să ne cunoaştem deci nimicnicia noastră.

Spicuiri din predica de la masă, seara zilei de 11 ianuarie 1955

Despre fazele rugăciunii

Rugăciunea se împarte în trei faze: 1. rugăciunea verbală, 2. rugăciunea mintală, 3. rugăciunea inimii.

- Se deosebesc patru faze pentru a ajunge omul la adevărata rugăciune:

1. Faza întâi se numeşte rugăciune spurcată (necurată), adică atunci când omul se roagă numai cu limba, dar cu mintea adună gânduri trupeşti rele şi necurate (mai bine zis atunci când mintea se gândeşte la cele trei păcate generale: iubirea de argint, de slavă şi iubirea de poftă, din care izvorăsc toate celelalte păcate).

2. Faza a doua se numeşte rugăciunea pierzare, vrednică de osândă ca şi prima. În prima fază mintea era cu gândul la cele trei păcate generale. În rugăciunea pierzare mintea nu se gândeşte la patimi, ci numai la lucruri nefolositoare. Acum mintea se învârte în jurul materiei (Am să mă duc, am să fac, am să cumpăr, am să zic etc.).

3. Faza a treia se numeşte rugăciune furare, când omul stă la rugăciune şi începe a se trezi, a lua aminte. Se luptă cu mintea, cu gândurile, împotriva patimilor şi răspândirii minţii. Astfel uneori este biruit, alteori biruitor. În această luptă suntem într-o rugăciune jumătate fericită, jumătate osândită. În această luptă, pentru a-şi aduna mai bine gândurile, omul poate cugeta la rai, la iad, la patimile Domnului.

4. Faza a patra se numeşte rugăciune răpire, extaz sau contemplaţie, când omul începe a plânge la rugăciune cu mare foc, cu râu de lacrimi, părăseşte materia şi astfel mintea vorbeşte cu Domnul prin suspinuri.

Se mai numeşte şi rugăciunea de foc sau uimire. Acum omul nu are nici o imaginaţie, căci nu poate nimic să-şi mai imagineze despre Dumnezeu. Omul se aprinde de o mare dragoste de Dumnezeu, potrivit

stihului de la Cântarea Cântărilor: *Frăţiorul meu, eşti al meu şi eu tot al tău.*

Diavolul însă, ştiind ce mare folos are omul prin această unire a omului cu Dumnezeu prin minte, luptă cu mare putere împotriva noastră prin primele trei faze ale rugăciunii, pentru ca să nu ajungem la această ultimă fază. De aceea avem atâta silă de rugăciune.

- Cât vom fi cu mintea la pofte sau la alte lucruri nefolositoare sau lupte cu gândurile noastre, ne aflăm în primele trei faze de rugăciune.

- Rugăciunea se potriveşte foarte bine cu cele trei trepte duhovniceşti:

1. Rugăciunea făptuitorului, adică a celui ce se mărgineşte numai la cantitate (care se roagă verbal);

2. Rugăciunea contemplativului, adică a celui ce caută calitate în rugăciune (este tot una cu rugăciunea mintală);

3. Rugăciunea după dar, adică a celui ce se roagă în extaz.

Treptele urcuşului duhovnicesc spre rugăciune sunt trei şi anume:

1. Făptuirea morală, care este părăsirea de către sufletul raţional a făptuirilor cu lucrul, adică părăsirea păcatelor şi a semnelor păcatelor cu lucrul, atunci când omul nu mai face păcate cu lucrul, când se luptă cu mintea împotriva păcatelor cu lucrul şi se sârguieşte să pună în locul păcatelor virtuţile contrare.

- Sufletul taie păcatul cu lucrul şi pune virtutea în loc.

Această treaptă se mai numeşte sâmbătă, adică odihnă dinspre patimi.

2. Contemplaţia naturală în duh este a doua treaptă. Se mai numeşte sâmbete sau îndoită odihnă. La această treaptă ajunge sufletul care a lepădat patimile sufleteşti şi trupeşti prin contemplaţia naturală în duh. Acum omul se luptă să scape de păcatele cele din gânduri. Acum omul părăseşte lucrarea patimilor din gând prin contemplaţia naturală din duh. Omul din această fază nu mai vede lucrurile din natură aşa cum sunt, ci devine surd la acestea şi toate cele simţite le preface în cele duhovniceşti.

- Îşi înalţă mintea de la zidire la Ziditor. Îl preţuieşte prin cugetarea din zidire la cele duhovniceşti. Acum nu-l mai sminteşte pe om nici vederea, nici cântarea cea omenească, ci le înalţă pe acestea la cele nevăzute din cer. Aceasta este lucrarea minţii (după Sfântul Maxim Mărturisitorul).

Aceasta este a doua odihnă a sufletului, când se mută omul din trup la cele cereşti.

- Aceasta este slobozenia sufletului raţional, ce a slobozit chiar lucrarea celor cinci simţuri. Acum omul nu se mai sminteşte, ci părăseşte lucrarea cea după fire a simţurilor. În jurul lui vede numai lucrarea lui Dumnezeu. Prima treaptă se numea sâmbătă sau ziua a şasea; a doua se numeşte sâmbete sau ziua a şaptea.

3. Treapta a treia se numeşte ziua a opta sau sâmbetele sâmbetelor şi înseamnă nu slobozenia sufletului raţional, ci odihna sufletului raţional ce îşi retrage mintea de la cele mai duhovniceşti raţiuni prin extaz. Omul e dumnezeu după dar.

În treapta a doua omul se folosea de zidire ca să ajungă la Ziditor, la Dumnezeu. Se muta de la zidire la Ziditor *(Însetat-a sufletul meu spre Dumnezeul cel tare, cel viu).* Prin lucrarea minţii omul se suie sus.

În treapta a treia nu mai este contemplaţia naturală, ci odihna sufletului în Dumnezeu. Acum au pătruns razele Duhului Sfânt în om. Acum Dumnezeu odihneşte în el şi el în Dumnezeu. Aceasta este îndumnezeirea după dar.

Deci prima treaptă sau ziua a şasea este atunci când omul fuge de Egipt, când scapă de păcatul cu lucrul. În treapta a doua sau ziua a şaptea omul călătoreşte către Dumnezeu. În treapta a treia sau ziua a opta omul, pustiu de orice gând, se odihneşte în Dumnezeu. Acum omul e plin de dragostea lui Dumnezeu, se roagă fără nici o formă. Acesta este semnul că omul a ajuns în această treaptă: că mintea se roagă goală de orice gând. Ştie numai un singur lucru: să-L iubească pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul şi cugetul său.

- Urcuşul acestor trei trepte este în zigzaguri.

- În aceeaşi zi omul urcă până sus şi tot în aceeaşi zi se întoarce până la ultima treaptă, pentru că rugăciunea este cea mai mare treaptă duhovnicească. Există zigzaguri şi curbe în rugăciune.

Unii au avut dragoste mare către Dumnezeu şi repede au ajuns sus, cum au fost mucenicii. Alţii urcă în zigzag, mai încet, având o voinţă mai slabă. Altul este şi mai slab, dar şi el are nădejde. Cei de sub ascultare, cei bolnavi etc. vor lua şi ei aceeaşi cunună.

- Ţinta pentru toţi este aceeaşi: extazul dragostei, însă urcuşul pentru unii e mai repede, pentru alţii mai încet.

- Uneori omul este foarte uşor la toate, alteori este plictisit, leneş, slăbit, întristat, rece. Însă să nu ne descurajăm, căci sunt multe întorsături şi zigzaguri.

- Să alergăm înapoi la rugăciune, căci calea ce ne duce la treapta adevărată este numai rugăciunea.

- Rugăciunea aduce în suflet dragostea adevărată. Rugăciunea este maica tuturor virtuţilor. Calea Crucii nu ni se pare aşa de grea prin rugăciune.

- Nimeni nu poate câştiga dragostea lui Dumnezeu şi a aproapelui, decât numai prin rugăciune.

- Prin dragoste toate ni se fac uşoare.

- Nimeni nu sporeşte decât numai prin sfinţita rugăciune. Prin rugăciune ajungem la dragostea aceea de care spunea Sfântul Apostol Pavel: *Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Hristos?* Sau: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăieşte în mine.*

- Necazul răbdare lucrează.

- Lucrarea minţii şi rugăciunea curată are nevoie de multă răbdare, că nu ajungem uşor acolo. Deci să nu ne descurajăm în rugăciune, precum cananeianca (care mereu cerea până a primit: *O, femeie, mare este credinţa ta).* Să urmăm şi pilda acelei văduve cu judecătorul cel nedrept, care, pentru că mereu îl supăra, i-a făcut dreptate. Oare Dumnezeu nu va face dreptate aleşilor săi care strigă către El ziua şi noaptea?

- Să nu ne descurajăm în orice treaptă am fi; măcar de silă să ne rugăm şi Dumnezeu ne va cerceta cu milă, zicând: *Fie ţie după credinţa ta.*

- Dumnezeu cere de la noi să fim statornici în rugăciune.

- Cel ce dulceaţa rugăciunii a ajuns va fugi de gloate ca un asin sălbatic (Sfântul Isaac Sirul)

La Consiliul Duhovnicesc din ziua de 12 ian 1955 la stăreţie.

- Pravila din biserică, în înţelesul adevărat al cuvântului, nu este rugăciune, ci lucrare a minţii, căci ea duce mintea în multe părţi, prezentând multe idei. Pravila nu adună mintea decât în parte. Astfel mintea, urmărind cu gândul ideile ce se desprind din pravilă, nu se poate aduna înăuntrul său (în biserică ori se citeşte la Psaltire, ori viaţa şi canonul unui sfânt, ori se laudă Dumnezeu etc).

- De aceea, pentru a ne aduna mintea cu adevărat în biserică, trebuie să zicem: „Doamne Iisuse", căci mintea, fiind închisă între cinci cuvinte, mult mai uşor se poate aduna. Numai prin această rugăciune se poate aduna mintea în inimă.

- În înţelesul mai larg al cuvântului, orice simţământ şi mişcare duhovnicească a minţii sau a inimii este rugăciune. Pravila, cugetarea, cântarea, mărturisirea păcatelor, toate în acest fel pot fi socotite rugăciune. Însă adevărata rugăciune este numai cea făcută cu atenţie şi trezvie, adică rugăciunea minţii.

- Deci cum se cade să stăm în biserică? Ce lucrare să avem cu mintea? Aici nu este o lege fixă,

totul este ca, orice lucrare avem, să căutăm să o facem cu simţire.

- E bine ca la început să ascultăm cu atenţie cele ce se citesc şi se cântă în biserică şi, după ce vom vedea că mintea s-a adunat puţin şi doreşte să se roage, atunci să începem a zice cu atenţie „Doamne Iisuse", iar din când în când să mai prindem câte un stih din cele pe care le auzim şi care ne foloseşte.

- Sau putem sta în biserică fără a zice „Doamne Iisuse", dar trebuie să avem măcar lucrarea minţii, adică să urmărim cu mintea tot ce se citeşte sau se cântă. Să ne gândim la pătimirile mucenicilor când se vorbeşte despre ei, sau la taina întrupării Domnului sau la altă lucrare, potrivit cu cele ce le auzim. Însă în timpul Sfintei Liturghii să fim cu atenţia numai acolo, la dumnezeiasca jertfă.

Extrase din ultima predică din ziua de 13 ian. 1955 la Sfânta Liturghie

Despre citirea Sfintei Scripturi, rugăciune, ascultare şi blagoslovenie

1. Citirea Sfintei Scripturi este trâmbiţa Sfântului Duh, zice Sfântul Efrem Sirul, că precum trâmbiţa trezeşte pe oameni la luptă, aşa şi dumnezeiasca Scriptură, prin citire, foarte mult deşteaptă inima monahului, încât îl duce la rugăciunea cea mai adevărată.

Prin citirea Sfintei Scripturi omul urcă spre adevărata rugăciune prin şapte trepte şi anume: 1) întâi se naşte deşteptarea minţii, apoi 2) meditaţia, 3) chibzuinţa minţii spre rugăciune, 4) suferirea în

rugăciune, 5) osteneala în rugăciune, 6) lucrarea duhovnicească a minţii, apoi 7) rugăciunea cea trupească, verbală sau, cum i se mai spune, plugăria sufletului. Această a şaptea fază, rugăciunea trupească, este socotită treapta întâi din cele trei feluri de rugăciune: verbală, mintală şi a inimii, şi ea duce la rugăciunea cea duhovnicească a minţii.

- Citirea Sfintei Scripturi nu cere cantitate, ci calitate. Ceea ce ne-a rămas în minte aceea se caută.

- Nu se trece cu vederea însă nici cantitatea rugăciunii.

- Să nu căutăm să trecem filele, că mintea se întunecă de multa citire.

- Sfântul Efrem Sirul ne sfătuieşte ca întâi să stăm în genunchi şi să ne rugăm lui Dumnezeu ca să ne deschidă mintea şi să ne-o lumineze, apoi să citim cu luare aminte o filă-două. E bine să luăm şi câteva note pe caiet, că scrisul e îndoită citire. De Sfintele Scripturi ne putem folosi şi numai când le vedem.

- Să citim Sfintele Scripturi chiar de nu le înţelegem (pilda famenului Candachiei).

- Călugărul ce nu citeşte Scriptura e ca o casă zidită pe nisip (Sfântul Casian), iar cel ce o citeşte e ca o casă pe temelie de piatră.

- Ca cerbul la izvoarele apelor, aşa să alerge monahul la citirea Sfintei Scripturi. Ca nişte cerbi duhovniceşti să alergăm la Sfintele Scripturi, că altfel ne umplem de otrava păcatelor.

Deci să alergăm la dumnezeieştile izvoare şi vom găsi apa cea de viaţă dătătoare, prin care ne vom răcori. Şi psalmistul zice cu alte cuvinte că monahul

este pomul răsădit lângă izvoarele apelor Sfintei Scripturi. Pomul este tot omul, frunza pomului este osteneala cea trupească din afară (postul, privegherile, metaniile etc.), iar roada pomului este lucrarea duhovnicească a inimii, dragostea, pacea, milostenia, facerea de bine, blândeţea.

- Dragostea se câştigă numai prin rugăciune. Dar să nu uităm că nici frunzele, nici roadele nu cresc dacă mai întâi nu este omul răsădit lângă izvoarele apelor Sfintei Scripturi, potrivit şi cu cuvântul: *Înseta-ta sufletul meu spre Dumnezeul cel tare, cel viu.*

2. Dumnezeiasca rugăciune, oricare va fi ea, este bună. Căci fiecare într-o zi poate ajunge la măsură dumnezeiască. De pildă: monahul este ispitit mai ales de trei feluri de draci într-o zi. Dimineaţa ne ispitesc dracii slavei deşarte şi ai mândriei şi mai ales ne luptă cu nesimţirea (când omul crede că el nu are păcate). Cauza pentru care nu ne cunoaştem este lipsa de rugăciune. La amiază ne luptă dracii mâniei şi ai iuţimii. Iar seara ne ispitesc dracii lăcomiei pântecelui.

- Deci prin rugăciune să luăm aminte cu atenţie la toate războaiele dracilor.

- Nici o virtute nu smereşte mintea aşa de mult ca rugăciunea.

- Când suntem fără lacrimi şi împietriţi e semn că suntem mândri. Deci să ne rugăm cu atenţie, că prin ea se va naşte umilinţa.

- Aşa dacă ne vom lupta contra dracilor de dimineaţă prin rugăciune şi smerenie, contra celor de

amiază, prin a ne întoarce cu dragoste, rugăciune, blândeţe către toţi (de nu avem adevărata dragoste către aproapele, măcar pe cea făţarnică să o uneltim), contra celor de seară prin înfrânare, aşa de ne vom lupta, vom ajunge la măsură dumnezeiască într-o zi.

- Este bună orice rugăciune, numai să fie făcută cu umilinţă şi luare aminte. Iar de lipsesc acestea nici una nu este bună. Şi rugăciunea de dimineaţă şi cea de amiază şi cea de seară este bună, numai să stea omul cu mintea toată vremea înaintea Domnului. Aceasta este adevărata rugăciune, dar ca să ajungem aici, trebuie ca înainte de rugăciune să citim ceva pentru a ne aduna mintea. Că monahul se reîntoarce în chilie ca un ostaş rănit din război, fiind supărat şi tulburat de ascultări şi de tăierea voii.

- De aceea, când vii în chilie, întâi să te linişteşti, apoi să citeşti o pagină-două din Sfinţii Părinţi, apoi să te rogi.

- Mare legătură este între citire şi rugăciune.

- Din citire mintea se adună la cele citite. Prin citire se linişteşte mintea întâi. Apoi stai în genunchi la rugăciune. Şi caută să ridici întâi mintea sus, apoi ca să ţii mintea acolo sus ridică şi mâinile sus. Să nu ridici mâinile întâi sus, ci mintea ridic-o întâi la rugăciune şi apoi mâinile, potrivit cuvintelor: *Pus-ai arc de aramă împotriva vrăjmaşilor noştri* (mâinile sunt arc de aramă).

- Citirea aduce mintea ca să se poată ruga.

- Cum se ajută mintea din citire? Spune Sfântul Efrem Sirul că de stai la rugăciune, să iei aminte ca vasele tale să nu le spurce dracii.

- De ai citit ceva şi apoi stai la rugăciune, îngerul Domnului îţi aduce aminte la rugăciune de cele ce le-ai citit şi, chiar dacă mintea nu ajunge la rugăciune, are totuşi o lucrare a minţii, adică gândeşti la cele citite. Deşi nu este o rugăciune de aur sau argint, totuşi este de aramă, adică o cugetare duhovnicească ce tot ne suie către Dumnezeu.

- Se mai întâmplă că la citire se luminează mintea prin rugăciune.

- Deci şi înainte de a citi trebuie să te rogi, ca să te lumineze Dumnezeu.

- Rugăciunea este cheia dumnezeieştilor Scripturi, a citirii şi a înţelegerii lor.

- De voim deci să fim pomi duhovniceşti, să stăm la izvoarele Sfintei Scripturi.

- Cea mai mare lucrare duhovnicească este sfânta rugăciune, pentru că sfânta rugăciune naşte dragostea.

- Prin citire şi rugăciune omul capătă mare dragoste (râvnă) să alerge la păzirea poruncilor lui Dumnezeu.

3. Ascultarea sau tăierea voii. Ascultarea este o lucrare a îngerilor din cer. Din neascultare a căzut satana şi Adam.

- Neascultarea lucrează moarte, zice Sfântul Ioan Scărarul.

- Ascultarea este moarte a voii (Sfântul Ioan Scărarul)

- Mai înaltă este ascultarea ca jertfa, adică decât rugăciunea din chilie, postul, metaniile etc.

Ascultarea este o mucenicie de fiecare zi, iar cel iubitor de jertfă se foloseşte foarte puţin. Pildă avem în acest sens pe Saul care a cruţat vitele lui Amalic ca să le aducă jertfă şi nu le-a omorât pentru ascultare. Iar Samuil, care se tâlcuieşte ascultare, l-a mustrat pe Saul. Ba lui Saul i se ia şi împărăţia, căci ascultarea este mai mare ca jertfa.

- Noi credem că cea mai mare jertfă este postul, metaniile, rugăciunea, însă cea mai mare jertfă este tăierea voii şi ascultarea. Orice altă nevoinţă sau jertfă este mai mică decât ascultarea.

4. Blagoslovenia. Păzirea blagosloveniei încă este un semn de smerenie.

- Poate fi ascultător cineva la cele mari, dar nu şi la cele mici, nepăzind blagoslovenia.

- Dar de multe ori cele mici îl trântesc pe monah.

- Trebuie să păzim foarte mult blagoslovenia sau legătura celor mari (pilda celui ce nu a mâncat pâine, fiind legat; pilda lui Marcu, ucenicul cu litera O[3]).

- Să ne facem canonul rânduit, iar de nu putem cumva, măcar să ne ostenim cu altceva, căci căinţa sinceră înalţă pe om acolo unde îl urcă acea faptă.

- Deci neîncetat să avem cu noi întristarea inimii, rugăciune curată sau o lucrare oarecare a minţii, dragoste spre toţi, smerenie, ascultare şi blândeţe.

[3] Vezi *Patericul egiptean* la avva Marcu, ucenicul lui avva Siluan.

Din cuvântul de rămas bun de la masa de seară 13 I 1955

- Să nu ne câştigăm alt mijlocitor mai mare decât pe Maica Domnului. Atâta putere are ea înaintea Domnului, că de ar fi căzut toate puterile din ceruri toate valorează mai puţin ca Maica Domnului. Ea este a doua lume (pildă cele două minuni ale ei, cu măscăriciul şi cu desfrânatul).
- Ca testament vă las ca să nu uitaţi pe Preasfânta Maica Domnului, ci să zicem câte un acatist şi paraclis în fiecare zi.
- Să fie dragoste între noi şi unitate.
- Să fim toţi una şi de obşte.
- Când va pătimi sau se va bucura unul, toţi să pătimim sau să ne bucurăm. Să ne ajutăm cu sfaturi, să fim blânzi. A şaptea lucrare a monahului şi cea mai mare este să cerem sfat de la alţii pentru a nu ne rătăci. Cine vrea să se mântuiască, cu întrebarea să călătorească (Sfântul Casian). Amin.

SCRISOARE CĂTRE UN SECTAR

Domnule Efrem,

Vei şti că am primit scrisoarea de la dumneata şi am citit-o cu atenţie. Iar fiindcă doreşti a-ţi scrie şi eu câteva rânduri, deşi sunt ocupat cu multe, totuşi măcar aşa cât mai pe scurt îţi răspund prin cele ce urmează:

1. De unde ştii dumneata aşa de sigur că venirea Domnului este la uşă? N-ai auzit pe Mântuitorul în Sfânta Evanghelie că zice: *Iar de ziua şi de ceasul*

acela nimenea nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl (Matei 24, 36, 44)? Şi în alt loc unde spune: *Nu este lucrul vostru a şti anii şi vremile pe care Tatăl le-a pus întru a Sa stăpânire* (Fapte 1, 7). Şi iarăşi ştim că *ziua Domnului va veni ca un fur* (II Petru 3, 10). Apoi de unde ştii dumneata şi eşti aşa de sigur că este chiar acum la uşă ? E drept că au fost şi încă vor mai fi semne pentru vremea venirii Domnului cea de a doua oară; şi aceste semne le cunoaştem pentru că Însuşi Mântuitorul ni le-a arătat nouă. Dar a spune noi sigur ceva despre ziua şi ceasul acela este cu totul cu neputinţă. Căci acestea sunt taine ştiute numai lui Dumnezeu. Dar este bine să fim în toată vremea veghetori, ca să nu fim luaţi prin surprindere de moarte sau de ziua aceea.

De aceea a şi zis Mântuitorul nostru: *Privegheaţi, că nu ştiţi nici ziua, nici ceasul întru care Fiul Omului va veni* (Matei 25, 1-13). Dar a face noi veste că ştim ceva despre ziua şi ceasul acela este o nebunie. Ştiţi ce a păţit William Miller[4] cu această nebunie trufaşă! Câtă ruşine şi ocară a suferit, fiindcă a rămas prooroc mincinos în faţă la atâta lume!

2. Văd că zici că Domnul ţi-a pregătit loc acasă la El. Da de unde ştii că acasă la El şi nu în iad? Nu ştii ce zice Scriptura: *Cine a cunoscut gândul Domnului şi sfatul Domnului cui s-a descoperit? (I* Cor. 2, 16). El cercetează inimile şi rărunchii. De

[4] Întemeietorul sectei adventiştilor, care a profeţit greşit că venirea a doua a Mântuitorului va fi între 1 martie 1843 şi 1 martie 1844.

unde ştim noi că suntem vrednici a merge acasă la El (Ps. 7, 10)?

3. Dacă zici că mântuirea este în dar, de ce se cer de la om şi faptele cele bune ale lui? Nu te înşela. Harul este din partea lui Dumnezeu. Iar din partea omului se cere credinţa cea dreaptă, unită cu faptele lui cele bune, pentru a se putea mântui. Deci credinţa cea lucrătoare, aceea care *se lucrează prin dragoste* (Gal. 5, 6). Să nu crezi dumneata că Dumnezeu mântuieşte pe om fără de om. Adică fără a cere şi osteneala lui. Trebuie şi o contribuţie proprie a omului la mântuirea lui, pentru a se arăta voia lui liberă şi credinţa lui, dragostea lui şi nădejdea lui faţă de Dumnezeu.

Mântuitorul spune: *Cel ce va răbda până în sfârşit acela se va mântui* (Matei 10, 22; 24, 13). Iată că aici cere lucrul omului, răbdare în suferinţă şi nu aşa de o zi sau două, ci până la sfârşit. Marele Apostol Pavel, arătând că omul trebuie a lucra la mântuirea sa, zice: *Drept aceea, iubiţii mei fraţi, cu frică şi cu cutremur mântuirea voastră s-o lucraţi* (Filip. 11, 12). Iarăşi, Mântuitorul nostru, arătându-ne că cere de la noi roadele faptelor bune, ne spune: *Orice mlădiţă care nu aduce roadă se taie* (Ioan 15, 2). Şi în alt loc zice: *Întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19).

Şi iarăşi, marele Apostol Pavel, arătând că se cere osteneala omului la mântuirea sufletului său, zice: *Drept aceea, fraţii mei iubiţi, fiţi statornici, neclintiţi, sporind în lucrul Domnului pururea, bine ştiind că osteneala voastră nu este deşartă întru*

Domnul (I Cor. 15, 58, vezi şi II Tim. 4, 7; Rom. 2, 6-7; Luca 12, 33 etc). Ştii că pe acela ce s-a lenevit de a înmulţi talantul l-a pedepsit cu munca cea veşnică (Matei 25, 28-30). Iarăşi ştii că celui ce voia să fie desăvârşit i se cerea să vândă averile sale, să le dea săracilor şi apoi să aibă comoară în cer (Matei 19, 21-22). Apoi nu ştii că noi toţi trebuie să ne înfăţişăm înaintea scaunului judecăţii lui Hristos, ca fiecare din noi, după faptele pe care le-am săvârşit prin trup, să primim bine sau rău (II Cor. 5, 10; I Cor. 3, 8)? Şi, iarăşi, n-ai auzit pe Apostolul Iacob care zice: *credinţa fără de fapte este moartă* (Iacob 2, 17)?

Deci te rog nu te înşela a crede că se poate mântui cineva fără a lucra împreună cu harul lui Dumnezeu la mântuirea sufletului său. De aceea zicea marele Apostol Pavel: *Noi suntem împreună lucrători cu Domnul* (II Cor. 6, 1; I Cor. 5, 9). Da. Numai aici ai nimerit, când zici că la judecata de apoi vom fi întrebaţi de toate cele ce am făcut. Atunci cu adevărat *Dumnezeu va răsplăti fiecăruia după lucrurile lui* (Ps. 61,11).

4. Zici că trupurile noastre trebuie aduse jertfă fără de prihană Domnului. Da, dar să ştii că nu numai trupurile noastre trebuie să fie neprihănite şi sfinţite, ci şi sufletele, după mărturia Sfintei Scripturi care zice: *Cea nemăritată se grijeşte de ale Domnului cum să fie sfântă cu trupul şi cu sufletul* (I Cor. 7, 34; II Cor. 7, 1 şi I Tes. 5, 33).

5. Nu-i deloc adevărat ceea ce spui că odată cu jertfa Mântuitorului au încetat toate jertfele. Care jertfe? Cele sângeroase din Legea Veche? Da, acelea

au încetat. Dar nu jertfa cea fără de sânge (Jertfa Euharistică), pe care avem poruncă să o facem întru pomenirea morţii Domnului până la venirea Lui (Luca 22, 19; I Cor. 11, 24-25). Nu auzi pe marele Apostol Pavel care strigă: *De câte ori mâncaţi pâinea aceasta şi beţi acest pahar, moartea Domnului vestiţi, până va veni* (I Cor. 11,26)?

Apoi avem jertfa laudei, care nu trebuie a înceta niciodată, după cum este scris: *Bine voi cuvânta pe Domnul în toată vremea* (Ps. 33, 1). De asemenea şi celelalte jertfe şi prinoase nesângeroase, care se mai zic şi daruri din partea omului, precum: tămâia, ceara, pâinea şi altele, pe care le aduc oamenii la Sfânta Biserică. Despre acestea Mântuitorul ne arată în ce fel să le aducem, zicând: *Deci, de-ţi vei aduce darul tău la altar şi acolo îţi vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo la altar şi du-te, împacă-te mai întâi cu fratele tău, şi apoi vino de-ţi adu darul tău* (Matei 5, 23-24).

6. Cinci jertfe sângeroase se aduceau în Legea Veche şi acestea erau umbre şi închipuiri simbolice ale altor lucruri tainice. Berbecul (oaia), taurul (boul), capra, turturica şi porumbelul. Cele trei dintâi închipuiau pe cele trei părţi ale sufletului nostru. Berbecul, ca cel ce este mai mare peste oi, puterea cea raţională a sufletului. Taurul, iuţimea (partea mânioasă a omului). Şi capra, pofta. Turturica închipuia neprihănirea. Iar porumbelul, sfinţenia (vezi Sfântul Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. II). Iar jertfele nesângeroase sunt cele ce le-am amintit mai sus, care şi în Legea Veche se aduceau şi în cea nouă se aduc la

sfânta biserică, spre trebuinţa serviciului liturgic şi spre hrana şi întreţinerea preoţilor şi celorlalţi care slujesc Biserica şi care de la Biserică trebuie a se hrăni (I Cor. 9, 13-14).

7. Zici că ţi s-au iertat păcatele pentru că ai primit pe Domnul în suflet. Păcatele nu se iartă decât prin darul Preasfântului Duh cel dat de Mântuitorul nostru sfinţilor săi ucenici şi apostoli. Acest dar al Preasfântului Duh lucrează acum în Biserica lui Hristos numai prin arhiereii şi preoţii Bisericii Sale. Căci aceştia, prin punerea mâinilor, primesc darul Preasfântului Duh (Fapte 20, 28). Aceştia au primit putere de la Hristos Dumnezeu de a lega şi dezlega păcatele oamenilor. Şi câte vor lega ei pe pământ vor fi legate şi în cer, şi câte vor dezlega ei pe pământ vor fi dezlegate şi în cer (Matei 18, 18; Ioan 20, 23).

Deci nu te năluci în zadar că pe altă cale ţi se iartă păcatele, afară de darul Sfântului Duh cel dat sfinţilor Săi ucenici şi apostoli şi care prin succesiune apostolică, prin punerea mâinilor, a rămas şi lucrează până la sfârşitul veacului, prin episcopii şi preoţii Bisericii lui Hristos. De crezi că ţi se iartă păcatele pe altă cale fără de episcopi şi preoţi eşti eretic şi străin de tot adevărul şi de Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare.

8. Zici că nu este nevoie a se depărta călugării din mijlocul lumii şi a se retrage pe la mănăstiri şi prin pustii şi singurătăţi spre a se curăţi de păcate. Cine te-a învăţat aceste cugetări deşarte? Unde a petrecut marele prooroc Ilie Tesviteanul, cel ce sufla cu foc şi care cu rugăciunea sa a încuiat cerul să nu

plouă pe pământ trei ani şi şase luni (Luca 4, 25)? Acesta de trei ori cu rugăciunea a pogorât foc din cer şi cu rugăciunea lui cerul iarăşi s-a descuiat şi a dat Dumnezeu ploaie pe pământ (III Împ. 18, 38, 45). Oare nu în pustie vieţuia marele Ilie şi în peşteră (III Împ. 19, 8-9)? Dar marele prooroc Ioan Botezătorul, cel mai mare om născut din femeie (Matei 11, 11), unde îşi avea petrecerea? Au nu în pustie (Matei 3, 1-4)? Şi unde a propovăduit? Au nu în pustia Iudeii? Ca să se plinească ceea ce a fost scris: *Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiţi calea Domnului, drepte faceţi cărările Lui* (Matei 5, 4).

Dar Însuşi Domnul Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, unde s-a retras după botez şi a postit 40 de zile şi 40 de nopţi? Au nu în pustia muntelui Carantania, unde a biruit pe satana şi cele trei atacuri ale lui (Matei 4, 1, 11)? Nu vezi că Mântuitorul nostru mai înainte de a întemeia viaţa cea de obşte cu sfinţii Săi ucenici şi apostoli, a pus temelia vieţii pustniceşti prin chipul şi pilda vieţii Sale, în pustie petrecând, în post şi rugăciune şi ispitindu-se de diavolul şi biruindu-l pe el; petrecând în negrăită feciorie, sărăcie şi supunere faţă de Părintele Său din cer, ascultător făcându-se până la moarte, şi încă moarte de cruce (Filip. 2, 8)?

Oare nu este viaţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos pilda şi prototipul vieţii călugăreşti şi pustniceşti? Oare nu au petrecut după pilda Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin pustii şi peşteri, mii şi zeci de mii de pustnici şi sihaştri care au postit toată viaţa şi s-au hrănit numai cu pâine şi

apă şi cu rădăcini, şi au fost ispitiţi de diavoli şi prin lupta cu ei s-au făcut cei mai mari luminători ai lumii? Aşa au fost Sfântul şi Marele Antonie, Sfântul şi Marele Sisoe, Eftimie cel Mare, Onufrie cel Mare, Marcu de la peşteră, Macarie cel Mare, Pamvo, Pimen cel Mare şi altă nenumărată ceată de preacuvioşi părinţi, care au rătăcit prin munţi şi prin peşteri, *cărora lumea nu le era vrednică* (Evrei 11, 57-58).

Oare Mântuitorul numai după botez a petrecut în pustie în post şi rugăciune? Oare nu în toată viaţa Sa El se retrăgea adeseori din mijlocul poporului şi se ruga în pustie şi petrecea nopţi întregi în rugăciune pe munte, în singurătate? Aşa vedem scris în dumnezeiasca Sa Evanghelie (Matei 14, 23; Marcu 1, 35; 6, 46; 14, 32; Luca 5, 16; 6, 12; 9, 18, 29; 11, 1; Ioan 6, 15 etc).

Aşadar, domnule Efrem, dacă şi Mântuitorul şi Sfinţii Prooroci şi Sfinţii Părinţi au ales pustia şi singurătatea şi munţii ca cel mai potrivit loc pentru rugăciune şi post şi iscusinţă în luptele cu diavolul, apoi cine eşti dumneata care găseşti de cuviinţă altfel de cum ne-au învăţat cu pilda vieţii şi cu cuvântul Mântuitorul, Sfinţii Prooroci şi Apostoli şi Sfinţii Părinţi? Oare vrei dumneata, fiind un vierme stricăcios ca şi mine, să zbori mai sus ca vulturii cu înţelegerea dumitale cea scurtă şi întunecată de patimi? Vrei să pui alte legi şi dreptare pentru desăvârşirea vieţii creştineşti, afară de cele puse de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de Sfinţii Apostoli, de Prooroci şi de Sfinţii Părinţi, care în pustie şi în munţi au dus viaţă îngerească şi au strălucit cu viaţa şi

cu puterea minunilor încât şi morţi au înviat prin post şi rugăciune în pustie şi văzători de Dumnezeu s-au făcut (III Împ. 19, 11, 13-14; 27, 22; IV Împ. 8, 1)?

9. Cine te-a învăţat pe dumneata că Dumnezeu nu cere de la om chinuirea trupului la lucrarea faptelor celor bune? Oare pe tine să te ascult sau pe Marele Apostol Pavel, care cu pilda vieţii sale şi cu cuvântul mă învaţă, zicând: *În toate zilele îmi chinuiesc trupul şi îl robesc, ca nu cumva, altora propovăduind, eu să ajung de sminteală* (I Cor. 9, 27; II Cor. 6, 5; 11, 27; Fapte 14, 23)? Cine din sfinţii lui Dumnezeu au călătorit în viaţă fără osteneală şi fără de chinuirea trupului?

10. Zici că trebuie să aducem lui Dumnezeu roada buzelor noastre? Să ştii că nu numai roada buzelor noastre, ci şi lucrarea minţii şi zdrobirea inimii, în vremea rugăciunii noastre, ni se cer de la Dumnezeu. Roada buzelor noastre în vremea rugăciunii noastre, fără de participarea minţii şi a inimii, nimic nu foloseşte. Că auzi pe acelaşi apostol Pavel că zice: *Cânta-voi*, zice, *cu duhul, cânta-voi şi cu mintea* (I Cor. 14, 15). Dar nu numai cu buzele şi cu mintea se cade a lăuda pe Dumnezeu, ci şi cu inima, după învăţătura marelui Apostol Pavel, care zice: *Lăudând şi cântând întru inimile voastre Domnului* (Efes. 5, 19). Dumnezeu arată aici că roada buzelor, fără participarea minţii şi a inimii, este depărtare de El, aşa cum zice prin proorocul: *Poporul acesta mă cinsteşte cu buzele sale, dar cu inima lui este departe de mine* (Isaia 29, 13; Osia 7, 14; Ier. 7, 5).

11. Zici că prin Sângele Domnului Iisus Hristos noi am primit o curăţire deplină de toate întinăciunile sufleteşti şi trupeşti şi o iertare deplină. Da, este adevărat că noi prin Sângele Domnului am fost răscumpăraţi şi am primit curăţire de păcate şi iertare (Evrei 9, 14; Colos. 1, 14). Încă şi prin baia naşterii celei de a doua şi a înnoirii Duhului Sfânt ne-am spălat, ne-am curăţit şi ne-am sfinţit (Tit 3, 5; Fapte 2, 38; 22, 16; Ioan 3, 3; Efes. 5, 26; Colos. 2, 12). Dar nu trebuie pentru aceasta să uităm că întru fărădelegi ne-am zămislit şi întru păcate ne-am născut (Ps. 50, 6; Gen. 8, 21; Iov 15, 14).

Am auzit iarăşi în Sfânta Scriptură că *toţi multe greşim* (Iacob 3, 2) şi că *nu este om care să nu păcătuiască* (III Împ. 8, 46; II Parai. 6, 36). De aceea trebuie a înţelege că pururea suntem păcătoşi înaintea lui Dumnezeu şi avem nevoie de curăţire, de iertare, care se dă nouă prin taina pocăinţei, pe care a pus-o Dumnezeu în Biserica Sa şi care se administrează numai prin episcopi şi preoţii duhovnici care au luat putere de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos de a *lega şi dezlega pe pământ păcatele oamenilor*, a celor care se mărturisesc sincer şi cu căinţă de ele (Matei 18, 18; 16, 19; Ioan 20, 23).

Aşadar, este nevoie de spovedania păcatelor la preot (Levitic 5, 5, 16; 26, 40; Numeri 5, 7, 10; Ier. 3, 13). În Legea Nouă episcopii şi preoţii sunt urmaşii Sfinţilor Apostoli (Ioan 20, 22-23).

Noi trebuie a ne cunoaşte în toată vremea păcatele noastre, după cum făcea şi marele prooroc David, care zicea: *că fărădelegea mea eu o cunosc şi*

păcatul meu înaintea mea este pururea (Ps. 50). După aceasta trebuie să ne întoarcem la pocăinţă (III Împ. 8, 47-48) cu înfrângerea inimii (Ps. 50, 18; 37, 17-18; Pilde 28, 13), cu smerenie (Ezdra 9, 6-8; Isaia 64, 5; Ier. 3, 25; Daniil 9, 7); să cerem rugăciunea de dezlegare şi canonul cuvenit pentru păcatele făcute înaintea lui Dumnezeu, precum a făcut marele prooroc David când a greşit înaintea Domnului (II Împ. 24, 10-14; III Împ. 8, 47-51). Trebuie negreşit a ne mărturisi păcatele noastre la preoţii puşi de Dumnezeu în Biserică şi să primim canonul dat la spovedanie (Levitic 26, 40-42; Judec. 10, 15; Neemia 9, 33).

Noi, prin păcatele noastre, întristăm pe Duhul Sfânt (Efes. 4, 30). Iar prin mărturisire şi pocăinţă iarăşi înnoim inima noastră prin redobândirea Sfântului Duh. Acest lucru îl adevereşte Sfântul şi Marele Prooroc David, care, după căderea în păcat, se roagă lui Dumnezeu, zicând: *Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept înnoieşte întru cele dinlăuntru ale mele.* Şi iarăşi: *Nu mă lepăda pe mine de la faţa Ta şi Duhul Tău cel Sfânt nu-l lua de la mine. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale şi cu Duh stăpânitor mă întăreşte* (Ps. 50, 11, 14).

12. Văd că te lauzi că ai o purtare frumoasă, sfântă şi cuviincioasă. E bun lucrul acesta, dar nu trebuie trâmbiţat, că ştii ce a păţit fariseul? Dar să mai ştii şi aceasta, că oricât de cucernică aşezare vei avea nu poţi fi fără de păcate, că *cine zice că păcat nu are, mincinos pe Dumnezeu Îl face* (I Ioan 1, 8, 10; Gal. 3, 22). Dumneata te arăţi a fi drept şi că duci o viaţă

neprihănită şi spui că aceasta este o jertfă curată adusă lui Dumnezeu din partea dumitale. Să ştii însă că cea mai plăcută jertfă lui Dumnezeu este *duhul umilit şi inima înfrântă şi smerită* (Ps. 50).

13. Dumneata îţi închipui că oricine din oameni poate să aducă jertfă pentru popor. După dumneata nu ar mai fi nevoie de episcopi sau de preoţi, care să aducă jertfe pentru popor. Dar nu-i deloc aşa cum gândeşti. Vezi că şi în Legea Veche şi mai înainte de Legea Veche şi în Legea Darului celui nou al Evangheliei, cei care au adus jertfe de iertare, de curăţire, de sfinţire şi de mulţumire pentru popor au fost oameni chemaţi şi aleşi de Dumnezeu. Vezi citatele: Ieşire cap. 28, 29, 30; Amos 7, 15; I Împ. 16, 12, 13; Evrei 5, 4; Fapte 9, 15; Rom. 1, 1; Gal. 1, 15; I Cor. 12, 28... Apoi au fost trimişi de Dumnezeu la lucrul Său (Ier. 1, 5; Isaia 48, 16). Ei au primit însuşirile trebuincioase lucrului lui Dumnezeu de la Duhul Sfânt (Num. 11, 16-17; Miheia 3, 8; Luca 24, 49; Fapte 4, 31; 6, 5; I Petru 1, 12).

Aceşti oameni chemaţi, aleşi, sfinţiţi şi trimişi spre slujba lui Dumnezeu au fost „după inima lui Dumnezeu", păstori adevăraţi, înzestraţi cu ştiinţă şi pricepere duhovnicească (Ier. 3, 15). Pe unii din aceştia i-a pus Dumnezeu în Biserică prooroci, pe alţii apostoli, pe alţii binevestitori, pe alţii dascăli şi învăţători (Efes. 4, 11). Şi unora din aceştia li s-a încredinţat de la Dumnezeu să aducă şi jertfe pentru curăţirea şi sfinţirea poporului, precum acum sunt în Legea Nouă episcopii şi preoţii care au hirotonia prin succesiune apostolică.

Deci nu mirenii cei nesfinţiţi, nechemaţi şi nealeşi de Dumnezeu pot aduce cândva jertfe pentru popor, pentru sfinţirea poporului, precum ţi se pare dumitale. Dacă cineva îşi ia singur această îndrăzneală de a preoţi şi a aduce jertfe pentru popor, pentru sfinţirea poporului, precum ţi se pare dumitale, fără a fi chemaţi de Dumnezeu şi fără a avea sfinţirea canonică, după rânduiala Bisericii lui Hristos, unul ca acela este anatema şi urgisit de Dumnezeu şi va moşteni blestemul şi pedeapsa lui Core, Datan şi Aviron, pe care i-a înghiţit pământul de vii fiindcă au îndrăznit a lucra cele ale preoţiei nefiind preoţi (Num. 16,1,37).

Aşadar, ascultă dumneata pe marele Apostol Pavel, care zice: *Drept aceea luaţi aminte de voi înşivă şi de turma întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi episcopi, ca să păstoriţi Biserica lui Dumnezeu pe care o a câştigat cu însuşi Sângele Său* (Fapte 20, 28). Vezi că pe episcopi Duhul Sfânt i-a pus la păstoria Bisericii lui Hristos? Şi nu ei singuri s-au pus păstori, aşa cum faci dumneata şi toţi sectarii cei orbi la înţelegere.

14. Iarăşi zici că odată cu venirea Domnului s-a desfiinţat preoţia. Nu-i deloc aşa. Eretică este această părere. Nu s-a desfiinţat, ci numai s-a schimbat (Evrei 7, 12). Da, s-a schimbat preoţia Legii Vechi cu preoţia Legii Darului, cea întemeiată de Mântuitorul după rânduiala lui Melchisedec. Adică, a nu se jertfi dobitoace ca în Legea Veche, ci a se aduce jertfa cea fără de sânge cu pâine şi vin, care la chemarea Preasfântului Duh se prefac în Trupul şi Sângele Domnului.

15. Deci iarăşi îţi spun, dumneata faci o mare amestecare greşită, confundând, cu mărturii de prin Biblie, preoţia cea universală cu preoţia cea canonică şi povăţuitoare. Să ştii că alta este Biserica cea povăţuitoare, care are ierarhie superioară, apoi alta este Biserica cea ascultătoare sau totalitatea credincioşilor şi alta este biserica locaş de cult (închinare). De vei citi şi vei înţelege bine în Sfânta Scriptură, vei găsi destule mărturii despre numirea şi osebirea acestor Biserici, numai să poţi bine înţelege care mărturii din Sfânta Scriptură se referă la una şi care la alta. Vezi bine şi înţelege că în Biserică alţii sunt păstorii şi alta turma şi nu poate oaia să o facă pe păstorul. Că dacă toţi ar fi păstori, unde ar mai fi turma?

Vezi şi în Legea Veche că dacă cineva nu era din neamul lui Aaron nu putea să fie preot. Şi iarăşi, dacă nu era din neamul lui Levi, nu putea să fie levit (vezi Num. cap. 3, 4, 8, 17; Deut. 10, 8-9). Vezi că atât preoţii, cât şi leviţii, înainte de a se aşeza la slujba lor preoţească erau sfinţiţi (Ieşire 28, 1, 6; 29, 1; Lev. 8, 1, 14; Num. 3, 3; 8, 6, 10). Ba şi mai mult, preoţia se socotea un dar al lui Dumnezeu (Num. 18, 7). Deci vezi şi ia seama bine că nu toţi pot să fie preoţi cum zici dumneata, aşa fără chemare, fără alegere şi fără sfinţire. Dacă vei citi Leviticul, Deuteronomul, Sfintele Evanghelii şi Faptele Sfinţilor Apostoli cu luare aminte, vei înţelege rătăcirea în care ai ajuns de a socoti că oricine poate fi preot.

16. Încă vezi şi ia aminte că preoţii Legii Vechi aveau pe lângă sfinţire şi multe drepturi şi îndatoriri, pe care cei din turmă nu le aveau. Iată care sunt aceste

drepturi şi îndatoriri repartizate numai preoţilor: a) De a săvârşi sfintele slujbe, de a aduce jertfe şi daruri la altar, precum şi de a binecuvânta poporul (Deuter. 10, 8-9; Num. 18, 1-7; Lev. 9, 22-23; 16, 23-27; I Împ. 9, 13); b) De a învăţa poporul Legea Domnului (Lev. 10, 8, 11; Deut. 33, 9-20; Iez. 44, 23). În afară de acestea ei mai aveau dreptul de a fi întreţinuţi din zeciuielile de la popor şi din darurile care se aduceau la Templu, aşa cum se întâmplă şi azi cu slujitorii Bisericii din Legea Darului (Num. 3, 4; 8, 17; Deut. 10, 9). Încă aveau dreptul de a li se da cinste deosebită (Ieşire 22, 27; Fapte 23, 2-5). Deci înţelege, omule, că alta era treapta preoţilor, alta datoria şi altele drepturile lor faţă de cei din turmă. Aşadar nu-ţi lua singur dregătoria de preot, că auzi ce zice marele Pavel: *Nimenea nu îşi ia sieşi cinstea aceasta, ci numai dacă este chemat ca şi Aaron* (Evrei 5,4).

17. Să ştii că nimic nu îţi foloseşte dumitale purtarea cea sfântă cu care te lauzi - şi nu numai dumitale, ci oricui -, dacă va lipsi dreapta credinţă cea unită cu faptele de smerenie şi ascultare de Biserică. Adu-ţi aminte de cele scrise că *nimenea nu se încununează, de nu se va lupta după lege* (II Tim. 2, 5). Nu poţi avea pacea conştiinţei din faptele dumitale cele bune, dacă îţi lipseşte dreapta credinţă, că auzi ce zice marele Pavel: *Pace pentru cei ce vor umbla cu dreptarul acesta* (dreapta credinţă) (Gal. 6, 16). Deci ascultă şi înţelege că afară de Biserică, care este trupul lui Hristos (Rom. 12, 5; I Cor. 6, 17; Efes. 5, 30-32), nu poţi avea pace cu conştiinţa dumitale şi nici mântuire.

18. Văd că la urma scrisorii dumitale pomeneşti de dragostea cea în Hristos. Dar Mântuitorul nostru ne-a învăţat pe noi şi ne-a poruncit să iubim chiar pe vrăjmaşii noştri. Dar nu ne-a învăţat nicăieri să iubim şi pe eretici. Că ereticii, după dumnezeiasca Scriptură, nu mai sunt oameni, ci lupi grei (Fapte 20, 29), lupi îmbrăcaţi în piei de oi (Matei 7, 18), câini (Matei 7, 6), porci (idem), asini sălbatici (Iov 11, 12; Ier. 2, 24; Osea 8, 9). În alt loc Scriptura îi numeşte arbori putrezi, morţi de două ori (Iuda 12), arbori cu fructe rele (Matei 3, 10), vipere care nu vor să audă (Ps. 57), pleavă purtată de vânt (Iov 21, 18; Ps. 1, 4; 34, 5; Isaia 5, 24; Osea 13, 3; Matei 3, 12), dobitoace necuvântătoare (Ps. 48, 21; Tit 1, 12; II Petru 2). Apoi le zice iarbă pârjolită (4 Împ. 19, 26), capre (Matei 25, 32), pomi uscaţi (Ier. 17, 6), cenuşă sub picioare (Matei 5, 13), cai obosiţi (Ier. 8, 6), câini sfâşietori (Is. 56, 10-11), rugi şi spini (II Împ. 23, 6; Is. 55, 13), stele rătăcitoare (Jud. 13), smochini sălbatici (Ier. 24, 8), fântâni fără apă (II Petru 2, 17), neghinele ţarinii (Matei 13, 38), scorpii, şerpi (Matei 23, 22; Ps. 57, 4; Ps. 139, 3).

Aşadar, vezi dumneata, domnule Efrem, că noi nu putem să iubim cu dragostea cea în Hristos, asemenea ca pe oameni, pe fiare, pe scorpii, pe şerpi, pe caii cei sălbatici, neghinele ţarinii şi fântânile cele fără de apă, ca şi celelalte care ţi le-am înşirat aici cu trimiteri la dumnezeiasca Scriptură.

Dacă vrei să rămâi în dragostea lui Hristos faţă de noi, şi noi să te iubim în Hristos, după porunca Mântuitorului nostru, apoi întoarce-te la Biserica în

care te-ai născut prin Duh şi prin apă. Căci cine nu are Biserica de mamă, nu poate zice lui Dumnezeu Tată (Sfântul Ciprian). Ai sărit din staulul Bisericii lui Hristos şi te-ai făcut lup şi vrăjmaş al Crucii lui Hristos. Te-ai dus la aceia care nu sunt oameni, ci neghine, şi care răstălmăcesc Sfintele Scripturi spre a lor pierzare (II Petru 3, 16). Însă să ştii aceasta, că în toată scrisoarea dumitale, de la un capăt la altul, străbate ca un fir roşu, mândria, cutezanţa de sine, închipuirea de sine a fariseului celui lăuntric care te stăpâneşte. De care să ne izbăvească pe noi mila Domnului nostru Iisus Hristos, prin rugăciunile Preasfintei şi Preacuratei Sale Maici şi ale tuturor sfinţilor Săi. Aceeaşi milă şi îndurare să te lumineze şi pe dumneata, spre a veni la calea cea dreaptă şi curăţită de toate buruienile eretice ale Evangheliei lui Hristos, spre a te face din nou fiu al Bisericii Sale. Amin.

Arhim. Cleopa

Mănăstirea Sihăstria
august 1971

DESPRE SFÂRŞITUL LUMII

Ce credeţi voi, că Domnului, când va voi să piardă lumea asta, îi trebuie bombe atomice? Îi trebuie bombe cu neutroni sau de alte feluri? Vai de capul nostru! El scutură oleacă pământul şi aţi văzut ce s-a făcut anul trecut[5] în Armenia? A scuturat

[5] Cuvânt rostit în anul 1990, la un an şi câteva luni de la marele cutremur care a avut loc în 1988 în Armenia.

oleacă pământul şi s-au dus oraşe în fundul pământului cu tot cu lume! De aceea vă spun, dacă lumea se îndreaptă şi e cuminte şi cu frica lui Dumnezeu şi face bine, Dumnezeu poate să o mai ţină o mie de ani sau mai mult, dacă nu, avem de la Mântuitorul învăţătură: *Privegheaţi şi vă rugaţi că nu ştiţi ziua nici ceasul.* Că la Dumnezeu toate sunt cu putinţă. Dar să ştiţi că Dumnezeu doreşte să fie toţi buni, dar nu pierde pentru cei răi pe cei buni. Nu! Cei buni au plată cu El în ceruri, chiar dacă s-ar pierde acum cu trupul, dar se duc la ceruri.

Ai văzut la Sodoma, când a venit Dumnezeu la Avraam, cât îl iubea pe Avraam? A zis Dumnezeu:

- Am să fac eu ceva fără să spun la sluga mea, Avraam? Avraame, Avraame, strigarea Sodomei şi a Gomorei a intrat în urechile mele. Nu-i mai pot răbda.

De ce nu-i mai putea răbda? De trai bun. Era pământul Sodomei şi al Gomorei ca raiul lui Dumnezeu. Prea mult belşug, prea multă mâncare, prea multă băutură, încât s-au apucat să facă cele mai mari urgii, păcate contra firii, pe care le ura Dumnezeu.

Dar Sodoma şi Gomora erau cetăţi mari, n-aţi citit Istoria Biblică? Erau în Sodoma şi în Gomora cinci oraşe, cinci cetăţi. Dar Scriptura le-a pomenit pe cele mai mari, celelalte erau suburbii; le-a pomenit pe Sodoma şi Gomora, nu le-a mai pomenit şi pe celelalte. Şi în aceste cinci oraşe erau cinci sute de mii de oameni, o jumătate de milion. Şi Avraam îl avea pe Lot acolo, pe feciorul fratelui lui, adică fiul lui Haran.

Ştiţi când s-a despărţit Lot de Avraam, că ei au venit din Hanaan împreună? De când s-au sfădit ciobanii lui Lot şi păstorii vitelor lui Avraam. Şi era Avraam foarte bogat, avea cirezi de vite, de boi, de oi, de cămile, de asini, cu tauri mulţi. Şi Lot tot aşa, nepotul său. Avraam avea 318 slugi de casă, 318 numai de servitori avea la vite şi la oi. Şi Lot avea tot aşa. Şi au început a se sfădi slugile lui Avraam cu ale lui Lot. Şi Avraam i-a spus:

- Frate - ai văzut că nu-i zicea „nepoate", că în Legea Veche nepoţii se chemau fraţi -, nu-i bine să ne sfădim noi din cauza ciobanilor, a păstorilor. Uite pământul înaintea noastră. Dacă faci tu în dreapta, eu fac în stânga; şi dacă faci tu în stânga, eu fac în dreapta.

Şi s-a despărţit Avraam de Lot. Ce spune Scriptura? Lot a mers până în Sodoma şi şi-a întins turmele acolo, că era mare belşug în jurul Sodomei. Iar Avraam şi-a luat turmele sale şi a venit pe valea Mamvriului, unde-i stejarul. E în faţa oraşului Hebron, care e oraş vechi, de pe timpul lui Noe. Hebronul şi Ierihonul şi Gaza sunt cele mai vechi oraşe din lume. Acolo-i mormântul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iosif.

Ce vreau să vă spun? Când Avraam a văzut că Dumnezeu e hotărât să piardă aceste cetăţi, I-a zis:

- Doamne, te duci acolo să pierzi pe cei buni cu cei răi?

- Nu, Avraame.

- Doamne, dacă au să fie 50 de oameni buni în Sodoma şi în Gomora, pierde-vei pe toţi?

- Nu, Avraame.

- Doamne, dacă au să fie 45?

- Nu, Avraame.

- Dacă or fi 40?

- Nu, Avraame.

- Dacă or fi 30?

-Nu.

- Dacă or fi 20?

A coborât până la 10. Şi Avraam se temea: „Măi, îl mai întreb, nu cumva să se supere că de atâtea ori tot îl întreb?".

- Doamne, să nu se aprindă mânia Ta asupra mea. Dacă vor fi numai 10 oameni drepţi în Sodoma şi în Gomora le vei pierde?

- Avraame, Avraame, pentru 10 oameni nu le voi pierde.

Ai văzut câtă iubire de oameni? Împarte 500.000 la 10 şi vei găsi că pe umărul unui drept erau scutiţi 50.000 de păcătoşi, pentru un om drept. Atâta iubeşte Dumnezeu pe cei drepţi. Dar nici atâţia n-a găsit.

- Şi dacă or fi mai puţini?

- Am să-l scot pe Lot şi cutare şi tot pierd cetăţile.

Căci numai Lot ducea acolo o viaţă plăcută lui Dumnezeu. Ce zice în epistolele Sfântului Apostol Petru? *Iar pe dreptul Lot, chinuit de petrecerea în desfrânare a celor nelegiuiţi, l-a izbăvit. Pentru că dreptul acesta, locuind între ei, prin ce vedea şi auzea, zi de zi, chinuia sufletul său cel drept, din*

pricina faptelor lor nelegiuite. Şi atunci au mers doi îngeri ca să pedepsească cetăţile Sodomei şi Gomorei.

Zice că soarele răsărea pe pământ şi îngerii i-au spus lui Lot:

- Grăbeşte-te, ne-a trimis Dumnezeu să pierdem locul acesta.

Şi Lot, când a văzut că se duce, a zis:

- Doamne, dacă mă scoţi de aici, dă-mi drumul să mă duc în Sigor.

Şi Dumnezeu avea să piardă şi Sigorul, că se găseau şi în Sigor păcătoşi din aceia ca în Sodoma, dar pentru Lot nu s-au pierdut, pentru el. Zice: *M-am mirat de faţa ta ... grăbeşte să te duci acolo*, în Sigor. A plecat în muntele Sigor. Dar le-a spus îngerul:

- Grăbiţi-vă, grăbiţi-vă că trebuie să pierdem locul acesta! Să nu vă uitaţi înapoi, nici să vă opriţi în câmp, ci să fugiţi în munte!

Iar femeia lui Lot, în timp ce fugea, s-a gândit la averile pe care le lăsase şi s-a uitat înapoi. Şi îndată s-a făcut stâncă de cremene şi stă acolo de la pierderea Sodomei. Să vezi cum stă la Marea Moartă!

Iată aşa e şi acuma. Lumea s-a înrăit, s-a stricat, se omoară, se zavistuiesc pentru politică, vor să fie toţi mari, toţi tari. E urât lui Dumnezeu lucrul acesta. Alţii nu se închină lui Dumnezeu, alţii fac urgiile acestea, reclajele. Vezi câte răutăţi sunt pe faţa pământului, foarte mari, între care sunt şi reclajele, la care acum au dat voie. Auzi că au strigat unii să deschidă case de toleranţă, care au fost cele mai urâte lucruri, adică să facă acolo păcate cum vor vrea. Cele mai mari urgii. Şi acestea strigă la cer.

În Olanda s-a votat cu lege de stat, mi-a spus unul, libertatea homosexualilor. Lege de stat să trăiască bărbat cu bărbat. Urgia lui Dumnezeu, toate acestea strigă la cer şi nu ştim până când.

Dar ştii de ce nu pierde Dumnezeu lumea? Pentru că între aceştia mulţi-mulţi răi mai sunt şi buni, care greşesc din neştiinţă, din neputinţă, care fac voia lui Dumnezeu şi, dacă greşesc, se pocăiesc, vin la pocăinţă. Şi de aceea am spus.

Şi mai este ceva: Nu s-a plinit numărul îngerilor căzuţi din cer. Ştii când va fi sfârşitul lumii? Când se va completa ultimul înger de sus, care a căzut, cu sufletul ultimului om drept de pe pământ. Citeşte la Sfântul Simeon Noul Teolog, vezi în Filocalia VI. Ce spune în Psaltire? *Plini-va căderile de sus, zdrobi-va capetele pe pământ ale multora.* Clar, spus de Duhul Sfânt în Psaltire. Nu se pierde lumea până nu se va plini ultimul înger căzut, atât de mulţi au căzut. Vezi că la Apocalipsă spune: *Iată un balaur mare roş..., iar coada lui a târât a treia parte din stelele cerului şi le-a aruncat pe pământ.* Atât de mulţi au fost, ca stelele cerului, şi n-au căzut numai îngeri, au căzut şi începătorii şi domnii şi puteri şi scaune şi tronuri, cum avem scris la Sfântul Grigorie de Nyssa. Aceia au făcut vămile, domnii puterilor, generalii iadului, milioane.

Deci nu vine sfârşitul lumii până nu se va plini ultimul înger căzut cu sufletul unui drept. Câte miliarde s-au mântuit? Ehehe! Pentru că atunci când s-a făcut plinirea ultimului înger cu ultimul suflet de pe pământ, gata e sfârşitul lumii. Cum spune la

Psaltire: *Plini-va căderile de sus, zdrobi-va capetele pe pământ ale multora.* Da. La Dumnezeu este dreptate.

SFINŢII PĂRINŢI IOACHIM ŞI ANA

Mare a fost Avraam, pentru cei doi fii ai săi, unul din făgăduinţă, din care s-a tras poporul evreu, şi unul din cea roabă, din Agar. Mare a fost mama Proorocului Samuil, care prin rugăciuni stăruitoare şi prin post a dobândit pe Samuil. Şi iată Samuil se tâlcuieşte alesul lui Dumnezeu. Dar cu cât mai mari au fost dumnezeieştii părinţi Ioachim şi Ana, care au dobândit la bătrâneţe pe Împărăteasa heruvimilor şi a serafimilor?

Ia gândiţi-vă, în Legea Veche orice femeie sau bărbat care erau sterpi erau socotiţi blestemaţi. Nu-i primea la altar nici lumânarea, nici banul, nici nimic. „Sunt blestemaţi de Dumnezeu şi n-au copii!". Şi de câte ori Sfinţii Ioachim şi Ana mergeau la biserică stăteau în spate, pentru că Ana era defăimată că nu are prunc. Copii n-avea, însă credinţă avea. Şi fapte bune aveau amândoi prea multe. Şi văzând defăimarea care era asupra lor din partea bisericii şi a arhiereilor şi a preoţilor Legii Vechi, au alergat la Dumnezeu prin post şi prin rugăciune stăruitoare. Şi s-a dus dumnezeiescul Ioachim într-o peşteră să se roage în pustie, iar Ana se ruga în grădina casei ca să le dea Dumnezeu copii. Şi a venit binevestitorul arhanghel Gavriil şi la Ioachim şi la Ana şi le-a binevestit că le va da Dumnezeu o fiică de care se vor bucura toate popoarele lumii.

Şi apoi, după ce i-a înştiinţat îngerul, Ioachim şi Ana s-au întâlnit în Ierusalim la biserică şi povesteau unul altuia cum le-a vestit Dumnezeu că vor fi părinţii celei mai înalte feţe bisericeşti din partea femeilor, adică Preasfânta, Preacurata, Preanevinovata Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea şi Pururea Fecioara Maria.

Vedeţi, fraţilor, roadele postului şi ale rugăciunii stăruitoare către Dumnezeu? Pe nimeni nu trece Dumnezeu cu vederea, dar să fie statornic în rugăciune, în post, în milostenii şi în viaţă curată. Atunci Preamilostivul Dumnezeu, cu cât amână a-i împlini cererea, cu atât mai mare dar îi dă, dacă are răbdare şi stăruieşte mult în post, în rugăciune, în milostenie şi în viaţă curată.

Vreau să vă spun o istorioară. Eram aici în deal. Vine o doamnă profesoară la mine şi începe a plânge. Cade în genunchi.

- Ce faci, măi?

- Părinte, sunt profesoară. Am paisprezece ani de când m-am căsătorit. Eu sunt profesoară, soţul meu e profesor, dar n-avem copii. Şi mi-a spus soţul hotărât: „Femeie, îmi place, eşti frumoasă, eşti învăţată, eşti bogată, eşti cinstită, eşti sănătoasă, dar dacă nu-mi faci copii, eu mă duc să bag acţiune de divorţ şi te las. Vreau să-mi iau o femeie ca să am copii, să am cine să-mi zică şi mie tată, iar când voi îmbătrâni să-mi dea o cană de apă, când n-oi putea să mă scol de jos".

Dar ea credincioasă, şi el credincios.

- Măi omule, hai să ne rugăm la Dumnezeu. Ai văzut dumnezeieştii părinţi Ioachim şi Ana, la bătrâneţe le-a dat pe Maica Domnului, nu la tinereţe.

Ei încă erau tineri. A venit aici săraca şi mi-a spus mie:

- Părinte, n-aş vrea să mă despart de el. E credincios, e sincer, e învăţat, e iubit de popor. N-aş vrea să-l las, dar el pentru asta vrea să mă dea la o parte.

- Femeie hăi, am un acatistier în care este şi acatistul dumnezeieştilor părinţi Ioachim şi Ana, pe care, cu mila Domnului, îl mai citesc şi eu. Ei au mare dar în privinţa aceasta la femeile sterpe care se roagă cu credinţă, pentru că ei au câştigat pe Maica Domnului prin post, rugăciune, curăţie şi milostenie. Ia acatistierul acesta, du-te acasă, să citeşti acatistul Sfinţilor Părinţi Ioachim şi Ana 40 de zile în fiecare dimineaţă cu candelă şi cu lumânări aprinse. Ai înţeles?

- Fac, părinte, fac.

- Acatistul lor şi apoi al Maicii Domnului. Că întâi au fost ei şi pe urmă a fost Maica Domnului.

S-a dus săraca acasă, a citit, iar la 40 de zile a rămas gravidă. După ce a născut doi fii a venit din nou la mine. Eu am uitat de ea, că aici la mine vin din toată ţara şi din alte ţări. Numai mă trezesc că vine un preot tocmai de la Cărei, unul Filip. Strângea ajutoare pentru o biserică cu aprobarea episcopului de la Oradea, vlădica Nicolae. Şi spunea: „Părinte, dacă am putea căpăta şi un rând de veşminte". L-am trimis devale la părintele Macarie, eclesiarhul mare de

atunci, care i-a dat un rând de veşminte. În timpul acela văd că vine o doamnă cu un pachet mare şi doi copii după dânsa. Cade în genunchi şi începe a zice:

- Părinte, mă cunoşti?

- Dar de unde să te cunosc? Eu am aici fotografii să ştiu cine vine şi se duce?

- Părinte, părinte, adu-ţi aminte că am fost odată aici. Eu sunt cutare profesoară. Mi-ai spus să citesc acatistul dumnezeieştilor părinţi Ioachim şi Ana 40 de zile cu candela aprinsă. Am citit, părinte, şi la patruzeci de zile am rămas gravidă. Iată copiii.

Avea o fată în urma ei de cinci ani şi jumătate şi un băiat de trei ani şi jumătate.

- Şi altul e pe drum, părinte. Peste o lună nasc al treilea. Părinte, prea târziu am venit, dar am venit să îţi mulţumesc şi să mulţumesc lui Dumnezeu întâi.

- Bine, dar ce-i cu pachetul ăsta?

- Un rând de veşminte cu galoane de aur, frumos, cumpărat de la Institutul Biblic din Bucureşti.

7760 lei, mi-a arătat şi chitanţa. Noi-nouţe. Avea şi pocroveţe, avea tot, tot. Zice:

- Astea nu sunt sfinţite. Le-am adus sfinţiei voastre.

Şi zice:

- Soţul meu e devale cu maşina. A adus 300 kilograme de peşte, a adus vreo 500 de pâini, a adus 7.000 de sarmale, ca să facem un praznic de mulţumire Preabunului Dumnezeu că ne-a blagoslovit. Ştii câtă bucurie are el acum că-i zice fetiţa tată? Pe ea de acum înainte acuşi o s-o dăm la şcoală, că acum e la grădiniţă.

Şi eu uitasem de ea, dar ea săraca scoate acatistierul. Avea filele negre, că citiseră amândoi, el într-o zi şi ea într-o zi. Şi ce a făcut? A dat şi a făcut la xerox vreo 200 de acatiste şi le-a dat la cei care n-au copii. Şi zice:

- V-am adus acatistierul.

Atunci mi-am adus aminte, când am văzut acatistierul, cine era aceasta. Şi i-am zis:

- Vezi puterea rugăciunii şi harul dumnezeieştilor părinţi Ioachim şi Ana?

Fraţilor, nu putem ţine slujba mult, că multe sunt de spus. Am mulţi ca şi aceştia care au reuşit prin post şi rugăciune să le dea Dumnezeu copii. Să aveţi credinţă toate femeile sterpe care n-au copii: Să vă rugaţi Preasfintei Treimi şi Maicii Domnului şi să stăruiţi în rugăciune la dumnezeieştii părinţi Ioachim şi Ana cu post, milostenii şi fapte bune. Şi vă va da Dumnezeu copii şi, dacă veţi avea credinţă, veţi avea bucurie şi în veacul de acum şi în cel viitor. Amin.

DESPRE TEOLOGIE ŞI ADEVĂRATUL TEOLOG

Îmi spunea cineva, care a fost la marea universitate de la Tubingen, din Germania: „Părinte, după ce învaţă câte 15-20 de ani despre Dumnezeu, pe urmă încep a se întreba unul pe altul: «Măi, oare a existat Hristos?». Unul, care mai are oleacă de credinţă: «Cum să nu, măi?». «Măi, dar fericit mai eşti, că mai poţi crede una ca aceasta!»". Ai auzit unde duce învăţătura despre Dumnezeu, fără lucrare?

Spune Sfântul Maxim Mărturisitorul în *Filocalie* cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „Cunoştinţa îngâmfă, iar dragostea zideşte". Cunoştinţa îngâmfă dacă este lipsită de trăire. Dacă acela care vorbeşte şi învaţă mult - căci teologia este doar vorbirea despre Dumnezeu   nu trăieşte, dacă la el cunoştinţa este dezbrăcată de trăirea cea în Hristos, ea ajunge la ateism, la nebunie, la hulă, la eres şi la indiferentism, încât omul devine rece, secetos şi astfel, după atâta învăţătură, din cauza nebuniei lui, în loc să meargă către Dumnezeu, s-a depărtat de Dumnezeu.

Iaca aşa păţesc unii oameni învăţaţi, căci spune Sfântul Efrem Sirul: „Din părere se naşte eresul, din subţirătatea gândului şi învârtirea minţii, neavând omul lucrare, că lucrarea îl smereşte ca să nu cadă în eres". Cel ce iscodeşte prea mult pentru cuvântul lui Dumnezeu şi felul unor lucrări dumnezeieşti cade în eres şi se prăpăstuieşte. Iar la cel ce are lucrare nu se întâmplă una ca aceasta. Postul, rugăciunea, osteneala, slăbirea, ascultarea, tăierea voii, răbdarea, vărsarea de lacrimi, umilinţa şi toată nevoinţa lui îl smereşte şi nu-i dă minţii voie să iscodească mai presus de putinţă şi atunci cel ce are lucrare nu cade uşor în eres. Iar cel iscoditor, care vrea să aibă filosofia cea speculativă, fără cea lucrătoare, se poticneşte şi cade, că el are toată teologia lui pe vârful limbii şi în raţiunea lui, dar n-a încercat-o.

Nu-i de vină şcoala, Doamne fereşte! Nici învăţătura. Doar spune Sfântul Isihie Sinaitul: „Cele spuse de Scriptură n-au fost spuse numai ca să le înţelegem, ci ca să le şi facem". Învaţă mult şi numai

ce-l auzi: „Barba nu-i nimic, mustaţa nu-i nimic, reverenda nu-i nimic, postul nu-i nimic", şi ia preoteasă care vrea maşină şi o face şofer, hai la distracţii, hai la spectacol, iată ce teolog iese. De ce? A defăimat tot ce e mai scump în Biserică din cauză că a învăţat despre Dumnezeu, dar a defăimat pe Dumnezeu prin lucrare.

Măi băieţi, să vă cutremuraţi de aşezămintele Sfinţilor Părinţi puse în Biserică, de dumnezeieştile canoane, de învăţăturile Sfinţilor Părinţi. Când auzi un cuvânt al Marelui Vasile - împăratul cuvintelor - sau al Sfântului Ioan Gură de Aur, sau al Sfântului Grigorie de Nazianz, sau al Sfântului Grigorie de Nyssa, sau al Sfântului Isaac Sirul, sau al Sfântului Efrem Sirul, sau al Sfântului Ambrozie al Milanului, sau de la atâţia Sfinţi Părinţi ai Filocaliei şi ai Patericului, să te cutremuri, căci sunt cuvinte vorbite sau scrise din trăire. Ei au trăit învăţătura, au trăit credinţa, şi de aceea cuvintele lor sunt aşa de rodnice, aşa de puternice, şi vor fi până la sfârşitul veacurilor, pentru că sunt izvorâte din experienţa vieţii.

Sfântul Grigorie de Nyssa, fratele Marelui Vasile, a fost mare filosof şi în unele privinţe a fost mai înalt decât Marele Vasile în scrierile lui. Şi spune el într-un loc: „Am văzut pe mulţi care s-au străduit să înveţe toată ştiinţa cea din afară - retorica, filosofia, gramatica, aritmetica, astronomia, muzica - şi ştiinţa cea teologhicească, dar, fiindcă le-a lipsit lor lucrarea cea după putere, au ajuns a se depărta de Dumnezeu, au ajuns a se tăvăli în mocirla păcatelor şi a huli cu

viaţa lor cele ce le-au învăţat cu memoria şi cu înţelegerea".

Sfântul şi dumnezeiescul Părinte Maxim Mărturisitorul spune şi el: „Cunoştinţa fără patimă a celor dumnezeieşti nu pleacă pe minte a defăima până în sfârşit cele materialnice, ci se aseamănă gândului simplu al vreunui lucru simţit. De aceea se găsesc mulţi dintre oameni, care au multă cunoştinţă, dar care se tăvălesc în patimile trupului ca nişte porci în mocirlă. Căci curăţindu-se pentru puţină vreme cu sârguinţă şi dobândind cunoştinţă, nemaiavând pe urmă nici o grijă se aseamănă lui Saul, care, învrednicindu-se de împărăţie, dar purtându-se cu nevrednicie, a fost lepădat cu mânie înfricoşată din ea". Şi tot îndumnezeitul Maxim mai zice aşa: „Omule, dacă eşti iubitor de învăţătură să fii şi iubitor de osteneală". Nu, că „de-acum, dacă am făcut teologia, nu mai postesc Postul Mare, că-s teolog!!!". Sau îl auzi pe unul: „Postul Sfintei Mării? Nu, asta a fost odată, când erau oamenii proşti. Dacă am făcut teologia nu-mi mai trebuie barbă şi mustăţi, sau haine clericale, iar slujba s-o scurtez ca la catolici, missa aceea de 20 de minute şi altele".

„Bărbat puternic este acela care a unit cunoştinţa cu lucrarea" zice Sfântul Maxim. Sau zice Fericitul Diadoh al Foticeii: „Nimic nu este mai sărac decât o minte care, stând în afară de Dumnezeu, filozofează despre Dumnezeu".

Sfântul Ioan Damaschin a avut un dascăl foarte priceput, pe Cosma din Sicilia. Acest dascăl Cosma a fost răscumpărat din robie de către tatăl Sfântului Ioan

Damaschin, care era guvernator peste toată Siria şi avea pe Ioan copil şi nu ştia unde să-i găsească un dascăl, care să-1 crească pe copil de mic în frica lui Dumnezeu şi să-l înveţe toată ştiinţa care se învăţa pe atunci în marile centre. Şi ducându-se la târg, a văzut mulţi robi creştini aduşi de saracini, robiţi din Grecia şi din insule. Între acei robi a văzut un călugăr bătrân care plângea şi l-a întrebat:

- De ce plângi, părinte?

- Plâng, domnule, îi spune, că am rămas sărman pe lume şi n-am urmaşi şi n-am copii.

- Ce fel de copii să ai, că doar eşti călugăr?

- Ei, călugăr sunt, dar nu mi-a rămas nici un fiu duhovnicesc şi iată voi muri şi am atâtea comori şi n-am cui le încredinţa.

- D-apoi ce comori ai, căci văd că te vinde aicea rob şi că eşti necăjit şi n-ai decât rasa de pe dumneata?

- Ei, multe comori am adunat şi n-am nici un copil căruia să i le dau, să-mi rămână moştenitor.

- Dar cine eşti dumneata?

Şi i-a spus Cosma cum învăţase retorica, filosofia, matematica, astrologia, astronomia, fel de fel de ştiinţe. Şi văzând acestea, tatăl Sfântului Ioan Damaschin i-a spus: „Hai, dacă n-ai fii, că am eu un fiu pe care să-l înveţi." Şi de la acest călugăr cumpărat de pe piaţă, dintre robi, a învăţat Sfântul Ioan Damaschin atâta ştiinţă, căci aţi văzut Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin cât e de adâncă.

Şi Cosma l-a învăţat pe copil şi a văzut în el semn dumnezeiesc: o dată îi spunea ceva şi a doua

oară nu mai era nevoie, atâta memorie avea. Şi văzându-l aşa de isteţ la minte şi de iscusit, i-a spus:

- Copile, te văd, cu darul lui Dumnezeu, că multă pricepere şi înţelepciune este sălăşluită în tine. Dar ia seama să nu te năluceşti vreodată cu mintea, să te mândreşti că ai ajuns vreodată să trăieşti cele ce ai învăţat cu cunoştinţa. Căci să ştii că omul ajunge cu cunoştinţa până la nori şi până la cer, iar cu lucrarea se târâie ca şarpele pe pământ. Căci nu poate omul niciodată să trăiască câte ştie şi câte a învăţat.

Noi am învăţat despre sfinţi care mâncau o dată la 40 de zile, uriaşii Ortodoxiei. Am învăţat despre Sfântul Marcu de la muntele Fracesc din Abisinia, care 85 de ani n-a văzut faţă de om. Când l-a văzut pe Cuviosul Serapion, l-a întrebat: „Fiule Serapioane, oare mai sunt în lumea cea deşartă oameni care, după cuvântul Mântuitorului, să zică muntelui acestuia: *Ridică-te şi te aruncă în mare?"* Şi muntele a crezut că îi spune lui şi numai ce au auzit un cutremur mare, un huiet şi muntele s-a rupt dintre ceilalţi şi s-a pornit spre mare. Citiţi în Vieţile Sfinţilor viaţa Sfântului Marcu de la muntele Fracesc[6]. Ai văzut om al Duhului Sfânt, vas al alegerii, stâlp de foc, gură de foc a Bisericii lui Hristos? Şi acesta n-a învăţat multe, dar s-a jertfit şi a trăit desăvârşit înaintea lui Dumnezeu, şi de atâtea ori a fost gata să moară, numai să fie făcând poruncile lui Dumnezeu. Acesta l-a iubit pe Dumnezeu din adâncul inimii, din tot sufletul, din toată puterea şi din tot cugetul său.

[6] Vezi *Vieţile Sfinţilor pe luna aprilie,* ziua a cincea.

Şi de aceea v-am amintit: bună este învăţătura şi foarte de folos, că auzi cât de mare păcat este să nu înveţi: „Neştiinţa - zice dumnezeiescul părinte Maxim - este orbirea sufletului". După cum trupul este orb fără de ochii aceştia simţiţi, tot aşa este sufletul orb fără de învăţătură; mai ales învăţătura cea despre Dumnezeu, care este mai înaltă decât toată ştiinţa cea din afară pe cât este cerul faţă de pământ. Aşa spune prea înţeleptul monah Iosif Vrienie, care a scris „22 de cuvinte dogmatice despre Preasfânta şi cea mai presus de fiinţă Treime" - după ce mai întâi a vorbit la Constantinopol în faţa împăratului Manuel Paleologul şi în faţa patriarhului a toată lumea Iosif -, şi care au servit de dreptar al Ortodoxiei la soborul de la Florenţa. „Teologia - zice el - este ştiinţă mai înaltă decât toată ştiinţa lumii, după cum mai înalt este cerul decât pământul". Toate celelalte ştiinţe se ocupă de cele de jos, iar teologia se ocupă de însuşirile lui Dumnezeu şi, pe cât este cu putinţă, de cunoaşterea lui Dumnezeu, de voia Lui, de poruncile Lui şi de minunile Lui din zidiri, de tot ceea ce se poate vorbi despre Dumnezeu.

Deci bună este teologia, bună este ştiinţa, dar nu, după ce vom învăţa despre Dumnezeu, să dăm cu piciorul în poruncile lui Dumnezeu. Altfel se împlineşte cuvântul Sfântului Maxim Mărturisitorul, care spune: „Bună este cunoştinţa, după fire; asemenea încă şi sănătatea, însă pe cei mai mulţi cele împotrivă şi nu acestea i-au folosit. Căci celor netrebnici cunoştinţa nu le este spre bine, deşi prin fire este bună. De asemenea nici sănătatea, nici

bogăţia, nici bucuria, căci nu le întrebuinţează cu folos. Prin urmare acestora le sunt de folos cele dimpotrivă".

Să ştiţi că Dumnezeu cinsteşte de mii de ori mai mult pe cel ce trăieşte pentru Dumnezeu, decât pe cel ce învaţă despre Dumnezeu şi nu va voi să trăiască după poruncile Lui câtuşi de puţin. Împăratul cuvintelor, Sfântul Vasile cel Mare, ochiul Bisericii şi gura cea de foc a Duhului Sfânt, după ce a făcut filosofia la Atena şi teologia cu Sfântul Grigorie, a zis că teologia şi filosofia e teorie goală şi s-a dus în pustie 13 ani cu Sfântul Grigorie ca să trăiască ce a învăţat. Aceea e adevărata filosofie şi teologie. Taci tu, să vorbească lucrurile tale! S-a dus să câştige prin experienţă ceea ce a învăţat teorie la şcoală. Au trăit numai cu rădăcini şi cu apă, ştie Dumnezeu, cu post, în lupte cu dracii. Şi când au venit din pustie, toţi mitropoliţii au tăbărât pe ei: „Măi, aceştia nu numai că au şcoală, au şi practică 13 ani în pustie".

PAZA MINŢII ŞI RUGĂCIUNEA INIMII

Sfântul Vasile de la Poiana Mărului a fost un mare stareţ malorus, ca şi Cuviosul Paisie şi contemporan cu el. El l-a învăţat rugăciunea inimii pe Sfântul Paisie, el l-a călugărit şi a fost în Sfântul Munte la el de două ori. El, văzând că citesc unii Filocalia - mai ales pe Isihie Sinaitul şi Filotei Sinaitul - şi nu o înţeleg, a făcut nişte cuvinte numite predoslovii sau înainte cuvântări la scrierile acelora, foarte bune pentru cei ce vor să înveţe rugăciunea

minţii şi să nu vină în înşelare pentru anumite mişcări auxiliare care se întâmplă în vremea acestei rugăciuni. Şi el arată acolo cele trei feluri de călduri care vin în vremea acestei rugăciuni şi deosebeşte care e căldura sângelui, din concentrarea atenţiei, adică firească, care nu este rea, căci nu împiedică rugăciunea, dar, dacă o socoteşti harică, te înşeli. Aceasta e înşelarea cu rugăciunea lui Iisus, că nu rugăciunea te înşeală, te înşeală părerea ta proprie. Dacă tu crezi că asta e căldură harică te-ai înşelat.

Este o altă căldură care se ridică de la inimă, încălzeşte inima, umerii, şira spinării şi tot corpul emană multe sudori, dar mintea e liniştită şi stă în inimă, în adâncul inimii, şi de acolo se roagă lui Dumnezeu. Aceasta este mişcarea harică sau căldura harică.

Altă căldură e cea dobitocească sau drăcească. Aceasta porneşte de la rinichi, îl încinge pe om ca un centiron de foc şi încălzeşte către inimă partea poftitoare a sufletului, de la buric în sus, amestecând căldura coapselor cu căldura rugăciunii. Satana atunci vrea să amestece o căldură dobitocească, firească, a noastră cu cea duhovnicească a sufletului şi provoacă senzaţii dobitoceşti, asta e căldură provocată de satana sau din ispitirea satanei. Şi nu trebuie să te sperii, ci numai să muţi atenţia din partea poftitoare a sufletului, care e mai jos de inimă, în partea raţională, deasupra inimii şi spre furca pieptului.

Partea cuvântătoare a omului stă în piept şi deasupra sânului stâng până aproape de sânul drept. Aici pururea trebuie să concentrezi atenţia în vremea

rugăciunii, iar partea irascibilă, cea mânioasă, e în mijlocul inimii şi partea poftitoare e din partea de jos a inimii până la brâu. Acestea sunt cele trei părţi puse de Dumnezeu în sufletul nostru. Concentrând atenţia în partea raţională, deasupra sânului stâng - mintea trebuie să umbrească precum un împărat, cu gânduri duhovniceşti pe inimă de deasupra, nu dintr-o coastă sau din furca pieptului - atunci, cu darul lui Dumnezeu, încetul cu încetul se uneşte mintea cu inima.

Poate ai să mă întrebi: „Dar cum, părinte, se uneşte bucata asta de creier cu bucata asta de muşchi a inimii?". Nu socoti aceasta, că e lucru dobitocesc sau materialnic dacă gândeşti aşa, iar aici e lucrare duhovnicească. Nu socoti una ca aceasta la cele duhovniceşti, mai ales la cele aşa de înalte. Unirea minţii cu a inimii constă în a se uni gândurile duhovniceşti ale minţii cu simţirile duhovniceşti ale inimii. Dacă vei auzi în cuvintele Sfinţilor Părinţi de unirea minţii cu a inimii sau de pogorârea minţii în inimă, să ştii că e tot aceeaşi, căci atunci când se uneşte mintea cu inima se face zămislirea împărăţiei lui Dumnezeu în sufletul nostru.

Te pui pe un scăunel sau în picioare şi concentrezi atenţia deasupra inimii, cu bărbia în piept, cum te învaţă acolo, unii chiar ţin două degete pentru atenţie. Părintele Daniil [Sandu Tudor] care a murit în închisoare, Dumnezeu să-1 ierte, el ţinea două degete aici tot timpul ca să nu piardă atenţia în altă parte. Şi dacă vezi de la o vreme că atunci când concentrezi mintea începe să te doară inima, că te doare tare, bine

îi face, că ea e izvorul tuturor răutăţilor, că de acolo izvorăşte păcatul. Că zice Sfântul Nil Ascetul că mintea, rugându-se fără răspândire, o necăjeşte şi o smereşte pe inimă. Bine că o smereşte, că inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi.

Ce se întâmplă? Aţi văzut că şarpele, zice Sfântul Nicodim Aghioritul, leapădă cămaşa în fie-care an, că pielea aceea care i-a crescut o leapădă şi se înnoieşte în fiecare an cu altă cămaşă. Dar cum să lepede el cămaşa aceasta? El, dacă e înţelept, că între vieţuitoarele zidite e cel mai înţelept, se gândeşte: „Măi, să mă duc să mă scarpin de un copac? Nu-i bun. De o trestie?". Se duce într-o gaură care e mai strâmtă ceva ca el şi când intră acolo, cămaşa lui de la cap începe să se desprindă. N-ai văzut câte un şarpe că se duce cu cămaşa aceea pe dânsul? Şi eu am văzut. Că o duce uneori şi câte o lună de zile sau mai mult până ce cade ea, căci e pielea lui din anul ce a trecut. Dar el, fiind înţelept, ce face? Intră într-o gaură care e mai strâmtă decât dânsul şi atunci cămaşa aceea veche, fiind mai largă, numai ce o vezi că rămâne lângă gaură. A lăsat-o acolo că el s-a dus cu cea nouă. Aşa face mintea când intră în inimă. La strâmtoarea inimii nu poate intra cu alaiul ăsta de gânduri. La strâmtoarea inimii poate intra doar cu rugăciunea de un singur gând. Că trebuie să intre în inimă mută, surdă şi oarbă, şi trebuie să lase orice cugetare, orice raţiune, chiar duhovnicească.

Eu, păcătosul, vă spun teorie, că rugăciune practică n-am făcut de când sunt eu, dar vă spun teorie de la Sfinţii Părinţi. Iată ce vreau să vă spun:

mintea, înzestrată fiind de Bunul Dumnezeu şi sufletul nostru cu voinţă şi cu alegere, acestea sunt două puteri ale sufletului care trebuie să le folosească după ce coboară mintea în inimă, nu stau degeaba acolo, voinţa ca să voiască să se roage, iar alegerea ca să se roage chiar. Ele sunt folosite după ce a intrat mintea în inimă.

Mintea, pogorându-se spre inimă, întâlneşte două vămi. Prima vamă este a imaginaţiei, adică a închipuirii, a fanteziei, cum îi zice în limba de acum. Această vamă nu e uşor de trecut. Ai observat că imaginaţia nu-ţi dă război în vremea rugăciunii sau oricând numai cu cele ce ai văzut. Nu. Marele Vasile o numeşte pe imaginaţie caracatiţa sufletului. Caracatiţa are mai multe braţe cu care prinde. Aşa face imaginaţia. Ea, când vrea să-ţi dea război ţie sau sufletului în vreme de ispită, nu îţi dă război numai cu ce ai văzut tu. Nu. Ci şi cu cele ce ai auzit - „Ţi-aduci aminte ce frumos cânta, ce frumos era cutare?" -, şi cu cele ce ai gustat - „Nu ştii ce bun era acela ce-ai gustat?" -, şi cu cele ce ai mirosit - „Nu ştii ce miroseau cutare?" şi cu cele ce ai pipăit. Ai văzut? Cele cinci simţuri sunt cele cinci ferestre ale sufletului, cum zice Proorocul Ieremia: *A intrat moartea prin ferestrele noastre.* Sau cele cinci şipote prin care toarnă vrăjmaşul tot păcatul: căci vederea, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul sunt şipotele prin care intră păcatul în sufletul nostru.

Imaginaţia ce treabă are? Ea e caracatiţa, o numesc dumnezeieştii părinţi pod al dracilor pe care intră dracii în suflet. Vrăjmaşul e bucuros să vezi pe

cineva cu patimă, că el a înregistrat! Să auzi ceva cu patimă, a înregistrat! Să pipăieşti ceva cu patimă, a înregistrat! Să miroşi ceva cu patimă, a înregistrat! Să guşti ceva cu patimă, a înregistrat! Că ai putea să le faci toate acestea fără patimă, iar dacă a fost cu patimă el le-a înregistrat. Şi când vrea sufletul să se roage, începe să-ţi dea război şi cu cele ce ai auzit şi cu cele ce-ai văzut şi cu cele ce ai pipăit şi cu cele ce ai mirosit. Ai văzut? De aceea spun dumnezeieştii părinţi că mai grea este păzirea imaginaţiei decât paza minţii şi uneori decât paza inimii.

Aţi citit cartea *Paza celor cinci simţiri* a Sfântului Nicodim Aghioritul? E o carte foarte adâncă, e mult mai adâncă decât *Războiul nevăzut.* Am citit-o de patru ori la singurătate, pe unde am trăit eu. Cartea aceasta a luat fiinţă aşa: Sfântul Nicodim Aghioritul, fiind prea tulburat de mulţi vizitatori în Sfântul Munte, că era cunoscut şi el avea nevoie de rugăciune şi de linişte, a fugit din Sfântul Munte într-o insulă pustie, insula Skiros. Îl cunoşteau prea mulţi şi veneau să-l întrebe, iar el când să se mai roage, când să se concentreze, când să mai scrie? Şi a fugit în această insulă pustie, iar un văr de-al lui, episcopul Ierotei de Evrip, tânăr, ştia că Sfântul Nicodim Aghioritul e mult mai învăţat decât dânsul, cu toate că era simplu monah, învăţase şcoli mult mai înalte decât el. Şi a întrebat până ce a aflat unde este şi atunci i-a scris prima scrisoare: „Preacuvioase părinte şi a mea rudenie, am auzit de înţelepciunea cea a Duhului Sfânt care s-a odihnit peste tine de la Bunul Dumnezeu. Ştiu că multe suflete ai îndreptat în Athos

şi pe mulţi ai învăţat lucrarea rugăciunii. Eu, vărul tău, am luat asupra mea povara cea grea a arhieriei. Te rog din suflet, scrie-mi un cuvânt de folos". Şi-l roagă foarte mult acesta, arhiereul, pe acela, care era călugăr.

Şi acela, când îi ajunge scrisoarea, îi răspunde: „O, stăpâne al meu, preaîndumnezeitule la minte, eu păcătosul şi necuratul tău rob, cum să învăţ eu sfeşnicul pe soare, cum să luminez eu pe luminător? Cum aş îndrăzni eu, un călugăr simplu, să învăţ pe sfinţia ta, care ai luat darul arhieriei şi ai râurile învăţăturii Duhului Sfânt? Nu pot, mai ales că m-am retras de la tulburarea cea din Athos în acest ostrov pustiu, unde n-am nimic, nici condei, nici cerneală. Am o sapă şi o râşniţă de piatră şi am câteva grăunţe şi le macin aici şi îmi fac oleacă de făină şi am o săpăligă cu care sap şi pun câteva rădăcini. Atât e averea mea, iar pe lângă această avere, aici, în acest ostrov pustiu, se găsesc nişte cedri, copaci uriaşi, şi în ramurile lor nişte păsărele care se numesc gries, mâncătoare de peşte, şi ele au glasul copiilor când plâng după sânul mamei lor. Şi când aud cântând aşa cu jale, mă plec spre lacrimi, aducându-mi aminte că şi eu am fost cândva prunc, şi tocmai de aceasta am fugit şi am venit aici, ca să-mi plâng păcatele mele".

Însă până la urmă s-a înduplecat şi a început să-i scrie această carte: *Paza celor cinci simţiri.* Aşa a luat fiinţă cartea aceasta. Eu o am pe slovă veche şi la început sunt scrisorile acestea de care v-am spus. Şi a scris cartea aceasta, care e atât de sfătuitoare, cum să-şi păzească imaginaţia, cum să-şi păzească mintea,

apoi rugăciunea minţii, rugăciunea inimii şi la urmă care sunt cele şase feluri de dulceţi ale minţii.

Şi i-a scris Sfântul Nicodim episcopului Ierotei, vărului său, trimiţându-i cartea: „Am scris această puturoasă carte şi nevrednică de auzul omenesc şi nu este bună de nimic, dar de ascultare am scris-o. Al preasfinţiei tale preasmerit şi preaplecat rob, nevrednic de cer şi de pământ, Nicodim nemonah". Aşa semnează după ce scrie o carte plină de atâta mulţime de bogăţie şi învăţături. Poate el avea învăţătura a o sută de patriarhi într-însul, dar vezi ce înseamnă smerenia lui Hristos? El arată aici rugăciunea minţii mai frumos decât am găsit-o şi în *Sbornic*, şi mai cuprinzător. Şi îl învaţă pe vărul său şi asta, dar şi învăţătură către arhierei, cum să fie arhiereul, cum să cunoască dogmele, cum să cunoască legile Bisericii, canoanele.

Şi la rugăciunea asta el spune: e mai greu să treacă mintea vama imaginaţiei şi e mai greu de păzit imaginaţia decât mintea însăşi, pentru că imaginaţia este pod al dracilor care duce de la minte la simţire tot păcatul. Nu poate nimeni greşi dacă nu a folosit mai întâi imaginaţia. Nu vezi că în vremea rugăciunii, dacă te-a supărat cineva, apare faţa celui ce te-a necăjit şi parcă i-ai zice ceva, parcă de ce nu i-ai zis, parcă te gândeşti: „Măi, cum să mă răzbun eu pe ăsta?", „Cum să fac să mă împac cu el?", sau „Cum să fac să-i mai zic ceva?". Ai văzut că te sfădeşti cu dracii mâniei prin imaginaţie? Că acela pe care-l vezi cu faţa aceea care te tulbură în vremea rugăciunii sau altădată în viaţă nu sunt simple amintiri, ci sunt draci

care prin partea mânioasă a sufletului şi prin imaginaţie dau război sufletului şi trupului.

Că din partea raţională a sufletului sunt aceste păcate: este hula, nebunia, eresul, credinţa strâmbă, nemulţumirea faţă de binefacerile lui Dumnezeu şi de oameni, nediscernământul, nechibzuinţa, nedreapta socoteală şi celelalte. Din partea mânioasă întâi e ura de oameni, egală cu uciderea, cum spune Evanghelia, pe urmă zavistia, pizma, răutatea, iuţimea, ţinerea de minte a răului, dorinţa de răzbunare, răutatea. Şi ai văzut cum sufletul se luptă în vremea rugăciunii sau altădată cu patimile acestea prin gând, şi îndată apare mătuşa cutare sau fratele cutare sau călugărul cutare, care m-a supărat. Şi parcă-l vezi şi parcă i-ai zice şi parcă ţi-aduci aminte ce i-ai zis şi de ce nu i-ai mai zis. N-aţi păţit aşa? Eu cred că fiecare suflet păţeşte asta. Ai văzut? Bate vrăjmaşul război prin imaginaţie. Biata minte atunci, săraca, ce trebuie să facă, unde să se ascundă ea, cum să lupte? Aleargă la Hristos.

Şi trebuie să nu pomenească răul, să n-aibă ciudă pe nimeni, că altfel nu-i primeşte Dumnezeu rugăciunea. Dacă nu ai iertat din inimă greşelile, nu-ţi iartă Hristos pe ale tale şi atunci ce-ai făcut? Căci dacă tu vrei să te răzbuni pe cineva, măcar cu gândul, eşti departe de Dumnezeu, că Dumnezeu ţi-a spus să iubeşti pe vrăjmaşi şi uite câtă filosofie trebuie la lucrarea aceasta, de aceea Sfântul Paisie de la Neamţ şi Sfinţii Părinţi numesc lucrarea minţii arta artelor şi filosofia filosofiilor. Ea te învaţă cum să-ţi păzeşti mintea şi imaginaţia. Sau, dacă e din partea poftitoare un păcat, ţi-aduce aminte faţa aceea pe care ai iubit-o

cu patimă, că e femeie, că e bărbat, că e copil sau e cine ştie cum. Sau dacă e din partea iubirii de slavă, îi aduce slavă de la oameni şi mândrie; sau dacă e din partea mândriei, înălţare; sau dacă e din partea iubirii de materie - iubirea de averi atunci îi aduce aminte de averi, de argint, închipuiri de oraşe, de sate, de case, de grădini. Cine n-a păţit acestea? Va să zică din care parte a sufletului vine ispita ea îşi aduce imaginaţiile ei proprii să ţi le închipuiască, numai mintea să nu se pogoare în inimă.

Omul care are trezvia atenţiei se păzeşte de orice imaginaţie. Auzi ce spune Sfântul Nil Ascetul: „Fericită este mintea care a ajuns să se roage fără imaginaţie, fără formă, lui Hristos". Dar nici un fel de imaginaţie. Iată ce face vrăjmaşul: până la o vreme te ispiteşte cu imaginaţiile din stânga, pătimaşe, fie a iubirii de materie, fie a iubirii de plăceri, fie a urii.

De la o vreme încep imaginaţiile din dreapta. Care? Ţi-aduce imaginaţii sfinte. Ba să-ţi închipuiască pe Hristos pe tron, ba răstignirea Domnului, ba Maica Domnului cum plângea lângă crucea Mântuitorului, ba vedenia lui Isaia Proorocul: *O, ticălosul de mine, că mai înainte văzui pe Dumnezeu pe scaun înalt şi preaînălţat de serafimi împrejurul tronului, şase aripi la unul, şase la altul, cu două îşi acopereau feţele, cu două îşi acopereau picioarele, cu două zburau şi ziceau Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot.* Iată imaginaţii sfinte. Sau pogorârea la iad, sau când a leşinat Maica Domnului, sau drumul Golgotei, toate sfinte, bune, dar scopul lui este să te ţină la aceste imaginaţii, că Dumnezeu nu caută la imaginaţii. Şi nu

e rugăciune aceasta. Că n-ai voie nici acestea să le primeşti, nici imaginaţiile sfinte în vremea rugăciunii, deloc. Că acestea sunt lucrări ale minţii, ţi le poţi pune oricând să le cugeţi, dar nu la rugăciune, când trebuie să se întâlnească mintea cu inima. Acestea sunt lucrări ale minţii şi este deosebire cât între cer şi pământ între lucrarea minţii şi rugăciunea minţii.

Imaginaţiile, oricât de simple ar fi, scot mintea din inimă, că ele sunt afară din inimă. Scot mintea din inimă şi nu lasă sufletul nostru să se întâlnească şi să se lipească de Hristos, pentru că rămâne la nişte imaginaţii. Mintea lui Hristos, Noul Adam, spun dumnezeieştii teologi, nu a avut imaginaţie. Pentru că aşa a căzut vechiul Adam, prin imaginaţie. Sfântul Maxim spune: Când a căzut Adam cu imaginaţia, cu închipuirea că se va face întocmai cu dumnezeirea, a căzut tot neamul omenesc. De aceea au căzut îngerii. Îngerii s-au gândit fără imaginaţie. Iar apoi au căzut în închipuirea aceea care spune la Isaia Proorocul: *Tu ai zis în gândul tău: deasupra munţilor celor de miazănoapte care sunt în ceruri mă voi sui, deasupra stelelor cerurilor voi pune scaunul meu şi voi fi asemenea Celui Preaînalt.* Iată cum şi-a închipuit satana, Lucifer, cum o să stea el peste toate stelele cerului. Şi când a căzut el cu imaginaţia că o să fie asemenea cu Dumnezeu, spun unii teologi că s-a făcut tăcere în ceruri. Ştia Dumnezeu gândul lor şi i-a aşteptat să se întoarcă la pocăinţă. Asta e tăcerea lui Dumnezeu, i-a aşteptat să cunoască ei că sunt zidiri făcute de mâna Lui şi că este un Ziditor, iar el (Lucifer) nu poate fi ziditor. Şi dacă nu s-au întors, a

pus pe arhanghelul Mihail de a făcut război ca să-i dea jos. Şi a căzut Lucifer, cum spune la Apocalipsă: *am văzut un balaur mare roş în ceruri care a târât cu coada lui a treia parte din stelele cerului şi a aruncat-o pe pământ.* Deci nici îngerii n-au fost cu imaginaţie şi nici vechiul Adam, iar Hristos, noul Adam, cu atât mai mult nu. Pentru că imaginaţia este o neputinţă a firii şi este o boală a firii noastre care a fost de la cădere, de la coruperea firii în rai. De aceea prin această neputinţă, prin această patimă, caută să vină şi în vremea rugăciunii să-ţi imaginezi pe Dumnezeu.

Dumnezeu nu poate fi imaginat, poţi să fii minte de heruvim sau de serafim. Dacă ar cădea sub imaginaţie, să ţi-L închipui după fire ce este, n-ar mai fi Dumnezeu. Odată ce este închipuit sau circumscris de vreo minte, nu mai poate fi Dumnezeu. Şi atunci la vama imaginaţiei sufletul trece aşa: având frica de Dumnezeu, ştie că orice imaginaţie, fie de-a stânga sau de-a dreapta, nu-i bună s-o folosească aici. El trebuie să coboare mintea în inimă surdă, mută şi oarbă de toate imaginaţiile şi închipuirile. Şi trece. Să nu credeţi că această lucrare se face în luni de zile. Trecerea de vama imaginaţiei se poate face şi în câteva minute sau clipe în vremea rugăciunii, dacă omul e cu frică de Dumnezeu.

Trece de această imaginaţie, altă vamă mai periculoasă îl aşteaptă pe suflet şi pe minte la poarta ei. Vama raţiunii. Vama raţiunii e mai periculoasă prin aceea că vine chiar cu raţiuni duhovniceşti. Cum l-a ispitit pe Mântuitorul? Nu din Scriptură? Dar Mântuitorul era Înţelepciunea şi Cuvântul lui Dumnezeu,

ştia să-i răspundă satanei. La vama raţiunii teologii întunericului - teologia drăcească - şi filozofii iadului, văzând că sufletul într-adevăr vrea să se pogoare în inimă să vorbească cu Hristos, îi dau celui ce se roagă raţiuni duhovniceşti. Adică din Scriptură sau din zidire, dar mai cu seamă din Scriptură. Şi ce? Eu stau în genunchi să mă rog. Numai ce văd că apare în mintea mea: *îmbrăcatu-s-au berbecii oilor şi văile vor înmulţi grâul, striga-vor pentru că vor cânta.* Psalmii lui David. Dar el nu e mulţumit că ţi-a adus-o o dată, ci te face să te complaci să teologhiseşti în faţa lui Dumnezeu.

Sfântul Ioan Gură de Aur zice: Când te rogi nu teologhisi, că Dumnezeu e vârful teologiei, ci trebuie să te doară inima pentru păcate, să suspini din adâncul inimii, după cum zice: *Răcnit-am din suspinarea inimii mele.* Asta trebuie atunci, nu să teologhiseşti, să-L înveţi pe izvorul teologiei cele ale teologiei. Şi dacă vede că mintea se complace cu această raţiune, i-aduce şi tâlcuirile de la Sfinţii Părinţi, nu din altă parte: *îmbrăcatu-s-au berbecii oilor şi văile vor înmulţi grâul, striga-vor pentru că vor cânta* - când sufletul se coboară în văile smereniei se înmulţesc roadele faptelor bune.

Şi îi dă în gând: „Ai văzut? Tu nu ştiai acestea, dar acum, fiindcă te rogi, ia uite ce taine mari duhovniceşti". Şi râde dracul cu gura până la urechi: „Bine că îţi plac. Vezi ce taine mari? Şi asta fiindcă te rogi". Şi noi deloc nu ne rugăm. Stăm de vorbă cu un cuvânt din Scripturi atunci. Şi vede că se complace mintea într-o raţiune ca aceasta, îi mai aduce una. Şi-i

dă iarăşi în gând: „Uite, domnule, ce comentarii frumoase, ce raţiuni! Dar eu nu le ştiam, şi în vremea rugăciunii ce taine mari m-am învăţat eu!". Şi râde dracul. Ele sunt aşa, că sunt tâlcuite de Sfinţii Părinţi, dar el e bucuros că tu te ocupi cu acestea şi nu te rogi. Că dacă te vede că îţi plac acestea te ţine o bucată şi ţi le tâlcuieşte cât mai rar şi cât mai pe larg. Şi tu te afli teologhisind la infinit. Şi lucruri mari, frumoase. Ba spune unul: „Ştii ce fac eu? Eu mă duc şi le scriu". Bravo, de acum te faci contabil, dar când te mai rogi? Ai văzut? Zice: „Uite, au venit aşa de frumoase, să mi le însemn". Şi lasă rugăciunea ca să scrie în caiet. Măi, râde dracul. Te pui la rugăciune şi te faci contabil? Dar ţi le aduce el. Acestea sunt la vama raţiunii, adică la poarta inimii. Şi măcar că sunt duhovniceşti şi tâlcuite şi frumoase, trebuie să le trecem cu vederea în vremea rugăciunii celei adevărate. Nici o raţiune. Cu singură raţiunea asta să ne pogorâm în inimă: „Doamne miluieşte". Sau: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă". Cu rugăciunea de un gând şi de un singur cuvânt se trece de vama raţiunii ca să ajungem în inimă.

Şi, văzând Dumnezeu că mintea noastră se fereşte şi de vama imaginaţiei şi de vama raţiunii şi vrea să vorbească numai cu preadulcele Iisus, se întâmplă ceva. Atunci începe un semn firesc, simţit, că s-a unit mintea cu inima. Simţi în sânul stâng, chiar în mijlocul inimii, simţi ca un cui de foc. Se înfierbântă inima din centru, apoi toată inima, pieptul, umerii, spatele şi începe să se înfierbânte tot corpul ca focul. Îmi spunea un lucrător al acestei rugăciuni că la

cineva s-a unit mintea cu inima undeva într-o singurătate, fiind necăjit, şi a ţinut două ceasuri. Şi în timpul acesta a schimbat patru cămăşi şi cinci batiste le-a stors de lacrimi.

Atâta durere a inimii vine pentru păcat, că s-a unit inima ca şi cum ar fulgera cu mintea şi s-a făcut zămislirea împărăţiei lui Dumnezeu în sufletul omului. Inima se încălzeşte, trupul emană mari călduri şi transpiraţii, iar ochii slobod şiroaie de lacrimi. Şi atunci inima cu atâta foc se roagă, cu atâta durere de inimă, căci îngerii fac păcatele noastre cât munţii de mari, ca mai tare să se smerească, pentru că sufletul nostru s-a întâlnit prin partea raţională cu dulceaţa dulceţilor, cu veselia veseliilor, cu Iisus Hristos, cu Ziditorul. Mintea cu Ziditorul ei. Sufletul cu Ziditorul lui. Mirele cu mireasa în cămara lor. Şi e o dulceaţă negrăită şi o căldură negrăită şi înţelegeri duhovniceşti mai presus de minte, dar temelia acestei lucrări este zdrobirea inimii şi lacrimile cele de foc şi rugăciunea cea de foc care se întâmplă aici.

Şi văzduhul inimii se curăţeşte, cerul inimii, şi după o rugăciune de câteva minute sau de un ceas aşa, văzduhul inimii se curăţeşte pentru două trei săptămâni şi nu mai poate intra în el nici un fel de gând pătimaş. Dar dacă darul ţine mai puţin şi se retrage, a mirosit ceva. Poate vreun gând de mândrie sau de trufie sau alt gând pătimaş. Îndată putoarea păcatului nu se împacă cu mireasma. Se retrage harul, ai rămas fără lacrimi, te-ai răcit, te-ai uscat, ai rămas în secetă, o stare amară, primejdioasă, suspini numai din când în când: „Unde eşti, Doamne? Unde Te-ai

dus? Acum erai cu mine, acum vorbeai cu mine". Ar vrea sufletul să moară de o mie de ori numai să fie în dulceaţa în care a mai fost. Dar nu. L-a părăsit darul. Şi cu cât păcatul a fost mai mare în inimă cu atât această părăsire ţine mai mult. Dar darul nu se desparte, el în ascuns îţi dă ajutor. Dar te lasă în secetă, ca să cunoşti că ai greşit ceva.

Şi dacă un păcat a fost mai greu, cu atâta mai tare se desparte darul lui Dumnezeu şi te lasă uneori şi ceasuri şi zile întregi. Aceasta e seceta pe care au încercat-o sfinţii şi de care vorbesc toţi. Toţi au încercat-o. Toţi au căzut în secetă, în răceală şi în uscăciune şi părăsire a darului, şi în vreme de ispite şi în vreme de rugăciune, pentru cine ştie care judecăţi ale lui Dumnezeu, ca să ne înveţe smerenia din lucrare.

Ce se întâmplă? Omul, ajungând în această stare de unire a minţii cu inima, are concentrate în inimă toate puterile lui, el nici nu mai aude după materie, nici nu mai vede după materie, nici nu mai simte după materie, nici nu mai înţelege. Totul se face duhovnicesc. Pe Sfântul Simeon Noul Teolog, când ajungea în această stare, îl ridica Duhul Sfânt pe sus ca pe un fulg de zăpadă şi îl punea încetişor jos şi apoi iar îl ridica. Şi el nu ştia. Are această lucrare rugăciunea aceasta cum e magnetul. Ai văzut? Atrage potcoava de jos. Aşa de uşor se face trupul în vremea acestei rugăciuni că îl atrage pe om de sus. Ai văzut pe Sfânta Maria Egipteanca, când se ruga, că se înălţa de la pământ. Şi are şi acest dar că se luminează la faţă, cum era avva Siluan şi alţii, avva Pamvo, că se făceau ca soarele. Are mari manifestări în vremea

aceasta pentru că e cu Duhul lui Dumnezeu. Şi precum un bec, când se aprinde de la curent, luminează, şi el, cu cât e mai mare, cu atât mai mult luminează. Iar dacă a pierdut legătura cu centrala electrică, s-a stins, s-a întunecat. Aşa şi sufletul nostru, dacă s-a despărţit de Hristos, de lumina cea neapropiată, rămâne pustiu, în secetă, trist, şi patimile, mâhnirile şi întristările încep să-l tulbure iar, şi îi arată Dumnezeu: „Iată, cât ai fost cu Mine ce lumină ai fost şi când te-ai lipsit de Mine ce s-a întâmplat cu tine. Nu poţi nimic fără Mine. *Rămâneţi întru Mine şi Eu întru voi, că fără de Mine nu puteţi face nimic*

Încă un lucru. Când s-a unit mintea cu inima, se ridică adeseori de pe inimă ceva ca o frunză, arată marele stareţ Vasile de la Poiana Mărului, în predosloviile lui. Ceva ca o frunză se ridică de pe inimă. Acela e păcatul. Parcă simţi că o frunză, ceva, s-a ridicat. Şi vine lumina Duhului Sfânt cu atâta umilinţă şi cu atâta foc şi cu atâta dragoste de Dumnezeu, că atunci ai vrea să sari, de ai fi martir, într-o sută de cazane cu foc, că mai mare e dragostea şi încântarea din inimă decât toate focurile. Nu te mai temi de sabie atunci, cum zice Apostolul Pavel: *Cine ne va despărţi de dragostea lui Hristos? Necazul sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foametea, sau golătatea, sau nevoia, sau sabia... Sunt încredinţat că nici moartea, nici viaţa, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele ce vor fi, nici înălţimea, nici adâncul...* Auzi ce spune? Era Hristos în inima lui şi era încredinţat că nimeni nu îl desparte de dragostea lui Hristos.

Şi sufletul în vremea aceea are nişte cuvinte proprii. El a intrat în inimă cu această rugăciune: „Doamne Iisuse Hristoase...", că aşa a învăţat-o el din cărţile pe unde a citit, sau cu altă rugăciune a intrat: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt..." sau „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu..." sau cu altceva a intrat după rugăciunea minţii în inimă. Acum le-a părăsit, pentru că sufletul odată întâlnindu-se în inimă, în cămara inimii, cu Hristos şi concentrându-se acolo şi întâlnindu-se mirele cu mireasa, adică Hristos cu sufletul nostru, Duhul Sfânt îi dă sufletului nostru cuvinte proprii. El începe a se ruga acolo în inimă cu cuvinte proprii. Şi care sunt acestea? Uneori zice „mila mea", alteori „Dumnezeul meu" sau „îndurarea mea" sau „ziditorul meu". Puţin. Ştii de ce zice puţin? Ca să nu piardă atenţia spre cuvinte, cum zice Sfântul Ioan Scărarul, că sufletul, când vede că s-a adâncit în rugăciunea cea curată, nu mai vrea să înainteze în cuvinte, ca nu cumva, răspândindu-se mintea în cuvinte multe, să piardă atenţia din inimă. Că aceasta răspândeşte. Să mai zic eu psalmi când m-am întâlnit cu Hristos? Dar mai de multe ori numai atâta zice: „Iisuse al meu, Iisuse al meu, Iisuse al meu, Iisuse...". Şi atunci varsă râuri de lacrimi şi suspine grozave din adâncul inimii, pentru că inima înghite pe Iisus şi Iisus pe inimă şi este dragostea cea neţărmurită între Dumnezeu şi sufletul care este icoana dumnezeirii sau icoană vie a Preasfintei Treimi pe pământ.

Să revenim. Noi ne-am băgat cu teoria la lucruri mari, iar cu lucrarea de când sunt eu nu le-am gustat pe acestea în veac, că sunt leneş şi răspândit în gând, dar fiindcă m-aţi întrebat de rugăciunea inimii v-am spus. Dacă ai patru pereţi la chilia sfinţiei tale şi dacă ai încuiat uşa şi arde o cădeluţă acolo şi nu ai prea mulţi vizitatori - că vizitele acestea te răspândesc să te însingurezi şi să îţi faci program de rugăciune. Sfinţii Părinţi în mai multe locuri ne fac atenţi să tăiem legătura cu mulţi. Taie legătura cu cei mulţi ca să nu strice chipul liniştirii tale. Auzi ce zice Sfântul Efrem că „vorbirea cu mirenii depărtează mintea de la Dumnezeu". Deci vin oamenii cu necazurile lor, cum ai văzut că vin şi la sfinţia ta. Fel de fel, el vine de acasă gândindu-se cum să-ţi spună pe larg necazurile lui. Dacă am avea rugăciunea de sine stătătoare am putea sta de vorbă şi cu el şi noi să ne rugăm în timpul acela, dar dacă suntem păcătoşi şi slabi, cum sunt eu, că nici începător nu sunt, eu sunt atent la necazul omului şi pierd atenţia din inimă şi eu mă duc încolo pe dealuri să văd ce să-i răspund omului, cum să-l mângâi, cum să-l sfătuiesc, iar lucrarea mea dinăuntru piere.

Nu se întâmplă aceasta la cel ce are lucrarea. El stă de vorbă cu toată lumea şi în timpul acela se roagă lui Hristos şi nimeni nu ştie în ce fel se petrece asta. El are o lucrare dublă. Una în afară, exterioară, spre folosul celor mulţi, şi una prin care ţine legătură direct cu Iisus în ceruri. Aceasta la cei mai desăvârşiţi şi sporiţi în lucrare. Dar, zic Sfinţii Părinţi, ne trebuie o **însingurare în sine** cu care te poţi ruga şi în mijlocul

Bucureştiului şi în Gara de Nord. Pot să fie o sută de trenuri lângă mine, dacă eu m-am însingurat în sine şi m-am pogorât cu mintea în inimă, eu nu mai aud cele din afară.

Ai văzut pe avva Ioan Colov în Pateric. El făcea funii. Şi a venit un cămilar să-i cumpere lucrul mâinilor lui şi îl aştepta la poartă, ca să-i aducă funiile pe care le lucrase bătrânul şi i le dădea de le vindea şi îi aducea pâine de la Alexandria. Dar bătrânul, dacă avea lucrarea minţii şi a inimii, dacă avea altă lucrare, când intra uita că trebuie să ducă funiile. Cămilarul aştepta la poartă şi bătrânul nu mai venea să-i aducă funiile. Acela striga din nou: „Părinte, adu-mi lucrul de mână să ţi-l vând ca să-ţi aduc pâine". Cămilarul aştepta ceasuri întregi, iar bătrânul avea mintea la cer. Şi ca să nu uite bătrânul să ducă funia, a început să spună aşa: „Funie, cămilă. Funie, cămilă. Funie, cămilă". Şi a auzit un bătrân şi l-a întrebat:

- Ce zici, avvo?

- Fiule, lucrarea dinăuntru nu mă lasă să ţin minte că trebuie să duc funiile astea. Şi zic şi eu „funie şi cămilă", că mă tem să nu uit că trebuie să duc funiile acestea până la poartă.

Şi s-a dus zicând „funie, cămilă, funie, cămilă":

- Na-ţi-le, mă, că mi-ai făcut de lucru cu cămila şi cu funiile tale!

Ai văzut ce era în ei? La dânşii lucrarea aceasta pătrunsese înăuntru şi cele din afară nu îi interesau. Uitau de acestea. Lucrarea duhovnicească îi făcea să fie înaripaţi, pururea în comuniune cu Dumnezeu. Asta - gândul la ce să mănânce sau ce să bea - era pe

linia a nu ştiu câta la dânşii. Şi de aceea spun, însingurarea în sine este a te coborî cu mintea în inimă oriunde şi a putea să te însingurezi între patru pereţi ai tăi în orice parte a lumii, în oraşe chiar. Ba îmi spunea unul că atunci când a trăit în oraş mai tare era cercetat de Duhul Sfânt, pentru că se gândea la cei din pustie: „Măi, ce fericiţi aceia, cutare!".

Iar a doua însingurare se numeşte **însingurare generală.** Când vei avea şi însingurarea în tine şi liniştea cea dinafară, undeva într-o pustie, mai tare sporeşti în lucrarea aceasta. Şi între aceste două însingurări mai este o **însingurare** numită **periodică.** Şi aceasta ne priveşte pe noi pe toţi care vorbim de faţă aici. Însingurarea periodică sau temporară, aceasta o putem ţine şi noi, neputincioşii, şi cei de la ţară şi cei din oraş. Cum? Nu-i nimenea în lumea asta, cât de straşnic ar fi el de ocupat, să fie chiar motor, ca să lucreze zi şi noapte. Şi statul a pus opt ore de lucru, hai zece, hai douăsprezece, dar mai rămân 12 ore şi nu le poţi dormi toate. Nici n-ai să mănânci 12 ceasuri, nici n-ai să dormi atâtea. Ia vezi câte ceasuri din acestea stai înaintea lui Dumnezeu să te însingurezi singur? Păi am o jumătate de ceas. Încui uşa. Zece minute, că rugăciunea aceasta a minţii, cine vrea să o înveţe, trebuie să înceapă cu zece minute, de patru-cinci ori pe zi, numai pentru dânsa, cum arată Sfântul Teofan. Şi în acea puţină vreme în care te însingurezi, încui uşa şi rămâi singur undeva. Mâna pe metanii şi mintea la „Doamne Iisuse". Zi-o un sfert de ceas, o jumătate de ceas. Şi pe urmă ia-o în minte cât poţi şi du-te la treabă iar. Şi când mai ai oleacă de

vreme: „Măi, dar eu am uitat ceva! Eu astăzi trebuia să mai stau de vorbă cu Iisus şi n-am putut. Ia să mai stau oleacă". Şi începi aşa cu câte puţin. Cu un zece minute, cu un sfert de ceas, cu o jumătate de ceas, dar ai să vezi o minune, că dacă ai să te ţii aşa un timp, cercetările Duhului Sfânt au să vină să treci de la zece minute, de la un sfert de ceas, la o jumătate şi la un ceas. Că după aceea, dacă te-a cercetat Duhul Sfânt, nu te mai înduri să te uiţi la ceas că „au trecut zece minute şi nu mai stau". Nu. Dacă ai să vezi că te cercetează Duhul lui Dumnezeu cu rugăciunea cea curată n-ai să te înduri să te scoli de acolo ceasuri întregi. Că ai să zici: când mai găsesc eu vremea aceasta? Că într-adevăr, acel timp nu-l mai găseşti. Să nu te mai ridici atunci, de ţi-ar da pentru fiecare clipă câte un milion de galbeni să nu te ridici, că nimic nu fac faţă de folosul pe care îl are sufletul atunci. În momentele acelea de rugăciune să nu te duci, că rugăciunea cea adevărată este unirea omului cu Dumnezeu.

Cea mai înaltă lucrare este rugăciunea. Am citit în Tâlcuirea Apocalipsei a Sfântului Andrei al Cezareei, unde tâlcuieşte numele celor 12 patriarhi, ajunge şi la Neftalim, ştiţi că au fost Simeon, Ruben, Iuda, Levi, Dan, Aşer, Manase, Veniamin, Zabulon şi ceilalţi şi ajunge la Neftalim. Ce înseamnă Neftalim? Se vede din viaţa acestui patriarh că a fost lipită de Dumnezeu prin rugăciune, căci pe limba veche, sirienească, Neftalim înseamnă lipire de Dumnezeu. Şi cu nimic nu se poate lipi omul de Dumnezeu decât cu rugăciunea. Şi prin celelalte fapte bune se apropie

sufletul de Dumnezeu şi se uneşte cu el, că avem patru feluri de împărtăşire în Biserica Sobornicească Ortodoxă, în afară de împărtăşirea cu Preacuratele Taine, şi sufletul se împărtăşeşte de Dumnezeu prin patru căi, dar, dintre acestea din urmă, împărtăşirea cea mai straşnică şi unirea se face pe calea rugăciunii. Se lipeşte de Dumnezeu, duh este Dumnezeu, duh este duhul omului. S-au unit în vremea rugăciunii.

Ştii convorbirea Sfântului Maxim Cavsocalivitul din Sfântul Munte cu Sfântul Grigorie Sinaitul? Acest Maxim Cavsocalivitul, adică arzător de colibe pe greceşte, era luat în batjocură şi ocărât de călugării greci, chiar de cei mai sporiţi, ziceau că e nebun, pentru că el se făcea nebun şi nu stătea într-o mănăstire. El umbla cu o zdreanţă de haină ruptă, cu capul gol, desculţ, prin pustiile Athosului şi iarna, când era mai ger, stătea prin zăpadă pe la vârful muntelui. Şi vara, când era mai cald şi zăduf, se cobora prin peşterile munţilor şi tot timpul se ruga. Dar atâta stătea: făcea o colibă din buruieni sau din frunzar şi stătea o săptămână, apoi îi dădea foc, îşi lua traista şi pleca. A luat cuvântul de la apostol: *Nu avem aici cetate stătătoare, ci pe cea ce va să fie o căutăm.*

El mergea aşa, se ducea pe la unii stareţi:

- Părinte, să îndrepţi lucrurile mănăstirii, că se va întâmpla aşa şi aşa.

- Fugi de-aici, măi rufosule, tu să mă-nveţi pe mine? Nu stai în ascultare, în supunere, umbli aşa, te duci de capul tău prin pădure!

Se ducea la altul:

- Părinte, să îndrepţi lucrurile că aşa are să se întâmple în mănăstire.

- Ia uite, măi, proorocul!

La o săptămână în urma lui se întâmpla ceea ce proorocise.

- Măi, ce-i acela, e nebun, vrăjitor, prooroc?

Au început să îi dea atenţie. Dar el fugea după ce spunea. Că el a grăit cu Maica Domnului şi cu sfinţii apostoli tocmai în vârful Athosului şi i-au spus în care mănăstire să îndrepte lucrurile, îi spuneau semne. Era mare prooroc. Şi când a auzit Sfântul Grigorie Sinaitul, care a venit din Sinai în Sfântul Munte, îl căuta grozav. Şi când l-a întâlnit, a căzut cu faţa la pământ:

- Părinte, stai.

- Ce „să stai"? Eu sunt înşelat de draci, eu sunt cel nebun, eu sunt nestatornic. Fugi de la mine, eu sunt înşelat, toată lumea ştie că sunt înşelat de draci. Nu veni la mine.

- Mă rog, părinte, nu mă trece cu vederea.

- Ce cauţi la un om nebun, care umblă de pe o cărare pe alta, n-are nici pravilă, n-are nimic?

Că nu voia să spună taina vieţii lui. Acela mereu se ruga:

- O, minunatule, te rog. Stai că vin tocmai de la Muntele Sinai, spune-mi cuvânt de folos.

- Ce folos? Eu sunt păcătos, nestatornic, n-am nici o rânduială, nebun, înşelat de draci.

Tot se smerea, se ascundea pe sine ca să nu-i cunoască lucrarea.

În cele din urmă au stat de vorbă. Şi convorbirea lor, când o citeşti în viaţa Sfântului Maxim, în Vieţile Sfinţilor pe ianuarie, în Sbornic şi în alte cărţi, e foarte minunată. S-au întâlnit doi stâlpi de lumină. Şi Sfântul Grigorie avea lucrare mare, dar îl întrecea acesta, Cavsocalivitul, arzătorul de colibe. Ăsta îl întrecea, că era un stâlp al Sfântului Munte, al Muntelui Athos. Şi între altele, Sfântul Grigorie Sinaitul s-a încredinţat despre aceea că este bine să nu primeşti în vremea rugăciunii nici un fel de vedenie, nici un fel de lumină, nici un fel de miros, nici un fel de glas, nici un fel de vedere, nici un fel de pipăire, că te înşeală prin toate. Şi prin miros te înşeală satana. Şi prin gust, şi prin pipăire, şi prin auzire, şi prin glas, şi prin descoperire, dacă el se face în chipul lui Hristos, în chipul Maicii Domnului, în chip de îngeri, în chip de sfinţi, în chipul Sfintei Treimi, în chipul Sfintei Cruci, în chip de prooroci, în ce vrei. Putere nălucitoare. *Nu-i de mirare*, zice Sfântul Apostol Pavel, *că satana se preface în înger de lumină şi slujitorii nedreptăţii se fac ca slujitori ai dreptăţii, dracii în chip de îngeri.*

Deci Sfântul Grigorie Sinaitul arată că pe mulţi i-a înşelat vrăjmaşul cu mirosul, pe alţii cu vederea, pe alţii prin minte. E destul până crezi un vis sau o vedere drăcească, că apoi te duce în cel mai mare prăpăd şi te desparte de Dumnezeu nu numai pe tine, ci şi pe cei care cred în tine. Te prăpădeşte. Îi destul ca satana să găsească o poartă. Şi cine sunt cei care cred în vedenii? Cei care au minte slabă. În Cuvântul 3 din Scară, Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Cela ce

tuturor vedeniilor şi tuturor visurilor nu crede, filosof duhovnicesc este, iar dracii slavei deşarte pe oamenii slabi de minte, în vedenii şi în visuri i-au făcut prooroci". Ca să-i laude şi pe urmă îi duc în haosul fărădelegii şi al necurăţiei pe dânşii şi pe toţi cei ce se ţin de ei. De aceea e bine să nu dai atenţie nici unui vis, nici unei vedenii, nimic. Auzi ce spune Sfântul Isus Sirah în cartea înţelepciunii la capitolul 34, „Deşertăciunea vedeniilor şi a visurilor şi a vrăjilor". Zice: *Cela ce crede în visuri asemenea este celui ce fuge după vânt şi vrea să prindă umbra sa.* Pe mulţi i-au înşelat visurile şi au căzut toţi care au nădăjduit întru ele. Ca acela ce fugăreşte umbra sa aşa este cel ce crede în visuri. Deci dacă o vedenie va fi de la Dumnezeu, dar foarte rar se întâmplă aceasta prin iconomia lui Dumnezeu în viaţa unui om, omul trebuie s-o tăinuiască, s-o ascundă şi să se consulte cu mulţi oameni duhovniceşti care au darul desluşirii duhurilor.

Încă s-ar putea să vezi o vedenie adevărată, dar să n-o poţi desluşi. Că cel ce are darul de a vedea una ca aceasta nu are darul de a o desluşi, pentru smerenie. Şi arată dumnezeieştii părinţi: Ai văzut Proorocul Daniel, bărbatul doririlor? Daniel Proorocul trăia în feciorie, încât dinţii fiarelor n-au sfărâmat trupul lui cel feciorelnic vreme de şase zile cât a stat în groapa cu lei. Aceia fiind flămânzi de şapte zile, nu l-au mâncat, căci el era un organ al Duhului Sfânt. Şi el vedea vedenii mari, descoperiri, şi nu le putea tâlcui. Că nu tot cel ce are o vedenie are şi darul de a o tâlcui. Şi a zis Dumnezeu către arhanghelul Gavriil:

„Gavriile, du-te la tânărul acela peste fluviul Ulai şi fă-l să înţeleagă vedenia. Tâlcuieşte-i vedenia". Aceea cu şaptezeci de săptămâni. Aţi văzut? A trebuit arhanghelul Gavriil să vină să tâlcuiască vedeniile lui Daniel pe pământ.

De aceea Sfinţii Părinţi, chiar dacă vedeau vedenii cereşti, aveau mare smerenie. Se verifica prin mii şi mii de feluri dacă a fost de la Dumnezeu şi pe urmă să-i dea atenţie. Şi nu făcea persoana aluzie la el, că el a văzut-o, ci zicea că un oarecare a văzut o vedenie, cum a fost Apostolul Pavel, nu a spus că el a văzut vedenia sau descoperirea: *Ştiu pe un om în Hristos care acum 14 ani în urmă s-a răpit până la al treilea cer şi a văzut acolo vedenii şi a auzit cuvinte...* Ai auzit cum se spune o vedenie: „Ştiu pe cutare...". Omul care se laudă că a văzut vedenii este cel mai înşelat de satana şi de dracul mândriei şi de nebuniile lui. De aceea vă fac atenţi, pentru că în convorbirea lui Grigore Sinaitul cu Maxim Cavsocalivitul a fost vorba despre vedenii întâi, căci Sfântul Grigorie l-a întrebat pe Sfântul Maxim: „O, minunatule, spune-mi care sunt semnele darului lui Dumnezeu în vremea descoperirilor cereşti şi care sunt semnele înşelăciunii? Ce mişcări are mintea omului în vremea vedeniilor de la draci şi care sunt mişcările şi aşezarea sufletului nostru într-o vedenie de la Dumnezeu?". Şi pe urmă Sfântul Maxim, văzând că acesta a venit sincer şi cu rugăciune la el, a început să-i spună tainele vedeniilor cereşti.

Eu în cartea aceea, *Despre vise şi vedenii,* am spus cum rămâne sufletul nostru după un vis de la

Dumnezeu şi cum e aşezarea lui şi cum rămâne omul tulburat la minte, mândru, trufaş, împietrit şi plin de toată trufia şi încrederea în sine după vedenia de la draci. Şi nu are nici umilinţă şi e aspru cu sufletul şi tulburat şi la vedere şi la minte şi celelalte. Şi Sfântul Maxim îl face înţelept pe Sfântul Grigorie, zicându-i aşa: „Mă întrebi, oare sufletul în vremea vedeniilor cereşti şi mintea omului mai are a sa lucrare, adică mai poate judeca după a ei lucrare? Nicidecum, leapădă şi imaginaţiile sale, şi închipuirile sale, şi prejudecăţile ei, cu totul, pentru că mintea se uneşte cu Duhul Sfânt şi Duhul Sfânt ia mintea şi o ridică pe trepte înalte ale contemplaţiei Sfintei Treimi, taine mari din ceruri, despre îngeri, din împărăţia cerurilor, despre rai, despre iad, care nu putea în vecii vecilor să le mai ştie el pe pământ. Şi o duce în contemplaţii negrăite, mai presus de a sa înţelegere şi lucrare şi când vine iar în trup înapoi zice că *în trup sau afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie"*.

CALEA SPRE RUGĂCIUNEA ADEVĂRATĂ

Dacă poţi zice cele şapte laude acasă liniştit, cu candela aprinsă la sfintele icoane, aşa da. Dar ca să zici cele şapte laude şi să lucrezi în fabrică, apoi unde-i mintea ta şi unde-i gura ta? Şi dacă ne rugăm numai cu gura, auzim pe marele prooroc Isaia care zice aşa: *Aproape eşti, Doamne, de gura lor, dar departe de inima lor.* Voi nu vedeţi ce păţim noi când ne rugăm? Zicem rugăciunea, iar mintea noastră: „Mă duc la Bacău, mă duc la Iaşi, mă duc cutare"; „Stai, că

am de cumpărat cutare, am de făcut cutare". Uneori ne sfădim cu cei care au ciudă pe noi. „Dacă la acela i-am zis aşa, de ce mi-a zis aşa?". Cât mai râde dracul de rugăciunea noastră atunci când vede că gura zice psalmi, iar mintea e pe dealuri! Bagă de seamă: rugăciunile lungi, cele şapte laude, acatiste, paraclise, e bine să le zici când eşti singur în casa ta. Liniştit, ai încuiat uşa, şi zi-le. Dar ca să zici aşa, că am zis cele şapte laude şi tu să fii cu mintea în toate părţile, nu-ţi foloseşte nimic, că Dumnezeu nu se uită la gură. Auzi ce spune? *Dă-mi, fiule, inima ta*, zice Solomon. Să vadă dacă te rogi din inimă. Rugăciunea din inimă, măcar de ar fi cât de scurtă, are mare putere.

A fost un călugăr care se ruga de 30 de ani lui Dumnezeu ca să-l scape de draci, pentru că el era cu viaţă înaltă şi, când stătea la rugăciune, veneau dracii şi îi făceau fel de fel de sminteli. Veneau în chip de şarpe şi se încolăceau de picioarele lui când făcea metanii. Veneau vrabie, veneau în chip de ostaşi, îl ameninţau că îl taie cu sabia, băteau toba, cântau, jucau, făceau dracii orice. Şi de multe ori zicea călugărul: „Doamne, goneşte duhurile acestea de la mine", căci îl înfricoşau, îi făceau mari nedreptăţi. Şi odată a voit Dumnezeu să-i arate când e rugăciunea rugăciune. Şi stând el aşa la rugăciune pe la miezul nopţii, că de 30 de ani se ruga şi încă nu scăpase de războiul dracilor, deodată îi bate dracul în uşă. Şi întreabă călugărul:

- Care-i acolo, măi?

- Eu, diavolul, şi să ştii că Hristos al tău acum mi-a dat putere să te omor pe tine! Până acum n-am putut să te omor, doar te-am necăjit aşa.

El, când a auzit că vrea să-1 omoare, a strigat:

- Nu intra, măi!

Şi a prins dracul de uşă dinafară şi călugărul dinăuntru. Împingea dracul, iar călugărul ţinea uşa. Ei, cu duhul cel rău nu poţi ţine piept. Când a văzut că dracul deschide uşa şi el nu poate să-l ţină, n-a mai putut zice psalmi, că înainte el citea la Psaltire, ci numai atât a zis: „Iisuse, nu mă lăsa!". Şi atunci a auzit un tunet, s-a făcut un huiet mare şi s-a stins diavolul, a ieşit o stea galbenă ca de pucioasă, a făcut o putoare mare şi nu s-a mai auzit nimic. Şi atunci a început călugărul a plânge. Şi aude un glas:

- Dar de ce plângi?

- Doamne, plâng pentru că îndrăzneşte dracul să vină să mă omoare, că a zis că i-ai dat Tu voie!

- Dar de ce nu te rogi?

- De 30 de ani mă rog.

- Niciodată nu te-ai rugat. Abia acum te-ai rugat că era dracul la uşă, cu mâna pe clanţă. De-abia acum te-am auzit.

- Dar eu, Doamne, numai atât am zis: „Iisuse, nu mă lăsa".

- Da, dar ai zis din inimă. Până acum ai zis din gură, dar eu căutam să te rogi din inimă. Când ai zis „Nu mă lăsa", ai zis din toată inima şi tocmai la cer a ajuns.

Ştiţi de ce v-am spus istorioara asta? Pentru că Domnul caută să zicem şi rugăciuni mai scurte, dar să le zicem din toată inima. Sunt bune şi rugăciunile lungi, Psaltirea, sunt bune şi acatistele, sunt bune şi cele şapte laude, dar să ai oleacă de linişte şi să-ţi

aduni mintea, şi acelea se cere să le zici cu mintea şi cu inima. Dar dacă tu ţii tot să faci treabă şi să alergi şi să zici psalmi, unde se duce mintea? Nu-i pasă lui de astea, îi pasă de rugăciunea cea din inimă.

Dar împotriva rugăciunii luptă un drac rău. Ştiţi voi care e acela? Uitarea. Primul păcat din partea raţională a sufletului este uitarea. Nu vezi că acum zici o rugăciune şi „acum unde-i mintea?". Ai uitat. Şi acum zici o rugăciune cu gândul şi vezi că mintea e la prăşit, e la seceră, e la strâns, e la cusut, te sfădeşti cu cineva, că „am vrut să-i zic aşa şi nu i-am spus, trebuia să-i spun cutare". Şi atunci noi zicem că ne rugăm, dar unde-i mintea noastră şi inima? Că două părţi domnitoare are sufletul nostru, mintea şi inima, şi acelea trebuie concentrate în vremea rugăciunii. Deci împotriva uitării trebuie să ne luptăm. Împotriva uitării luptă o mare virtute: frica de Dumnezeu. „Cela ce se teme se trezeşte, cela ce se trezeşte se roagă". Zice Sfântul Isihie: „Precum apa stinge focul, aşa uitarea stinge lucrarea rugăciunii din suflet". Nu vezi că acum te-ai rugat şi acum unde ţi-e mintea? Acuma erai cu gândul la Dumnezeu şi acum unde eşti cu gândul? Tot împrăştiat pe dealuri.

Deci cea mai mare putere de a aduna mintea în vremea rugăciunii este frica de Dumnezeu. Să ne gândim noi: „Măi, asta e rugăciune la mine? Ia să mă concentrez eu oleacă, că stau în faţa lui Dumnezeu. Dacă El e de faţă, aşa stau?". Sfântul Efrem Sirul spune un lucru foarte adevărat, care dă dovadă de câtă nedreptate avem noi în vremea rugăciunii: „Când stai la rugăciune şi primeşti gânduri spurcate, eşti

asemenea unei mirese care curveşte de faţă cu mirele său".

Vine deunăzi un părinte tulburat la mine la uşa bisericii, că eram de săptămână, şi îmi spune: „Roagă-te lui Dumnezeu pentru mine că slujesc numai la draci". Şi s-a dus de acolo. El citeşte mult la Psaltire, are mare luptă şi el vede războiul cu mintea. Şi i-am spus şi o să-i mai spun când o să stau de vorbă numai între patru ochi cu dânsul: el citeşte mult la Psaltire şi nu se îngrijeşte de o lucrare mai mare care îi trebuie acum la bătrâneţe. Îi trebuie trezvia atenţiei. Şi am să-l învăţ: „Chiar în timpul Psaltirii când te tulbură, lasă psalmul şi ia rugăciunea «Doamne Iisuse»". Pentru ce? Pentru că spune Sfântul Ioan Scărarul: vezi că satana prin rugăciune lungă se bagă în inima ta. Pentru că mintea, căutând cuvinte multe, pierde atenţia cea din inimă. Şi atunci, căutând cuvinte, să zică psalmul ăsta tot până la capăt, el vrea să zică: *Doamne, auzi rugăciunea mea şi strigarea mea,* şi multe cuvinte, să vadă să nu uite psalmul, dar în timpul acesta a pierdut atenţia asupra inimii. De aceea Mântuitorul ne-a ferit în Evanghelie de bartologhie[7]. *Când vă rugaţi nu bartologhisiţi multe ca neamurile, cărora li se pare că întru multe cuvinte îi aude Dumnezeu.* Şi ne-a învăţat monologhia, adică rugăciunea de un singur gând. „Monos" înseamnă singur pe greceşte, deci un singur cuvânt. Această rugăciune o cere Dumnezeu de la noi.

[7] Bartologhie - bolboroseală, bâlbâială.

Cananeianca mergea în urma Mântuitorului, dar ea nu spunea psalmi mulţi. Ea începuse să zică: *Miluieşte-mă, Doamne, fiul lui David,* şi cu aceea a terminat. Ea, având inima deschisă către Mântuitorul, nu mai avea când spune multe cuvinte. Spunea unu, două sau trei, dar din inimă. Şi aceasta zic şi Sfinţii Părinţi care învaţă rugăciunea minţii şi trezvia atenţiei. Ia seama că în vreme de ispită nu cere Dumnezeu de la tine să spui mult, că *ştie Tatăl vostru de cele ce aveţi trebuinţă mai înainte de a cere voi de la El.*

Darurile Sfântului Duh cele mai presus de fire au sediul şi rădăcina în inimă. Şi atunci inima înmănunchează sau sintetizează, adună la un loc toate puterile fireşti şi sufleteşti, cele afară de fire şi mai presus de fire care se găsesc în om. Şi de aceea e nevoie ca omul să păzească straşnic inima. Auzi ce spune Solomon? *Fiule, cu toată străjuirea străjuieşte inima ta, că într-însa sunt izvoarele vieţii.* Dar să nu uităm că într-însa sunt şi izvoarele morţii. Păcatul acolo are rădăcină. Deci trebuie păzită foarte tare inima şi inima nu se poate păzi decât prin minte. Mintea este străjerul inimii. Zice Isihie Sinaitul: Pune pe gând străjer la poarta inimii şi pururea veghează cele ce intră acolo şi cele ce ies. La cele bune dă-le drumul să intre, iar pe cele rele care vor să iasă din inimă să le ucizi cu piatra cea din capul unghiului care este Hristos.

N-ai auzit ce spune Filotei Sinaitul? Dis-de-dimineaţă stai pe un scaun undeva la linişte, căci întunericul ajută foarte mult la rugăciunea minţii. Şi pândeşte pe cele ce intră şi ies din inimă, la cele

bune dă-le drumul să vină, iar pe cele rele loveşte-le de piatra care este Hristos.

Ai auzit că spune în Scriptură aşa: *În dimineţi am ucis pe toţi păcătoşii pământului ca să pierd din cetatea Domnului pe toţi cei ce lucrează fărădelegea.* Cum se înţelege aceasta după cei mai mulţi din Sfinţii Părinţi? Aceştia, auzind de la împăratul cuvintelor, de la Marele Vasile, că inima este rădăcina vieţii şi izvorul tuturor puterilor sufleteşti, şi al celor fireşti şi al celor afară de fire şi al celor mai presus de fire, şi auzind pe proorocul Ieremia care zice: *Nimic nu e mai adânc decât inima omului*, pentru că şi raiul şi iadul şi împărăţia cerurilor şi toate câte universuri se găsesc în inima noastră, au înţeles că centrul şi puterea sufletului şi rădăcina vieţii este în inimă şi inima trebuie să o păzească ca pe cea mai mare cetate a sufletului nostru, după cele ce v-am spus: *Cu toată străjuirea străjuieşte inima ta că într-însa sunt izvoarele vieţii.* Şi au aflat că paza inimii se face numai prin minte. De aceea sfătuiesc toţi: „Pune pe gând străjer la poarta inimii de dimineaţă până seară şi în toată vremea, şi veghează ce intră în inima ta şi ce iese dintr-însa". Şi cele rele să le ucizi pe piatra Hristos, iar celor bune să le dai drumul să intre cu toată bunăvoinţa, pentru că şi energiile necreate ale Duhului Sfânt sau darurile, ele vin tot în inimă şi se aşează pe scaunul cel pus de Dumnezeu încă de la dumnezeiescul Botez acolo.

Şi ai auzit ce spune: *În dimineţi am ucis pe toţi păcătoşii pământului ca să pierd din cetatea Domnului* - cetate o numeşte pe inimă - *pe toţi cei ce*

lucrează fărădelegea. Şi ne sfătuieşte să ucidem pe draci, că fiecare gând, oricât de mic ar fi, este un drac. Fiecare gând care vine la mintea noastră şi se apropie prin momeală este un şarpe gânditor care nu se mulţumeşte să intre doar în minte, ci trece direct în inimă, că acolo ştie el că este ştiinţa sufletului nostru. Şi atunci mintea, dacă veghează, are trezvia atenţiei sau paza minţii, nu-l lasă să intre în inimă, ca să-i ocupe inima, care este cetatea Duhului Sfânt. Şi ce face? În dimineţi ucide pe cei păcătoşi ai pământului, pe aceste gânduri păcătoase. Cum în dimineţi? Adică atunci când răsar, cum a răsărit un gând. Adu-ţi aminte ce spune Sfântul Diadoh în Filocalie: „Mintea cea iubitoare de Hristos primele răsărituri ale păcatului nu le primeşte". Cum vede că gândul este pătimaş nu numai se împotriveşte, căci cu puterea noastră nu putem ucide nici un drac, suntem batjocoriţi totdeauna de dânşii. Dar ce face? Cum a simţit un gând că se apropie de minte sau de inimă, îl cheamă pe Iisus, şi tocmai aici e trezvia atenţiei, după Isihie Sinaitul şi Filotei Sinaitul şi ceilalţi dumnezeieşti părinţi.

Trezvia atenţiei constă în trei şi în patru lucruri: a te trezvi cu mintea, a te împotrivi păcatului cu mintea şi a chema pe „Doamne Iisuse". Mai scurt. Iar puţin mai complicat aşa este: Cela ce se luptă înăuntrul său, zice, de patru lucruri să ţină socoteală: întâi de smerenie, că se luptă cu dracii cei mândri, al doilea de trezvia atenţiei, să se trezvească cu mintea - „Măi, ce cuget eu acuma îi place lui Dumnezeu?" -, al treilea să se împotrivească păcatului - să nu-l

primească şi al patrulea să cheme pe „Doamne Iisuse".

Că nu ajunge numai să mă trezesc şi să mă împotrivesc, că şi cei mai înţelepţi filosofi ai lumii şi ei erau înţelepţi şi treji, dar nu nădăjduiau la ajutorul lui Dumnezeu. Că au întrebat nişte filosofi pe un pustnic la Pateric: „Ce aveţi voi mai mult decât noi, de voi puteţi să filosofaţi atâta pentru lepădarea de sine, pentru sărăcie şi pentru lepădarea de viaţa aceasta?". Şi i-a spus pustnicul: „Noi nădăjduim la darul lui Dumnezeu şi ne păzim mintea". Filosofii stoici şi cei epicurieni, sau alţii câţi au fost, nădăjduiau la înţelepciunea lor, iar aceştia nădăjduiau la Dumnezeu.

Nu ajunge să mă trezesc eu şi să văd că e rău şi să mă împotrivesc eu cu puterea mea, că atunci mă batjocoresc dracii. Imediat să chemăm pe „Doamne Iisuse". A vorbi dracilor împotrivă fără să chemi pe „Doamne Iisuse" este numai a celor desăvârşiţi. Poate cel desăvârşit când vine o ispită să zică aşa: „Du-te, diavole. N-am nevoie. Du-te, spurcatule, de aici. Eu ştiu că aşa este şi aşa e". Când zici aşa, trebuie mare stăpânire de sine să aibă omul, adică să fie desăvârşit. Iar a celor neputincioşi, cum spune în Pateric, nu este a vorbi dracilor împotrivă. Îmi spunea unul: „Eu îl stuchesc când vine la mine". „Măi, îi spun, n-ai încă măsura asta". Vine după aceea într-o zi, mai mort: „Măi, ce furtună!". „Nu-i mai zice împotrivă!". „Nu-i mai zic, că nici nu mai ştiu ce să zic. Sunt năuc de cap acum!". El credea că ajunge să-l stuchească pe drac. Dar nu-i pasă dracului de asta. Cum a zis Sfântul

Varsanufie cel Mare la un călugăr care voia să-l blesteme pe diavol: „Nu-l blestema, că de mare batjocură ai să te umpli de la el câtă vreme te stăpâneşte dinăuntru cu vreo patimă".

Să nu cumva să gândească omul: „dar eu sunt filosof, dar eu sunt bătrân, dar eu sunt desăvârşit şi mă pot împotrivi păcatului şi aşa". Ai văzut că satana are putere să întoarcă pământul cu o unghie pe cealaltă parte, cum arată Sfântul Serafim de Sarov. Ai citit la Sfântul Serafim de Sarov, cum îl învăţa pe Motovilov care zicea că nu se teme de draci. Are mare putere vrăjmaşul, că dacă Dumnezeu n-ar fi îngrădit puterea lui nimeni nu s-ar fi putut mântui, numai că puterea dracilor este circumscrisă de puterea dumnezeirii. Că zice la Proorocul Isaia că se luptă cel puternic cu Cel Atotputernic.

El are putere, că este scris şi la Iov: *Fierbe adâncul ca o căldare înaintea lui.* Spune de iad şi zice acolo că *cine va spune armura înfăţişării lui* şi celelalte. Dar puterea lui faţă de a lui Dumnezeu nu este nimic. Că nici în porci nu poate intra, nici nicăieri nu poate clătina un fir de păr din capul nimănui fără îngăduinţa lui Dumnezeu. Şi de aceea ne trebuie smerenie, pentru că nici o virtute de sub cer nu poate scăpa neimitată de draci, în afară de smerenie. Noi postim, el nu mănâncă. Noi nu dormim, el doarme? Noi lucrăm, dar el stă degeaba? Orice vom face noi, noi ştim multe, dar el e teolog vechi. Ştie Scriptura pe de rost. Noi ştim filozofia, dar el e mai mare filozof decât toţi, că toate le iscodeşte el şi învaţă pe oameni şi rele şi bune, ce vrea. Dar una nu o poate face,

singura virtute care a rămas neimitată de draci e smerenia.

El nu vrea să spună că e păcătos, nici nu vrea să ştie de asta, nici nu zice „iartă-mă", că a căzut din mândrie. Şi atunci dumnezeieştii părinţi de aceea spun: cela ce se roagă trebuie să aibă patru lucruri: întâi smerenie, că se luptă cu dracii cei mândri, al doilea trezvia atenţiei, al treilea împotrivirea la păcat şi al patrulea chemarea numelui Domnului. Că dacă ar avea primele trei şi al patrulea nu l-ar avea, cade. Pentru că Mântuitorul ne învaţă: *Rămâneţi întru Mine şi Eu întru voi..., că fără de Mine nu puteţi face nimic.* Clar. Deci să nu se bizuiască nimeni pe puterea lui de discernământ sau de înţelegere sau de curăţie sau de vechime în viaţa duhovnicească sau pe vârsta lui duhovnicească, că poate să se împotrivească păcatului fără a chema necontenit numele Domnului. Că rămâne batjocorit, că i-a spus Dumnezeu lui Israil când se bătea cu amoreii: *Să nu ieşiţi la război fără Mine.* Dacă au ieşit ce s-a întâmplat? Ştiţi că i-au bătut amoreii care erau în munte şi le-a spus Dumnezeu: *De ce aţi ieşit la război fără de Mine?* Iar dacă în altă parte spune: *Eu voi bate război pentru voi şi voi veţi fi în pace,* asta era când poporul făcea voia lui Dumnezeu şi îl chema în ajutor. Că nu noi ne luptăm. Noi, săracii şi păcătoşii, pururea să ne cunoaştem adâncul nimicniciei şi al neputinţei noastre şi să chemăm pe Dumnezeu din toată inima să ne apere şi să ne sprijinească, că nu putem nimic, după ceea ce s-a scris: *Rămâneţi întru Mine şi Eu întru voi. Fără de Mine nu puteţi face nimic.*

Deci omul duhovnicesc, găsindu-se pe această poziţie şi cunoscându-şi adâncul nimicniciei şi al neputinţei sale, nu se împotriveşte păcatului numai cu mintea lui. Se împotriveşte, că datorie este să ne împotrivim, că avem voie de sine stăpânitoare, dar această împotrivire a noastră nu e nimic dacă nu vom chema îndată numele Domnului. Deci să avem smerenie, să ne trezvim, să ne împotrivim cu mintea păcatului şi să chemăm pe „Doamne Iisuse". Şi atunci, găsindu-ne în această poziţie, ne găsim în ceea ce spune: *În dimineţi am ucis pe toţi păcătoşii pământului ca să pierd din cetatea Domnului pe toţi cei ce lucrează fărădelegea.*

Cum în dimineţi? Când a răsărit un gând păcătos: „Doamne Iisuse". A venit un gând de desfrânare: „Doamne Iisuse". A venit un gând de mândrie: „Doamne Iisuse". A venit un gând de trufie: „Doamne Iisuse". A venit un gând de semeţie: „Doamne Iisuse". A venit un gând de ură: „Doamne Iisuse". A venit un gând de lăcomie: „Doamne Iisuse". Un gând al iubirii de slavă: „Doamne Iisuse". Al iubirii de argint: „Doamne Iisuse". Un gând de necredinţă: „Doamne Iisuse". Un gând de hulă: „Doamne Iisuse". Dă-l de piatra Hristos până se sfărâmă. Că zice Scriptura: *cine va cădea peste piatra aceasta se va sfărâma şi peste care va cădea îl va zdrobi.* Oricum: ori numele Domnului de va veni asupra lui, ori el asupra numelui Domnului, se sfărâmă orice gând păcătos. Şi această lucrare se face nevăzut cu mintea noastră, dar este cea mai mare filosofie pentru creştini, dar mai ales pentru călugări.

Şi mai spune Scriptura: *fata Babilonului, ticăloasa, fericit este care va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră.* Cine e fata Babilonului? Care sunt pruncii ei şi pe cine fericeşte Duhul Sfânt aici, când zice să lovească pe pruncii ei de piatră? Fata Babilonului este mintea noastră, pentru că Babilon se tâlcuieşte amestecare.

Mintea noastră se numeşte fiica Babilonului sau fata Babilonului, pentru că e născută din amestecare de gânduri. Acum se întunecă cu gânduri rele, acum se schimbă cu gânduri bune. Zice Sfântul Nicodim Aghioritul: „Ca să ştim nimicnicia noastră şi schimbarea noastră şi cât de răi suntem şi de neputincioşi, du-te undeva într-o cameră singur, stai pe un scaun liniştit şi nu te ruga, numai pândeşte-ţi gândurile minţii tale de dimineaţă şi până seara". Şi să ai un creion şi să le scrii. Acolo o să vezi cum se învârte mintea ta şi câte milioane şi milioane de prefaceri sunt în minte într-o zi. De câte mii de ori se amestecă şi pe unde te duce şi iar te aduce şi câte probleme îţi spune. Şi ai să vezi că într-o zi te-ai mişcat în milioane de forme şi de chipuri, că însuşirea minţii noastre este aceasta ca să nască gânduri.

Tot aşa aici, la rugăciunea minţii, Babilon se înţelege amestecare, iar fata Babilonului, mintea noastră, pentru că e amestecată întotdeauna cu gânduri bune şi rele. Nu vezi? Acum ai un gând bun, acum ai un gând rău. Şi mii şi mii. Şi o însuşire a minţii noastre, cum arată marele Vasile, este să nu stea degeaba, este să izvorască gânduri. Ori bune, ori rele. Acum Duhul Sfânt zice aşa: *Fata Babilonului,*

ticăloasa, o numeşte ticăloasă pe mintea noastră pentru că pururea e ticăloasă. Dar fericeşte pe acela care va ucide pruncii acestei fete. *Fericit este care va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră.* Mintea noastră naşte mereu gânduri păcătoase. Cum zice Scriptura: *Că din tinereţe gândurile omului se pleacă spre cele rele.* Deci izvorând mintea noastră gânduri rele, cel înţelept ce face? Ia aceste gânduri, aceşti copii, aceşti prunci ai minţii noastre şi îi loveşte de piatra Hristos. *Fata Babilonului, ticăloasa, fericit este care va apuca şi va lovi pruncii tăi de piatră.* Cum se face aceasta? O minte iubitoare de Hristos, cum vede că a răsărit un gând pătimaş, ştie că s-a născut un prunc al fetei Babilonului. El îl ia de aici, cum am spus: „Doamne Iisuse", şi îl dă de piatra Hristos, că de trei ori Hristos se numeşte piatră în Scriptură: stânca Rafidin, care a lovit-o Moise cu toiagul, piatra netăiată de mână omenească pe care a văzut-o Nabucodonosor, când a văzut chipul acela tâlcuit de Daniil, şi piatra cea din capul unghiului, pe care n-au băgat-o de seamă ziditorii şi a ajuns în capul unghiului, adică a ajuns în vârful colţului templului.

S-a numit Hristos piatră, iar în rugăciunea noastră dumnezeieştii părinţi arată că fata Babilonului naşte prunci păcătoşi şi fericeşte pe acela care îi ia pe aceşti prunci şi îi loveşte mereu de piatra Hristos. Pentru ce trebuie loviţi de piatră când se nasc? Că tot ce se naşte - zice Marcu Ascetul - se naşte mic şi în măsura în care îl hrăneşti creşte. S-a născut un purcel, o pisică, un viţel, orice, e cel mai mic. În măsura în care mama sa îl hrăneşte, el creşte, ia putere şi se face

mare. Aşa sunt gândurile minţii. Ele se nasc nevinovate deocamdată. Momeala gândului pătimaş n-are nici o putere, iar dacă noi consimţim cu el, apoi ne învoim cu acest gând, apoi începem a grăi cu mintea şi a păcătui cu mintea cu el, noi tot îi dăm hrană şi ajunge acest păcat mic, din mic să se facă mare nu prin el, ci prin voia noastră, că noi îl hrănim şi îi dăm, vorba ţăranului, apă la moară. Îi dăm hrană prin voinţă, prin imaginaţie şi aşa mai departe şi ne duce la cine ştie ce cădere. Iar dacă am avut trezvia atenţiei şi paza minţii de la început, l-am oprit şi am scăpat de celelalte lupte, că ai văzut că păcatul are 12 trepte şi dacă îl opreşti la primele trepte foarte uşor se duce, iar dacă îi dai voie mai departe, ajunge până la deznădejde şi până la sinucidere. Pricina nu este a păcatului, ci noi l-am hrănit.

Trezvia atenţiei este o lucrare, cum arată Sfântul Isihie Sinaitul: „Nimeni nu va scăpa de căpeteniile tartarului fără această lucrare sfântă". Poate să fie el cât de înţelept, cât de mare, dacă n-are trezvia atenţiei şi nu cheamă numele Domnului, după cum zice: *Tot cel ce va chema numele Domnului se va mântui*, nu scapă de laţurile satanei şi nu scapă de gheenă, că de aici începe păcatul, de la minte. De aceea au zis unii din sfinţii părinţi, luând cuvântul din cartea lui Iov, că satana şi păcatul se numesc furnico-leu. *Furnico-leul a murit de foame că nu avea de mâncare*[8]. La cine n-avea de mâncare? La Iov. Că el nu hrănea pe acest

[8] Iov 4, 11 în ediţiile vechi ale Bibliei, cum este cea de la 1688.

furnico-leu nici cu un gând pătimaş. Iar la noi, păcătoşii, are putere şi noi îl facem leu, prin nepăsarea şi lenevia şi negrija şi neatenţia noastră. Păcatul se numeşte aici furnico-leu pentru că el se apropie de minte ca o furnică mică. Un mic gând pătimaş, o mică momeală şi, dacă noi începem să-i dăm atenţie la această momeală, să consimţim oarecum cu acel gând pătimaş, apoi după aceasta să ne învoim cu el, neluptându-ne, şi să păcătuim cu mintea cu dânsul, pe urmă cădem în păcatul cu lucrul şi mai departe. Şi atunci hrănim pe acest furnico-leu şi din furnică se face leu.

Pe treapta întâi păcatul nu e nimic, pe treapta a doua este ceva, pe treapta a treia e ceva, pe treapta a patra e unirea cu gândul, pe treapta a cincea ai văzut că e lupta, pe treapta a şasea e învoiala, pe treapta a şaptea e păcatul cu mintea, pe treapta a opta e păcatul cu lucrul, pe treapta a noua e obişnuinţa păcatului, pe treapta a zecea e deprinderea păcatului, pe a unsprezecea e deznădejdea, iar pe a doisprezecea e moartea, sinuciderea. Şi ai văzut că toată greşeala şi vina porneşte de la noi. Dacă noi eram atenţi de la început, când a venit un gând pătimaş, să-l tăiem cu „Doamne Iisuse", să-l lovim cu piatra Hristos, Dumnezeu îl biruia. Dumnezeul nostru e foc arzător, mistuitor, cum spune Scriptura, şi îl mistuia. Ne-am lenevit, ne trezim de la o vreme în luptă cu gândurile şi apoi în luptă şi cu firea şi mai departe ne întrebăm ce-i cu noi. Cică: „Mă luptă cutare gând". Ţi se pare că e gând. El e în treaptă înaintată, el e în treapta a şaptea atunci. Celelalte trepte, din pricina grosimii minţii noastre şi

pentru lenevie, nu le cunoaştem, că foarte subţiri sunt. Şi ajungem la păcătuirea cu mintea, suntem în treapta a şaptea. Deci, dacă eram atenţi de la început şi cu rugăciunea cea dinăuntru a inimii, cea gânditoare, cu un suspin ardeam acestea, iar noi, cu darul lui Dumnezeu, eram slobozi, pentru că bătea război Hristos pentru noi, dacă Îl chemam, şi noi eram în pace. În pace este locul Lui. Inima noastră trebuie să se găsească în pacea Duhului Sfânt ca să locuiască Dumnezeu într-însa. Iar câtă vreme e în tulburare şi păcat nu locuieşte acolo duhul lui Dumnezeu.

Acestea vi le-am spus despre trezvie puţin aici, pentru că iată ce este. Se spune că un cuvios, de care se minunau toţi sfinţii din împrejurimi, nu mânca nimic câte patruzeci de zile, stătea la linişte în pustie, mânca numai rădăcini, era foarte nevoitor, făcea foarte multe metanii şi priveghea mult. Şi le spunea la sfinţii părinţi că e foarte luptat de patimi trupeşti. Şi atunci au venit şi s-au strâns sfinţii pustiului şi se întrebau:

- Ce-i cu acesta, măi? Postitor este, bătrân este, bolnav este, liniştitor, de ce îl mai luptă patimile pe acesta?

Şi l-au întrebat:

- Avvo, cum cugeţi?

Zice:

- Apoi stau de vorbă cu gândurile. Şi gândesc şi bune şi rele.

- Vezi! Numai o lucrare e lipsă.

Avea nevoinţă trupească foarte bună, dar n-avea trezvia atenţiei. Şi toţi au zis:

- Lupta pe care o are şi tulburarea sufletului este din cauza trândăviei minţii. N-are trezvia atenţiei.

Precum se întâmplă şi altfel. Un om să fie tare cu trupul şi sănătos şi, chiar dacă mănâncă mai mult şi bea mai mult şi munceşte mai mult, să aibă sufletul foarte curat, dacă are această lucrare: trezvia atenţiei. Că auzi ce spune Sfântul Maxim - el face atenţi pe monahii nevoitori, că unii pun mare bază pe nevoinţele trupeşti, pe post, pe rugăciune, pe priveghere, pe metanii, pe osteneli, şi nu iau atenţie la paza minţii. Sfântul Isihie Sinaitul spune: „Nimeni nu va scăpa de căpeteniile tartarului fără această sfântă, dumnezeiască lucrare, fără paza minţii". Din contra, cine are paza minţii, chiar dacă nu are celelalte nevoinţe trupeşti, foarte uşor poate birui păcatul. Şi cine pune bază pe metaniile lui, pe nevoinţa lui şi nu are această trezvie a atenţiei, se batjocoreşte de draci. Şi de aceea zice Sfântul Maxim Mărturisitorul, că a venit unul la el şi i-a spus: „Părinte, postesc, mă rog, uite ce fac… şi stau în gânduri şi în lupte". Şi i-a spus: „Dă-i trupului tău după putere hrană şi odihnă şi toată grija ta pune-o pentru paza minţii".

Deci la trezvia atenţiei m-am oprit puţin pentru că nu există rugăciunea minţii fără trezvia atenţiei, precum nu există vreodată să fie trupul fără suflet atât timp cât omul e viu. Atâta legătură e între trezvia atenţiei şi rugăciunea minţii, câtă legătură are trupul cu sufletul. Nici nu poţi să zici că ai trezvia atenţiei până nu te rogi, şi nici nu poţi să zici că ai rugăciunea minţii până nu ai trezvia atenţiei, căci ele sunt foarte legate una de alta şi se ajută reciproc una pe alta.

Precum în alte lucrări ale sufletului citirea ajută pe rugăciune şi rugăciunea pe citire. În ce fel se sprijinesc reciproc aceste două lucrări? Spun Sfinţii Părinţi că sufletul omului în vremea citirii sfintelor cărţi se luminează prin rugăciune.

Iată, începe a citi o carte sfântă aşa cum crezi tu, fără să te rogi, să vezi că n-o înţelegi. Dar roagă-te măcar o jumătate de ceas în linişte, cu oleacă de înfrânare, de post, şi pe urmă începe a citi cartea aceea pe care o citeai ieri. Să vezi că o înţelegi altfel. Ce s-a întâmplat? Mintea a luat lumina ei de la Duhul Sfânt şi înţelege Scriptura aceea în duhul în care s-a scris. Iar dacă începi să o citeşti cu mintea tulburată şi aceea e o carte cu înţelegeri mari, este ceea ce spune Sfântul Isaac Sirul: „Omul gol, citind în stihuri mari, goală rămâne inima lui". Dacă e gol de darul lui Dumnezeu şi de înţelegere duhovnicească, citeşte Biblia, care e cea mai înaltă înţelepciune a lui Dumnezeu, şi el degeaba o citeşte, că n-o înţelege.

„Omul gol, citind în stihuri mari, goală rămâne inima lui", iar dacă se roagă să vină Duhul Sfânt peste inima lui şi zice aceste cuvinte când începe a citi o carte sfântă: „Doamne, descoperă ochii mei şi voi cunoaşte minunile din legea ta", şi iarăşi: „Doamne, arată-mi mie cele nearătate şi cele ascunse ale înţelepciunii tale", atunci începe să înţeleagă. Sfântul Efrem ne învaţă să ne rugăm aşa înainte de a începe o carte sfântă: „Doamne, descoperă ochii mei şi voi cunoaşte minunile din legea Ta". Care ochi? Nu aceştia, că poţi să îi ai pe aceştia cât de straşnici. Ochii ceilalţi, dinăuntru. Când a zis Hristos: *cel ce are*

urechi de auzit să audă, nu s-a referit numai la urechile acestea din afară. Doamne fereşte! Mai este o ureche înăuntru, pe care o asurzeşte satana, ne face ca aspidele surde. Urechea sufletului şi ochii sufletului. Deci de acele urechi şi de acei ochi se îngrijeşte mai mult lucrătorul cel duhovnicesc să-i deschidă când începe să citească o carte sfântă şi apoi trebuie să se roage lui Dumnezeu, iar când a deschis-o înţelege.

Citirea aşa, în felul acesta, dacă o faci după o rugăciune curată, e ajutată de rugăciune, că zice: Sufletul omului în vremea citirii se luminează prin rugăciune, şi invers: în vremea rugăciunii se ajutorează de citire. Că până să aibă el în vremea rugăciunii alte lucrări mai înalte, el îşi aduce aminte de învăţăturile din Scriptură. „Măi, cum să îmi păzesc eu mintea de gânduri? Cum să-mi concentrez atenţia? Cum să păzesc imaginaţia?". De unde ştie el acestea? Din Scriptură, din citire. Ai văzut cum sufletul în vremea rugăciunii se ajutorează prin citire? Şi invers: în vremea citirii se luminează prin rugăciune. Aceste două lucrări ale sufletului se ajută mereu una pe alta. Aşa şi trezvia atenţiei cu rugăciunea minţii se ajută reciproc totdeauna. Şi nu poate una fără alta.

Şi acum, după ce am vorbit ceva despre trezvia atenţiei, o să vorbim ceva şi despre rugăciunea minţii. Rugăciunea minţii e orice rugăciune pe care o face omul cu mintea. Dar nu e chiar rugăciunea minţii asta, că uite, eu pot să închid limba să nu zic un cuvânt şi cu mintea să citesc o Psaltire. N-aţi văzut că poţi face asta uşor? Sau Noul Testament, sau un capitol. Şi eu îl citesc cu mintea şi s-ar părea că aceasta e toată

rugăciunea minţii. Nu e adevărat. Aceasta este o jumătate de rugăciune a minţii. Că vezi că, citind tu acolo, numai te trezeşti cu gânduri când într-o parte, când într-alta, cu toate că urmăreşti cu mintea, mintea e abătută de la lucrarea ei din cauză că nu ia contact cu inima şi cu trezvia, mai ales cu atenţia. Dar aşa, în mare să zicem, orice rugăciune care se face cu mintea putem să o numim a minţii, căci rugăciunea minţii nu e numai rugăciunea „Doamne Iisuse", ci orice rugăciune care se face cu mintea, dar e pusă de dumnezeieştii părinţi aceasta pentru că e mult mai aproape de înţelegerea noastră şi cuprinde într-însa cele cinci cuvinte ale Sfântului Apostol Pavel, că o poţi zice scurt: „Doamne Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!" - cinci cuvinte, după cum a zis Sfântul Apostol Pavel: *vreau cinci cuvinte cu mintea în biserică, decât zece mii de cuvinte cu limba.*

Cum arată Sfinţii Părinţi şi Sfântul Teofan Zăvorâtul şi Sfântul Nichifor din Singurătate: Vai de cei ce au îngheţat la rânduiala tipicului bisericesc şi pun bază numai pe cântările şi troparele şi canoanele Bisericii. Vai de aceia! Aşa spune clar. De ce? Bune sunt acestea, rânduite de Duhul Sfânt şi nimeni nu poate să comenteze, că e mare hulă să gândeşti că acestea nu sunt bune. Ele sunt puse spre slava lui Dumnezeu şi întemeiate prin Duhul lui Dumnezeu, că Biserica nu s-a îmbrăcat cu cântări şi cu canoane de oameni nepurtaţi de Duhul Sfânt. Dar aceasta e formă, e mecanism, şi dacă nu vom avea o rugăciune proprie a noastră afară de asta, aceasta e tot o Martă pentru noi, dacă nu s-au atins de inima noastră cele citite şi

cântate ale Bisericii. Ele sunt pline de Duhul lui Dumnezeu şi cu înţelesuri mari duhovniceşti, însă numai dacă nu rămân la auz şi numai în memorie aşa: „A trecut Liturghia, a trecut Vecernia, a trecut Utrenia...", „am auzit, a cântat troparul Naşterii...". Bune sunt, ele se opresc cel puţin la o lucrare a minţii şi tot bune sunt, dar atunci am avea folos desăvârşit, dacă noi am simţi şi cu inima din puterea acestor canoane.

Poate aţi văzut o carte, am văzut-o şi eu undeva şi pentru lenevia mea şi pentru păcatele mele n-am citit-o, dar am văzut-o în biblioteca Mănăstirii Slatina: *Tâlcuirea dogmatică la canoanele praznicelor împărăteşti* de Sfântul Nicodim Aghioritul. Credeţi dumneavoastră că în jurul unor praznice împărăteşti, cum este al Sfintei Cruci, sau cum e Naşterea Domnului sau Intrarea Maicii Domnului în Biserică sau Buna Vestire, s-au scris canoane aşa cum s-au scris la un sfânt? Vai de mine! Toate canoanele sunt dogmă. Iată ce cântă cântarea: „Rai de taină eşti, Născătoare de Dumnezeu". Noi cântăm o catavasie, dar ia pătrunde cu mintea în aceste cuvinte: „Rai de taină eşti, Născătoare de Dumnezeu, care ai odrăslit negrăit pe Hristos". Vai de mine cât comentariu ai de făcut aici şi în câtă adâncime de lucrare duhovnicească te poate băga aceasta dacă ştii!

În ce fel Maica Domnului a fost rai? Că dacă n-ar fi fost Maica Domnului, raiul nu mai era deschis neamului omenesc în veac. Ea a fost rai de taină, rai ascuns. În Maica Domnului s-au înmănuncheat şi s-au adunat toate virtuţile cele mai înalte, pentru că acolo

s-a născut Hristos, izvorul a toată virtutea şi a toată fericirea vremelnică şi veşnică. Deci toată fericirea omului, şi cea duhovnicească şi cea de pe pământ, a fost în Iisus Hristos Izbăvitorul, Noul Adam, şi s-a născut din Maica Domnului şi prin aceasta Maica Domnului este rai duhovnicesc şi rai de taină.

Când vei cugeta la canoanele praznicelor împărăteşti, de la slovă la slovă faci o carte, că e numai miez, numai dogmă. Minţile cele insuflate de Duhul Sfânt ale Sfinţilor Părinţi au îngrădit aceste dumnezeieşti praznice cu canoane dogmatice. N-ai văzut că vineri seara la odovania glasului totdeauna se cântă dogmatica? E dogmatica acelui glas, fie al şaselea, fie al doilea, fie al treilea. Dar urmăreşte această dogmatică atunci când se cântă şi, dacă ai citit Dogmatica Sfântului Ioan Damaschin - unde sintetizează toate dogmele credinţei noastre pe scurt -, te uimeşti de cântarea asta. Stai pe loc şi te uimeşti câtă dogmă s-a băgat de dumnezeieştii părinţi numai în cântarea asta. Şi dacă mintea ta poate să macine, adică să se hrănească cu aceste dogme, te bagă într-o contemplaţie duhovnicească din cele mai înalte şi cele mai mari lucrări duhovniceşti.

Vezi? Deci tot ce este în Biserică este insuflat de Duhul Sfânt. Dar dacă le citim numai aşa ca să treacă - „am pus Ceasul întâi, s-a pus Ceasul al treilea..., s-a pus cutare..." -, nu ne hrănim duhovniceşte. E bun că se fac, ca să nu rămână nefăcute, şi mai ales pentru că Sfinţii Părinţi ne sfătuiesc că şi cantitatea e de mare folos. Că a întrebat unul:

- Dar cantitatea să o las?

- N-o lăsa, căci cazi în lenevire.

Cantitatea este pricina calităţii rugăciunii.

Sfântul Grigorie Sinaitul, mai înainte de a învăţa rugăciunea minţii, nu ştia de aceasta. Dar a fost mai pe urmă cel mai mare dascăl al rugăciunii minţii din Sfântul Munte, după Maxim Cavsocalivitul. Dar el ştii ce făcea întâi? Toată ziua Psaltiri peste Psaltiri, acatiste peste acatiste, canoane peste canoane, până se înfierbânta inima în aceste canoane şi apoi plângea. Şi cât de greu ajungea el pe această cale la înfierbântarea inimii, pe când mai apoi, prin rugăciunea minţii, şi în cinci sau zece minute ajungea!

El citea ceasuri, zile întregi. Şi a dat peste un creştin care avea rugăciunea minţii. Şi l-a întrebat acela:

- Cum faci pravila?

- Eu pun atâtea canoane şi atâtea Psaltiri şi atâtea...

- Şi te umileşti din ele?

- Ajung din când în când aşa...

- Ehe... De ce să faci tu ocolul ăsta aşa de mare şi să încarci atâtea căruţe de bartologhisire, dacă tu poţi să ajungi în această lucrare cu rugăciunea de câteva cuvinte.

L-a învăţat acela rugăciunea inimii şi pe urmă a devenit Sfântul Grigorie mare dascăl şi a lăsat cantitatea, a dat-o deoparte. A lăsat slavoslovia aceea care o făcea cu zeci de ceasuri, dar Dumnezeu, văzând osteneala lui pentru dragostea lui Dumnezeu, că făcea cantitate multă, l-a adus cu judecăţile lui şi la calitate, ca să poată învăţa să se roage în puţine cuvinte şi să

ajungă la lucrare mult mai înaltă decât acolo unde zicea zeci de mii de cuvinte.

Ce se întâmplă, fraţilor? Când zicem cantitate multă de rugăciune, Marta din noi se bucură: „A, mi-am citit patru acatiste, mi-am pus catismele, am fost la Utrenie, am fost la Liturghie, am ceva". Pe Marta o hrănim sau mai bine zis pe fariseul nostru cel dinăuntru. Îl hrănim cu aceste cugetări, că ne-am făcut pravila, dar Maria plânge, fiindcă ea n-a gustat pe Domnul. Ea n-a stat la picioarele Domnului nici o clipă.

Zic Sfinţii Părinţi: Când te rogi mult şi faci pravilă mare, şi nu te rogi cu inima şi cu mintea, Marta se bucură şi Maria plânge de scârbă, că ea n-a stat la picioarele Domnului. Se poate să ai o rugăciune trupească de zile întregi şi să nu te împărtăşeşti cu mintea de Hristos nici o clipă. Pentru că faci rugăciune verbală, pe care Sfinţii Părinţi o numesc plugăria sufletului, şi rugăciunea cea din inimă este seacă. Nu are nici o legătură cu Hristos. Şi atunci se bucură Marta şi fariseul cel dinăuntru. Se laudă: „Ăhă, am atâtea acatiste, atâtea catisme, am citit atâtea, am făcut atâtea", dar rugăciune adevărată n-a făcut nici o clipă. De ce? N-am simţit-o în inima noastră. Deci să te controlezi în vremea rugăciunii: „Mă rog eu sau hrănesc pe fariseul dinăuntru?". Întreabă-te la urmă, după ce ai terminat pravila, câte minute de rugăciune ai simţit.

Dumnezeieştii Părinţi învaţă şi arată că toată rânduiala Bisericii este foarte bună şi de folos, dar pentru cei ce vor să se desăvârşească şi să se

adâncească întru o lucrare a minţii, negreşit trebuie să se ducă cu mintea până la inimă, ca ei să simtă rugăciunea şi, învăţând o rugăciune simţită, de sine curgătoare cum e ceasul, permanent să se roage ca să împlinească Scriptura aceea care zice: *Neîncetat vă rugaţi.*

Nu poţi cu cealaltă să te rogi neîncetat, pentru că trebuie să mănânci, trebuie să dormi, trebuie să vorbeşti cu oamenii, trebuie să lucrezi, şi când faci acestea, negreşit că trebuie să întrerupi pravila. Dar cel ce a câştigat rugăciunea minţii şi a inimii, el doarme şi inima se roagă. Este ceea ce se spune la Cântarea cântărilor: *Eu dorm şi inima mea veghează.* El vorbeşte cu oamenii şi mintea lui se roagă. El mănâncă şi mintea lui se roagă. El va să zică e un motor necontenit de rugăciune. Ajunge inima lui la o mişcare de sine ca permanent să slăvească pe Dumnezeu. Şi de aceea vreau să spun: începând de la rugăciunea verbală, care alcătuieşte graniţa cea mai de departe a rugăciunii, Sfinţii Părinţi ne conduc tot mai la adânc în rugăciune. Ei zic aşa: Negreşit că la rugăciunea înaltă nu poţi ajunge decât prin aceasta verbală, după cum pe scară nu te poţi sui decât de pe treapta de jos ca să ajungi sus.

Eu mi-am propus să fac Vecernia, încât am să pun ceasul al nouălea, am să pun psalmul 103 cel de la facerea lumii, catisma de rând, ectenia, apoi „Doamne, strigat-am...", stihirile pe 6, pe 8, pe 10, Lumină lină, „Învredniceşte-ne, Doamne...", mai departe ectenia: „Să plinim rugăciunile noastre...", stihoavna, „Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne...",

şi încheierea Vecerniei, apoi Pavecerniţa cu canonul Maicii Domnului. Cât ţine aceasta? Facem o experienţă într-o seară. O oră jumătate, două. Va să zică ne-am hotărât să jertfim lui Dumnezeu două ore din viaţa noastră pentru rugăciune. Foarte bine, că zice dumnezeiescul Gură de Aur: „Tot timpul cât îl are omul pe pământ e pierdut, numai timpul cât stă la rugăciune nu-i pierdut". Numai acela nu e pierdut, că stă de vorbă cu cine? Cu Cel ce a făcut cerul şi pământul.

Dar noi vedem că în aceste două ceasuri de Vecernie am fost prezenţi numai cu cuvântul şi poate uneori şi cu mintea, adică să înţeleagă mintea ceea ce zice gura. Bun. A fost o rugăciune şchioapă de un picior, că aşa o numesc Sfinţii Părinţi. Rugăciunea care se face numai cu mintea este pasăre cu o aripă. O pasăre cu o aripă nu poate zbura să se ridice, trebuie negreşit să aibă încă una. Aşa e rugăciunea cu mintea. Când eu zic „Doamne, strigat-am..." cu gura şi mintea mea înţelege „Doamne, strigat-am...", de abia am ajuns la rugăciunea minţii cea lată, cum o numesc Sfinţii Părinţi. Dar această rugăciune e şchioapă de un picior sau e pasăre cu o aripă. E jumătate de rugăciune. E bună, dar călătorim cu un picior. Cât de repede poţi să mergi cu un picior? Şi noi vrem poate să simţim şi rugăciunea. Dar ne întrebăm la sfârşitul Vecerniei noastre: „Câte minute sau câte clipe de rugăciune le-am simţit noi cu inima?". Şi ce ne răspunde conştiinţa atunci? N-am simţit nimic. Dacă n-am plâns din adâncul inimii, cu durerea inimii, dacă nu m-am înfierbântat întru rugăciune cu lacrimi, dacă

n-am simţit o rugăciune de foc în inima noastră, atunci a trecut rugăciunea pe deasupra. Vorba ţăranului: „Văruit pe necârpit, bogdaproste c-am gătit". S-a gătit tipicul, gata Vecernia, gata Utrenia, hai acasă.

Unul din Lavră, din Sfântul Munte, care avea rugăciunea inimii, se ducea şi la pravila Bisericii, că pravila Bisericii foarte mult ajută această rugăciune. Foarte mult o ajută. Cântările Bisericii te bagă în gândire de Dumnezeu. El stătea şi acolo, dar, dacă avea lucrare, el abia aştepta să se roage iarăşi în singurătatea chiliei lui. El era tot flămând, inima lui nu simţea că s-a rugat. Ai văzut ce lucrare face cel ce e singuratic la rugăciune? El nu-i sătul până n-a simţit că se roagă. Ai văzut un suflet lucrător? El nu este sătul. Deci Marta noastră se bucură: „Am terminat Vecernia, am terminat Utrenia". Dar Maria, adică conştiinţa, zice: „Ei, câte cuvinte ai grăit cu Hristos? Câte ai stat la picioarele lui Hristos?".

Se întâmplă uneori, zic Sfinţii Părinţi, că eşti la ascultarea de obşte, când nu poţi lua parte la pravila bisericii, că acolo o fac cei care sunt rânduiţi la biserică. Tu eşti la ascultare. Cum să fac eu ascultarea ca să am şi pravila? Că se roagă preotul „pentru cei ce se ostenesc", şi zice Sfântul Teodor Studitul: „cel ce face ascultare cu dragoste liturghie săvârşeşte". Dar cum face Liturghie? Când trupul se osteneşte în ascultare şi mintea în rugăciune.

Să zicem că eu sunt bucătar. Păi acolo eu n-am când pleca genunchii. Eu am să slujesc la părinţii mei, că sunt îngerii lui Dumnezeu, că cine slujeşte fratelui

slujeşte lui Dumnezeu, cum zice Sfântul Dorotei: „Când ai văzut pe fratele tău, pe Hristos L-ai văzut, că e chipul şi asemănarea lui Dumnezeu". Şi eu, dacă slujesc cu dragoste acolo, am de tăiat lemne, de fiert bucate, de măturat, de cutare, şi n-am când face pravile lungi şi nici scurte de multe ori. Dar dacă am vegherea aceasta, când vine un gând să-l văd din ce parte este şi să mă rog: „Doamne Iisuse..., Doamne Iisuse...", atunci numaidecât trupul are destulă osteneală. Dacă el mestecă mămăliga, ridică mămăliga, pune, cară, aduce, face, stă în picioare, taie zarzavat, se duce la grădină, trupul are destulă osteneală, ce-i mai dai tu metanii la acesta? Dar dacă mintea nu are lucrare, te încurcă de patimi. Din ce cauză? Pentru că mintea se trândăveşte. Trupul se osteneşte, dar Maria nu mai stă la picioarele Domnului. Marta aleargă şi a câştigat-o şi pe Maria de partea ei. Că zice: „Cel ce face ascultare fără rugăciune argăţie săvârşeşte". Cum ai fi argat la un boier, atâta plată ai. Pentru că faci ca în faţa unui boier sau a unui om: „O fac ca să-mi dea simbrie, să-mi iau salariul la lună".

Iar cei ce fac ascultare cu rugăciunea minţii, fiii lui Dumnezeu după dar sunt. Ei sunt jertfă şi jertfitor. Trupul îl jertfesc în ascultare şi mintea în rugăciune la picioarele Domnului. Şi cât de înalţi sunt aceştia! Şi cunosc aici mai mulţi părinţi care, săracii, îi văd tăcând, fac ascultare, dar mintea lor e la Hristos. Şi mă gândesc că aceştia sunt preoţi mari ai lui Dumnezeu. Pentru că zice că în vremea rugăciunii minţii mintea este preot, inima este altar, jertfa care se aduce pe acest altar este alegerea şi bunăvoinţa, că ţi-ai

ales să te rogi şi voieşti să te rogi, iar mirosul de bună mireasmă care se ridică de pe acesta este rugăciunea celui ce se roagă. Iată omul făcut biserică aşa în sine oriunde ar fi, că zice Sfântul Efrem că cei din ascultări care se roagă au biserică pe limbile lor.

Dar să revenim. Când ajunge cineva la rugăciunea minţii, el simte o mulţumire, cel puţin cu o înţelegere duhovnicească, dar dulceaţa rugăciunii şi căldura rugăciunii cea din inimă nu o simte. Şi mângâierile Duhului Sfânt şi luminările şi strălucirile acestuia nu le are, pentru că nu au atins inima. Şi atunci când zic eu „Doamne Iisuse" cu limba şi înţeleg „Doamne Iisuse" cu mintea, am spus că de abia am o jumătate de rugăciune. Trebuie negreşit să mai participe cineva la această rugăciune: inima. A rămas nebăgată în seamă. Tocmai centrul cel mai mare despre care v-am vorbit la început, că inima este centrul şi rădăcina tuturor puterilor şi rădăcina vieţii. Dar dacă eu zic rugăciunea cu limba şi înţeleg rugăciunea cu mintea şi încep să o ţin şi cu inima, gata, rugăciunea s-a făcut în cerc, de sineşi ocolitoare. Când mintea se pogoară în inimă şi de acolo înalţă rugăciuni lui Dumnezeu, ea a ajuns la mişcarea ocolitoare sau sferică, cum o numeşte Sfântul Dionisie Areopagitul, pasărea cerului, care a scris Ierarhia cerească. Acesta a scris despre îngeri şi despre toată aşezarea şi misiunea lor din ceruri, de parcă ar fi trăit printre ei.

Sufletul nostru în vremea rugăciunii şi în vremea vieţii are trei mişcări. O mişcare se cheamă dreaptă, una se cheamă în zigzag - sau şovăită, cum o

numesc Sfinţii Părinţi cu cuvintele vechi şi una în spirală, ocolitoare. Şi în cea dreaptă se bagă ispita şi în cea care merge aşa în zigzag se bagă, dar în mişcarea ocolitoare nu se mai poate băga. Cum? În mişcarea cea dreaptă sufletul nostru cugetă numai în Scripturi. Adică el cugetă din Biblie, din paremii, din psalmi, din Faptele Sfinţilor Apostoli, din epistole, din Evanghelii, de oriunde. Dar noi am văzut că în Muntele Carantania pe Mântuitorul l-a ispitit tot din Scriptură. Ai văzut că a băgat ispita tot din Scriptură: *Aruncă-Te de aici jos, că scris este că îngerilor Săi va porunci pentru Tine şi Te vor ridica pe mâini ca nu cumva să loveşti de piatră piciorul Tău* şi celelalte. Deci tu ştii Scriptura, dar el se bagă, că e teolog vechi. Dacă îi spui una din Scriptură, el îţi dă zece mii, că el o ştie pe de rost, ce-i pasă lui? Crezi că el are nevoie să o înveţe de la noi? Deci sufletul, aflându-se în cugetarea aceasta a Scripturii, se poate înşela de alte cugetări tot din Scriptură. Poate veni o ispită să-l înşele tot cu cuvinte, cum a făcut la sectari, care se rătăcesc cu cuvinte din Scriptură, dar nu a fost Scriptura piatră de poticnire, ci ei au fost vinovaţi, că au scos înţeles strâmb din adevărul Scripturii, cu mintea lor strâmbă. Deci au schimbat adevărul Scripturii.

Altă mişcare a sufletului nostru este şovăită, între zidire şi Scriptură. Iată cum: Totdeauna a pus Dumnezeu în faţa minţilor raţionale două lucruri: Scriptura pe de o parte şi zidirea de cealaltă parte. Auzi: *Cerurile spun slava lui Dumnezeu şi facerea mâinilor Lui o vesteşte tăria.* Cum spun cerurile slava

lui Dumnezeu? Prin prezenţa lor, prin frumuseţea lor. Când ai ieşit seara afară din chilie, când este cerul înstelat în luna lui decembrie şi vezi un candelabru uriaş, albastru, cu milioane de făclii de foc, cu luceferi, cu stele, cu Drumul robilor, cu Găinuşa, cu Ursa cea mare, cu Vulturul mare, Vulturul mic, cu fel de fel de constelaţii; pentru omul care e înţelept, ce poate fi mai minunat? Marele astronom Kepler, care a fost ateu, a studiat 30 de ani lumea astrelor cereşti şi, când a văzut mişcarea lor, cu câtă precizie şi frumuseţe se învârt, a zis: „Mare eşti, Doamne, şi minunate sunt lucrurile tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor tale".

Sau Isaac Newton, marele filozof şi astronom care a descoperit legea gravitaţiei universale. Şi acesta a fost un necredincios şi se rezema numai pe ştiinţa lui şi a ajuns la atâta credinţă studiind astrele cereşti, încât de câte ori auzea cuvântul *Dumnezeu* îngenunchea şi îşi descoperea capul. Zicea: „Nu pot să nu mă minunez de mâna care poartă universurile, nu pot să nu mă cuceresc de centrul universal care conduce toate cu atâta precizie şi acesta este Dumnezeu".

Iată, unii pe calea raţiunii lor şi pe scara minţii lor au ajuns ca din minunile cerului să vadă pe Ziditorul care le-a făcut şi le conduce cu atâta precizie, şi aşa vom zice şi de pământ, şi de vânturi, şi de munţi, şi de ape, şi de flori, şi de peşti, şi de animale, şi de oameni. În toată zidirea se vede mâna lui Dumnezeu şi noi, prin contemplaţia naturală în duh, adică prin cugetarea din zidiri la Dumnezeu sau prin raţiunile lucrurilor, foarte ne minunăm de zidirea

lui Dumnezeu şi cunoaştem minunile Lui din zidiri. Şi această cunoaştere a minţii noastre, ca din zidiri să cunoască pe Ziditorul, se numeşte, după Sfântul Vasile, şcoala sufletelor celor cuvântătoare.

S-au dus odată la Marele Antonie nişte filosofi plini de îngâmfare şi de ştiinţă şi i-au zis:

- Cum? Tu nu ştii carte, eşti un prost şi stai în munte aici şi te slăveşte toată lumea? Şi noi avem atâta ştiinţă şi lumea nu ne bagă în seamă, toţi aleargă la tine, s-a umplut muntele de boieri, de lume, toţi vin la tine, iar tu nu ştii carte. Ai venit şi stai cu fiarele aici şi ai atâţia ucenici - că avea 20.000 de ucenici călugări, plus atâta lume -, iar noi am învăţat atâta şi trec pe lângă noi. Ce-i cu tine?

Şi le-a răspuns:

- Eu îl iubesc pe Dumnezeu mai mult decât voi. Şi Dumnezeu pe cel ce Îl iubeşte şi Îl slăveşte, îl slăveşte şi El pe dânsul. Zice că pe cel ce Mă slăveşte îl voi slăvi.

Atunci aceia au zis:

- Dar care sunt cărţile tale, că tu nu ştii carte?

- Cărţile? Uite o filă sus şi una jos: cerul şi pământul. Eu toată vremea citesc în cartea aceasta. Cine mă opreşte?

Ai văzut că şi zidirea e o scriptură? Dar nu e chiar Scriptura. Zice Sfântul Grigorie de Nyssa: „Ca o trâmbiţă din înaltul cerului deşteaptă minţile cele raţionale zidirea lui Dumnezeu". Iar Sfânta Scriptură mai mult, e cuvântul lui Dumnezeu. Şi Scriptura o tâlcuieşte pe zidire, iar zidirea pe Scriptură. Uite cum: eu citesc la Psalmul 103 şi zic acolo: *Binecuvintează,*

suflete al meu, pe Domnul. Doamne, Dumnezeul meu, măritu-te-ai foarte, întru mărturisire şi mare podoabă te-ai îmbrăcat. Cela ce Te îmbraci cu lumina ca şi cu o haină, Cela ce întinzi cerul ca o piele, Cela ce acoperi cu ape cele mai pe deasupra ale lui. Şi atunci am aflat care e haina lui Dumnezeu. E lumina. El se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină. Aceea e în cer, n-o pot eu vedea, sau e în sufletul fiecărui drept. Dar mai încolo spune: *munţii cei înalţi adăpost cerbilor, piatra scăpare iepurilor, făcut-ai luna spre vremi, soarele şi-a cunoscut apusul său.* Acolo spune Scriptura că munţii cei înalţi sunt adăpost cerbilor. Aici mă duc la Râpa lui Coroi şi văd cerbii pe munţii cei înalţi. Va să zică aici Scriptura îmi spune, iar dincoace văd că zidirea execută. Sau: *Cel ce trimiţi izvoare prin văi, prin mijlocul munţilor vor curge ape.* Uite Pârâul Negru e aici, Pârâul Secu, Pârâul Alb, Pârâul Rotundei, Pârâul Ruginei. Scriptura spune că peste munţi vor curge ape. Va să zică tot ce zice Scriptura eu o văd în zidire. Şi atunci Scriptura tâlcuieşte pe zidire şi zidirea o recomandă pe Scriptură. Iată câtă legătură este între cuvântul lui Dumnezeu şi zidirea Lui.

Iar sufletul nostru e mireasa lui Hristos, Dumnezeu l-a logodit prin Botez. Şi ai văzut ce obişnuieşte mirele să facă atunci când se logodeşte cu o fată? Îi trimite daruri. Îi cumpără rochie de mireasă, pantofi de mireasă, îi cumpără un covor, îi cumpără ceva şi i le trimite. Dar de ce-i trimite astea? Pentru ca mireasa, chiar dacă îl uită, uitându-se la lucrurile acelea pe care i le-a trimis mirele, să-l iubească: „Deci

uite cât e de bun, uite ce mi-a cumpărat, uite ce frumos îmi stă, mi-a trimis găteală de mireasă, mi-a trimis cunună, beteală... cutare". Aşa a făcut Dumnezeu cu sufletul pe care l-a logodit din botez. Dumnezeu este mirele sufletului, cum zice Pavel: *V-am logodit pe voi mireasă unui mire fără de moarte şi tare mi-e frică să nu se zăticnească inimile voastre ca a Evei de satana în rai.*

Dumnezeu, dacă ne-a logodit o dată prin Botez şi apoi pe noi, călugării, a doua oară prin călugărie, El vrea pururea inima noastră să fie la Dânsul. Şi a pus aceste daruri. Până va veni El, ţi-a pus daruri zidirea. Când vei vedea soarele care te luminează şi te încălzeşte, să zici: „Măi, dar Soarele Dreptăţii cât e de bun! Ne-a dat soarele acesta care ajută la răsădirea tuturor sadurilor pământului". Când vei vedea luna că luminează noaptea, că e regina nopţii, să te minunezi de bunătatea lui Dumnezeu, Care luminează noaptea.

Mai toate pildele din Evanghelie se iau de la cele naturale din jurul omului. Mântuitorul a vorbit de albină, de păstorul cu oi, de viţa de vie, de lucrătorii viei, de lucrătorii ţarinii, de nuntă, de secerători, de neghinele ţarinii. Ai văzut în toate pildele. De datornici, cum se îndatorează unul altuia, şi celelalte. De ce a vorbit el despre acelea cu care se întâlneşte omul în viaţă? Tocmai pentru că omul aici în lume e pus într-o şcoală veşnică faţă de zidirea lui Dumnezeu. Eu, când m-oi duce la oi şi voi vedea cum păstorul paşte oile şi oile îl ascultă, îmi aduc aminte de Păstorul cel mare: *Eu sunt Păstorul cel bun, cunosc pe ale mele şi mă cunosc de ale mele.* Când

m-oi duce într-o vie îmi aduc aminte de lucrătorii viei, pentru că toţi au lucrat în vie, şi unul numai un ceas, şi i-a plătit, ca să nu mă deznădăjduiesc, chiar de voi lucra în via cuvântului lui Dumnezeu măcar un ceas spre mântuirea mea. Eu, de mă voi duce la seceră şi voi vedea neghină în grâu, să-mi aduc aminte că neghinele sunt fiii celui viclean şi că va veni secerişul, sfârşitul veacurilor, şi Dumnezeu va aduna grâul în jitniţa Sa şi neghinele le va arde. Eu, când am să văd o femeie că frământă aluat, să mi-aduc aminte că împărăţia cerurilor se aseamănă cu cine? *Asemenea este împărăţia cerurilor aluatului pe care o femeie l-a ascuns în trei măsuri de făină.* Apostolii. Au pornit 12 oameni din Ierusalim fără toiege şi fără traistă, cum zice Sfântul Efrem. Şi fără toiege toată lumea au stăpânit şi fără traistă toată lumea a aruncat averile la picioarele lor şi bogăţiile lumii erau supuse lor. Aici e lucrul lui Dumnezeu, a pus puţină esenţă ca să se înmulţească din aceştia doisprezece credinţa în tot pământul.

Iată în jurul nostru toate pildele Evangheliei ne pun în legătură cu împărăţia cerurilor. Acelea sunt din Cuvântul lui Dumnezeu, celelalte le vedem pe teren. Sufletul nostru, care e mireasa lui Hristos, are daruri în faţă. „Ai să zici că tu nu M-ai văzut pe Mine. Eu am fost Mirele tău şi te-am logodit mireasă din Botez. Şi Eu ţi-am trimis rochie de mireasă şi beteală de mireasă şi tot ce îţi trebuie. Ai zidirea în faţa ta. Ai văzut soarele? Trebuia să te întrebi cât e de frumos Soarele Dreptăţii. Ai văzut luna? Trebuia să te întrebi câtă slavă are Maica Domnului în ceruri. Ai văzut

vânturile? Ai văzut munţii? Ai văzut apele? Ai văzut norii? Ai văzut ploile? Ai văzut fulgerele? Ai auzit tunetele? Ai auzit că Eu am măsurat greutatea fulgerelor şi am însemnat calea lor, cum spune la Iov?". Iată darurile zidirii lui Dumnezeu în faţa miresei, zic Sfinţii Părinţi. Mireasa fiind sufletul, pururea le iubeşte pe acestea, că ştie că acestea sunt date lui numai cât trăieşte pe pământ, să vadă soarele şi luna, şi stelele, şi apele limpezi cu peşti, şi vânturile, şi sadurile, şi florile, şi câmpurile, şi bogăţiile, şi strugurii, şi toate minunăţiile. Sunt nişte daruri pentru sufletul nostru, ca el, văzându-le pe acestea şi folosindu-le, să zică: „Măi, dacă acestea materiale sunt aşa de frumoase, cum trebuie să fie Acela ce le-a zidit pe ele?". Şi atunci sufletul se îndeamnă din zidirea lui Dumnezeu la a iubi pe Dumnezeu precum şi mireasa, când vede darurile de la mire, îl iubeşte tot mai mult: „Uite ce daruri frumoase mi-a trimis! Până va veni el să mă ia, ia uite ce frumuseţe, ce rochie mi-a cumpărat, ce găteală, ce flori, ce verighete, ce ceasuri, uite ce mi-a trimis!".

Aşa se foloseşte sufletul din zidiri, iar dincolo, din Scriptură, v-am spus: citind cuvintele în Scriptură la psalmul 103 sau la orice psalm, le vede dincoace în zidire executându-se. Că a zis Scriptura *munţii cei înalţi adăpost cerbilor*, dincoace vede cerbii prin munţi. *Peste munţi vor sta ape*, aici vede ape peste munţi. *Pus-ai întuneric şi s-a făcut noapte, întru aceea vor ieşi toate fiarele pădurii.* Scriptura spune, iar în zidire se vede că aşa se întâmplă. Şi această mişcare a sufletului nostru când la zidire, când la

Scriptură, se numeşte mişcarea în zigzag sau şovăită. V-am spus că mişcarea dreaptă este când cugeţi numai la Scripturi, iar cea şovăită când sufletul nostru foloseşte raţiuni şi din zidire şi din Scriptură. Dar în aceste două mişcări se poate băga ispita. De aceea spun Sfinţii Părinţi: Oricât ai contempla zidirea şi cu oricâtă dragoste ai contempla-o, când vezi că vin ispitele, lasă contemplarea zidirii şi aleargă la Dumnezeu prin rugăciune, că ispita poate să se bage şi numai cugetând la zidiri. Că tu poţi să socoteşti această zidire şi numai după trup, după mişcările şi legile ei, că altele sunt raţiunile lucrurilor, cum spune Sfântul Grigorie de Nyssa, şi altele sunt legile lor.

Raţiunile lucrurilor sunt aşa: eu cuget din zidire la Dumnezeu, iar legile zidirilor nu sunt aşa, legile zidirilor arată cum aceste zidiri se mişcă în viaţa lor: cum creşte omul, cum creşte animalul, cum creşte pasărea, cu ce se hrăneşte, unde are aria de răspândire, cum se înmulţeşte, cum se manifestă, cum e glasul cutăreia, cum e cutare. Sau soarele, când cugeţi numai de la el la Dumnezeu e o raţiune: Soarele dreptăţii. Iar când cugeţi că soarele acesta are şi întunecime şi e compus din hidrogen, heliu, carbon, azot, oxigen, din plutoniu şi din materii arzătoare, acestea pe care le cuget eu din ce este alcătuit se numesc legile zidirilor. Cum e chimia, ea ştie de pământ, câte materii are, câte se găsesc, cutare. Ai văzut? Ea vorbeşte nu de lucruri, ci de legile care se găsesc puse de Dumnezeu în aceste pământuri, în aceste metale, în aceste elemente combinate din care a fost făcută zidirea. Deci altele sunt raţiunile lucrurilor, zice Sfântul

Maxim Mărturisitorul, şi altele sunt legile după care se mişcă ele în spaţiu şi în timp. Sufletul caută să se hrănească din raţiunile lucrurilor, dar ispita intră.

Şi vă vorbeam de rugăciunea inimii. La aceasta mişcarea ocolitoare a sufletului este sferică şi nu se mai poate băga ispita. Mintea nu vrea să se mai ascundă acuma în zidiri, înţelegeţi? Scopul nostru în vremea rugăciunii este să ne îndulcim de Hristos, de Dumnezeu în general. Şi această îndulcire de Mântuitorul are loc atunci când s-a înfierbântat inima noastră cu foc către Dumnezeu, au venit lacrimi de mare dragoste către Dumnezeu şi ne rugăm lui Dumnezeu cu mare durere a inimii pentru păcate.

Dacă nu vezi această mişcare şi această simţire şi această rugăciune făcută cu simţire a inimii, să ştii că prin tot ce ai făcut ai hrănit pe fariseul dinăuntru şi este rugăciune numai de cantitate, nu de calitate, şi hrăneşti pe fariseul dinăuntru cu cantitate şi formă. Iar dacă ai simţit cu inima rugăciunea sau, în timpul acestor două-trei ore de pravilă pe care le faci, măcar cinci minute ai simţit adevărata rugăciune, aceea este câştigul, că te-ai unit cu Hristos. De aceea spune: Când citeşti la Psaltire sau acatiste sau paraclise, dacă la primul stih sau după ce ai început rugăciunea începe să se umilească inima ta, stai la el. Să zicem că eu am început Psalmul 37 şi am ajuns acolo unde zice: *Nu mă lăsa pe mine, Doamne, Dumnezeul meu, nu te depărta de la mine, ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mântuirii mele*, şi aici m-a ajuns umilinţa sau dragostea de Dumnezeu. Nu mai zice mai departe. Că spune Sfântul Isaac Sirul: „Să nu socoteşti

nelucrare ieşirea din sine a rugăciunii celei neîmprăştiate, adunate şi îndelungate, pentru motivul că ai lăsat psalmii. Şi când ţi se dă darul lacrimilor, să nu socoteşti desfătarea adusă de ele ca o nelucrare. Căci în darul lacrimilor stă plinătatea rugăciunii".

Iată convorbirea Sfântului Teofan Zăvorâtul cu o călugăriţă care învăţa rugăciunea inimii. El stătea în zăvorâre, că de acolo a condus mii de suflete care au învăţat rugăciunea inimii. El are o carte a lui de scrisori duhovniceşti către felurite persoane. Şi ucenica îi spune lui:

- M-am răcit, părinte.

Că la rugăciunea aceasta ai căldură mare a inimii, iar ea o pierduse.

- Dar pentru ce te-ai răcit?

- Pentru că am încercat să fac pravila ca mai înainte.

- Dar cum o făceai?

- Eu vreau să fac toată Vecernia, toată Pavecerniţa, până la capăt.

El îi scrie de acolo de unde era zăvorât:

- Blestemat să fie acest „până la capăt". Nu ţi-am spus de atâtea ori: „Opreşte-te acolo unde te umileşti în rugăciune!"?

- Da, părinte, dar parcă nu sunt mulţumită dacă îmi rămân neterminate Vecernia şi paraclisul şi canonul Maicii Domnului.

- Vezi, pentru că nu asculţi n-ai să înveţi rugăciunea niciodată. Scopul nostru în rugăciune, maică, este să ne întâlnim cu Dumnezeu. Să ne întâlnim în dragoste şi în lacrimi cu el, în adâncul inimii

noastre. Şi dacă vezi că te-ai umilit la primul stih, să nu mai caute mintea ta cuvinte de rugăciune. Zi numai acel cuvânt. Poate ai ajuns acolo: *Miluieşte-mă, Doamne, că neputincios sunt.* Zi-l acela înainte, dar din toată inima, aşa cum te-a prins Duhul Sfânt în vremea când ai început să-l zici cu lacrimi.

- Dar, întreabă ea, cât să-l zic?

- Dar cât ţi-ai propus să faci Vecernia şi cât ţine la tine Vecernia?

- Două ceasuri, spune ea.

- Două ceasuri zi numai stihul acela.

- Şi cum, zice, pravila o fac numai cu el?

- Numai cu el o faci, că dacă tu îl zici acela cu lacrimi, e mai mult decât ai zice douăzeci sau treizeci de Psaltiri numai cu cuvântul, pentru că îl zici din inimă.

Cum zice: *Dintru adâncuri am strigat către tine, Doamne, Doamne, auzi glasul meu.* Dacă ai ajuns, maică, sfârşitul, de ce mai cauţi începutul? Sfârşitul în rugăciune este să ne unim cu Dumnezeu. Dacă ai ajuns sfârşitul, de ce mai cauţi cele din mijloc?

Şi o învaţă grozav. Deci îi spune de atâtea ori, că ea zicea: „Nu mă pot obişnui cu aceasta, că parcă aş mai zice înainte". Iar el îi spune: „Nu, ci blestemat e lucrul acela «până la capăt»". Că de ce se opune vrăjmaşul? Văzând că are lucrare în rugăciune şi se roagă cu credinţă şi cu lacrimi, îi şopteşte: „Zi-i înainte", ca să o hrănească cu forme şi cu psalmi mulţi şi cu vorbărie multă şi să îi ia rugăciunea cea din inimă. Deci când, cu darul lui Dumnezeu, cineva, începând să citească la Psaltire sau la acatist, vede că

se umileşte la un stih şi că înţelege şi cu mintea ceea ce zice gura şi simte şi cu inima ceea ce înţelege mintea, vine rugăciunea în cerc, aceasta-i rugăciunea cea ocolitoare. Stai aici, pentru că ai cea mai mare lucrare. Şi cât stai? Cât ţi-ai pus tu în gând ca să te rogi în dimineaţa aceasta? Un ceas. Un ceas stai numai cu aceea. Nu te mai muta la alt stih, pentru că dacă mintea caută alte cuvinte, a pierdut atenţia din inimă şi a scos mintea din inimă şi ai pierdut lucrarea şi ai pierdut toată rugăciunea.

Nu ştiu dacă mă înţelegeţi, poate că da, pentru că este aşa cum vă spun, după Sfinţii Părinţi. Deci mai clar şi mai uşor să vă spun. Să vedem noi, în timpul pravilei noastre, câte minute am simţit pe Dumnezeu şi cât ne-am umilit de dragostea Lui şi cât am zis cu foc rugăciunea cea din inimă, aceea este pravilă. Iar dacă am zis multe şi am zis rugăciunea noastră cu secetă, cu uscăciune, cu părăsirea darului, cu împrăştiere, cu imaginaţii păcătoase, pătimaşe, şi cu altceva, ştii ce este aceea? Timp pierdut.

Rugăciunea are patru faze. Să revenim la Sfântul Ioan Scărarul. Prima fază a rugăciunii se cheamă **rugăciunea cea spurcată.** Poate vă minunaţi: „Cum, părinte?". Da, rugătorul când se roagă întâi poate să-l bântuiască satana în vremea rugăciunii şi cu gânduri necurate. Dar el să ştie, câtă vreme stă în genunchi sau în picioare sau în ce poziţie stă de rugăciune, că dacă va vedea că îi spurcă satana mintea cu gânduri spurcate - îi aduce aminte de cine ştie ce păcate ale lui din urmă sau de ce a văzut sau ce a auzit, ca să-i spurce rugăciunea atunci aceasta este

rugăciune spurcată. Însă o minte iubitoare de Dumnezeu nu primeşte acestea, după cum arată Sfântul Diadoh al Foticeii: „Mintea cea iubitoare de Hristos nu primeşte primele răsăriri ale păcatului". Când a văzut că au venit le şi retează. Le dă de piatra Hristos, cum v-am spus mai înainte. Deci o minte văzătoare de Dumnezeu şi iubitoare de Dumnezeu, văzând că o atacă satana cu lucruri spurcate şi îi spurcă mintea în vremea rugăciunii, nu stă în asta, nu îşi pierde curajul, merge dintr-o fază în alta, într-o clipă a trecut, să nu crezi că aceste patru faze ţin cu anii. Cele patru faze de care am să vorbesc pot să se repete şi în zece minute în mintea omului şi chiar în mai puţină vreme. Deci o minte cu frică de Dumnezeu, când vede că a venit diavolul, ea trece mai departe: „Măi, eu stau de vorbă cu Dumnezeu".

Şi atunci ce face diavolul? Văzând că se fereşte cu mintea de gânduri spurcate şi de rugăciunea cea spurcată, îl dă într-altă fază. Care? Faza numită **pierzare** sau **timp pierdut.** „Măi, ăsta se teme de Dumnezeu, nu mai vrea să primească gânduri spurcate acuma, se roagă. Ia să-i dau eu altceva: Măi, ştii ce, mâine ai de pus un pom, ai de spălat cămaşa, ai să te duci la târg, ai să te duci la spital, ai să te duci la gară, ai să-ţi aduci lemne, trebuie să sapi în grădină, trebuie să pui straturi, mai ai de pus nişte flori, mai ai de cusut o haină, mai ai de cusut un fes". Şi sufletul stă de vorbă cu acestea. „Ei, e bun dacă stă", zice vrăjmaşul, „lasă-l cu acestea". Asta se cheamă pierzare. Şi câtă vreme vezi în timpul rugăciunii că se învârte în aceste gânduri, ăsta-i timp pierdut. Aceasta

se cheamă faza pierzării în vremea rugăciunii - a doua fază. Mai bine să spui timp pierdut degeaba, pentru că nu te rogi. Tu cu mintea eşti la Târgu Neamţ, la Botoşani, la Bacău, la Panciu, la Buzău sau la Bucureşti sau în grădină sau nu ştiu pe unde prin pădure sau după bureţi sau după nu ştiu ce, unde s-a învârtit mintea. Dacă vezi asta în timpul rugăciunii, să ştii că e timp pierdut sau că eşti în faza numită pierzare. În zadar ne rugăm, mintea noastră nu se hrăneşte cu Duhul Sfânt, nu ia putere de la Dumnezeu şi este timp pierdut. Şi trupul se osteneşte în zadar, e ca o vacă stearpă, care e fără lapte, pentru că sufletul nu are nici o roadă în vremea aceasta. E numai formă de rugăciune. Suntem chip cioplit de călugări sau de rugători în vremea asta, că numai cu forma din afară suntem la rugăciune, iar cu cea dinăuntru noi umblăm la treburile noastre: la cumpărat, la vândut, la făcut… Dar o minte cu frică de Dumnezeu vede acuma: „Măi, asta-i rugăciune? De când m-am pus la rugăciune am fost şi prin Poiana Cireşului, am fost şi pe la stână, am venit înapoi, şi apoi asta îmi cere Hristos? Mintea mea trebuie să fie la El". Şi trece şi faza aceasta. A ţinut câteva minute şi iar se mută. „Nu-i bună, domnule. O dau la o parte şi pe asta".

Vine altă fază, în care dracii câştigă jumătate şi îngerii jumătate. Faza aceasta se numeşte **rugăciunea furată** sau **faza furării.** Că omul când e mai atent şi cu frica lui Dumnezeu îşi spune: „Stai, domnule, ori zic sau ce fac?". Stă atent şi începe să citească un icos sau un psalm sau ce pravilă face el, la Psaltire sau altceva, şi numai vede că mintea s-a dus către Hristos:

ori la patima Mântuitorului, ori la moarte, ori la judecată, ori la nimicnicia veacului, ori la muncile care îl aşteaptă, şi mintea şi inima începe să i se umilească, să se roage. Şi ţine câteva minute aşa şi numai ce vezi iar: „Ei, dar nu ţi-ai cusut cămaşa, dar n-ai făcut haina, dar nu te-ai dus în cutare loc...". „Măi, d-apoi acum eram cu gândul la Dumnezeu şi uite acum unde-s? Măi! Nu-i bun!". Ce-i faza asta, când mintea se pleacă Sfintelor Puteri, o hrănesc Sfintele Puteri cu cugetări duhovniceşti şi dracii o întorc către materie înapoi? „Ă, dar ai uitat să pui pomul acela, ai uitat să te duci în cutare loc, uite că mai ai de pus nişte flori, mai ai de făcut cutare, ai uitat să-ţi tai lemne, n-ai făcut piaţa, nu ţi-ai adus de mâncare", sau cine ştie ce-i spune. Când o vezi aşa, că acum eşti cu mintea la Dumnezeu şi acum la materie, e faza furării.

În vremea rugăciunii trei minţi se încaieră la luptă: mintea drăcească, mintea Sfintelor Puteri şi mintea omului. Mintea omului stă între cele două minţi: mintea dracilor şi mintea sfinţilor îngeri. Ea stă în mijloc şi se înclină când spre una, când spre alta, cui voieşte. Şi această fază de luptă şi de contra-balans, când spre Dumnezeu, când spre materie sau spre lucrurile veacului de acum, se numeşte faza furării.

Apoi omul, concentrându-se mai adânc în rugăciune şi mai adunând puterile sufletului şi atenţia în inimă, în sfârşit, cu mila lui Dumnezeu, după atâta zbucium, câştigă **rugăciunea fără răspândire.** Luptându-se aşa, a intrat cu mintea în inima sa şi acolo se roagă cu un singur gând, numai la

Dumnezeu. A ajuns rugăciunea de un singur gând şi vorbeşte numai cu Mântuitorul în inima sa. A intrat mireasa şi s-a întâlnit cu Mirele Cuvântul în cămara inimii. Şi nici nu zice cuvinte multe, uneori nici nu poate spune decât atât: „Iisuse al meu, Iisuse al meu" sau „Mila mea" sau „Dumnezeul meu" sau rugăciuni foarte scurte, fiindcă sufletul are cuvinte proprii atunci şi nici nu împrumută cuvinte din Scriptură, ci zice acelea pe care i le aduce Duhul Sfânt atunci în faţă. Şi la această rugăciune, când omul s-a concentrat în inimă cu toată puterea şi se roagă cu un singur gând, ochii lui izvorăsc izvoare de lacrimi şi inima lui este îmbrăcată într-un foc dumnezeiesc şi se roagă cu mare duh şi cu mare căldură şi cu mare zdrobire a inimii şi cu mare durere a inimii pentru păcat. Fericitele acelea clipe sunt atâta de scumpe, încât, dacă poţi să stai în starea aceasta măcar o jumătate de ceas sau un ceas, câştigi mai mult decât ai câştiga în zece ani.

Asta-i dorita rugăciune şi rugăciunea cea din inimă, când mintea s-a dus la Dumnezeu şi a luat contactul şi legătura cu Dumnezeu. Dacă ne-ar învrednici mila Domnului în toată pravila noastră măcar de câteva minute de rugăciune din aceasta!

SCRISOARE CĂTRE UN CREŞTIN GRAV BOLNAV SUFLETEŞTE

Iubite frate în Iisus Hristos.

Cu cea întru Iisus Hristos smerită şi frăţească dragoste şi cu ajutorul rugăciunilor Preacuratei şi

Preasfintei Sale Maici vă scriu aceste puţine rânduri care aş dori să vă găsească în momentul cel mai fericit al mântuirii şi al liniştii sufleteşti.

Fratele meu, vă fac cunoscut că Preacuviosul Părinte Arhimandrit Benedict Ghiuş de la Sfânta Patriarhie mi-a făcut cunoscut despre persoana dumneavoastră şi totodată mi-a spus şi de o încercare pe care o aveţi în viaţă. Eu, păcătosul, sunt un om simplu şi nepriceput la cele ce ar trebui să vă sfătuiesc, dar prin încercare am cunoscut câteva cazuri asemenea cu al dumneavoastră şi chiar mult mai grele decât acesta.

Sunt numai doi-trei ani de când am avut ultimul caz cu un creştin care fusese chiar internat de mai multe ori la Spitalul de nervi de la Iaşi şi care a venit aici cu soţia sa aproape deznădăjduit de viaţă. Avea chiar şi grele gânduri de a-şi curma viaţa pe pământ, iar eu, nepricepându-mă ce să-i spun spre a lui mângâiere şi întărire, m-am gândit la grabnicul ajutor al Maicii lui Dumnezeu, care este maica milei şi a milostivirii şi i-am dat această rânduială: 40 de zile să postească lunea, miercurea şi vinerea măcar până la ora 4 după amiaza.

În fiecare zi după rugăciunile de dimineaţă să citească, stând în genunchi sau în picioare, Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, al Bunei Vestiri, iar seara, tot aşa, cu candela aprinsă la sfintele icoane, să citească Paraclisul Preasfintei Maicii lui Dumnezeu, iar în zilele în care posteşte să facă puţină milostenie, măcar câtuşi de cât, fiindcă milostenia şi postul sunt aripile rugăciunii, cu care zboară către cer.

Aşa a făcut bietul creştin şi îndurarea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu l-a făcut desăvârşit sănătos, după care mi-a scris o scrisoare în care foarte mulţumeşte Preamilostivului Dumnezeu şi Maicii Domnului pentru marea minune ce s-a făcut cu el.

Aşadar, fratele meu, de vrei şi de poţi, fă şi frăţia ta asemenea, şi izvorul cel nesecat al milei Maicii lui Dumnezeu te va răcori şi pe frăţia ta şi te va mângâia mai presus de nădejde. Vă rog din suflet să mă iertaţi că vă dau sfat eu, un om prost, care nu sunt în stare să mă conduc pe mine, dar la îndemnul Preacuviosului Părinte Profesor Arhimandrit Benedict am îndrăznit a vă sfătui câte ceva după a mea slabă putere.

Vă rog să spuneţi smerite metanii şi închinăciuni cu toată dragostea cea întru Hristos Preacuvioşiei Sale Părintelui Benedict şi îl rog să nu mă uite şi pe mine, păcătosul, la sfintele rugăciuni. Tare greu îmi vine să scriu, pentru că nu mai am vreme. Mila Domnului, Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi darul acoperământului rugăciunilor Preasfintei şi Preacuratei Sale Maici să fie pururea cu noi în veacul de acum şi în cel viitor. Amin.

Al dumneavoastră smerit frate întru Hristos Iisus,

Cleopa nemonah

Mănăstirea Sihăstria, 10.XII.1973

SĂ NE PĂZIM CREDINŢA

V-am arătat că sfânta noastră credinţă nu-i de ieri, nici de alaltăieri, ci e de 2000 de ani. De îndată ce a venit Mântuitorul, de-atunci suntem noi creştini. Nu vă lăsaţi amăgiţi şi otrăviţi de secte. E vai şi amar de cel ce se rupe de la Biserica lui Hristos. Mai cu seamă luaţi aminte ce spune Mântuitorul: *Toată viţa care rămâne în bucium aduce roadă multă şi toată care nu rămâne în bucium se taie şi în foc se aruncă.* Nu vă lăsaţi ademeniţi de aceştia care primesc fonduri mari din străinătate numai ca să ne strice poporul, ţara şi Biserica noastră.

Nu-i nimic mai scump ca dreapta credinţă întru Iisus Hristos. Auzi ce spune Sfântul Efrem Sirul? „Când mintea a părăsit scopul blagocestiei, adică al dreptei credinţe, toate faptele bune nu mai sunt de folos". Dacă vei vedea pe sectari că postesc, că fac milostenie, că se roagă, că fac orice faptă bună, e păcat şi urâciune înaintea lui Dumnezeu ceea ce fac ei dacă n-au dreapta credinţă. Auzi ce spune dumnezeiescul părinte Maxim Mărturisitorul: „Este postire şi milostenie şi feciorie şi rugăciune şi faptă bună urâciune înaintea lui Dumnezeu, când acestea nu se fac după dreptarul dreptei credinţe". Doar şi dracii postesc, şi dracii sunt feciorelnici, nu se însoară niciodată, şi dracii privighează şi nu stau degeaba - câte nu fac ei? - dar tot draci rămân. Pentru că îl hulesc pe Dumnezeu şi îi pun şi pe oameni să facă ce au făcut ei când i-a alungat Dumnezeu din cer. Aşa şi

cu sectele, la fel. Nu cred drept. Că apostolul Pavel spune: *Pace peste cei ce vor umbla după dreptarul acesta, adică cu dreapta credinţă* şi cu toţi aleşii lui Dumnezeu. Şi iarăşi îi spune lui Timotei: *Fiule Timotei, cine se luptă după lege, acela se încununează.*

Dacă un soldat s-ar duce în război şi nu vrea să asculte de comandant: „Nu vreau eu cum spune comandantul" şi se apucă să lupte după capul lui, poate să tot lupte, dacă n-ascultă comanda, nu iese bine. Cel mai mare ştie de ce îl pune pe frontul cutare sau cutare şi ştie să-l conducă. Dacă o ia el razna, orice ar face, nu e bine. Şi se poate să aducă tulburare şi pagubă la toată unitatea din care este, dacă o ia înainte şi nu ascultă. Aşa sunt şi aceştia, nu se luptă după legea lui Hristos. O iau după capul lor.

Voi, creştinii ortodocşi de astăzi, să nu vă duceţi la adunările lor sau la capiştile lor, că ei n-au biserică. De aceea n-au biserică, pentru că o urăsc, iar Biserica lui Hristos cea dreptmăritoare una este, nu sunt o sută. N-ai auzit ce spune la Crez? „Cred într-una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică". Nu există două biserici în lume. Una. Şi aceasta este Biserica Ortodoxă, universală, în care ne-am născut noi, românii şi grecii, şi bulgarii, şi ruşii, şi sârbii, şi alte popoare ortodoxe. Noi n-am stricat nimic din cele ce am crezut. Biserica noastră e întreagă dogmatică, e canonică, e liturgică, tipiconală, toate le are, tot tezaurul dogmatic, canonic şi liturgic şi tipiconal îl are Biserica în sânul ei. Biserica noastră e tradiţională, a mers pe drumul apostolic, n-avem de împrumutat

nimic nici de la catolici, nici de la protestanţi şi cu atât mai mult de la secte.

Nu mergeţi la adunările lor, că dacă ai mers numai o dată de te-ai rugat unde se roagă ei, nu mai eşti creştin. Cine spune asta? Voi aţi auzit de Pidalion? Ştiţi voi ce înseamnă Pidalion? „Cârma Bisericii Universale". Toate dogmele Bisericii şi canoanele sunt în multe colecţii: Pravila mare, Îndreptarea legii tipărită la 1652 la Târgovişte, avem nomocanonul lui Manuil Malaxos, sintagma lui Matei Vlastares, nomocanonul lui Teodor Balsamon, al lui Alexie Aristin, atâtea colecţii de canoane, dar ele s-au adunat în această carte numită Pidalion. E tradusă de Veniamin Costachi în româneşte şi tipărită la Mănăstirea Neamţu la 1844. Aici avem adunat tot tezaurul canonic şi dogmatic care s-a discutat la cele şapte sinoade ecumenice şi la sinoadele apostolice. Iată ce spune canonul 10 apostolic: „Dacă cineva cu cel scos de la împărtăşire măcar în casă împreună de s-ar ruga, să se afurisească". Auzi? Dacă te duci cu unul afurisit de Biserică, cum sunt sectarii, măcar în casă dacă ai zis un Tatăl nostru cu el, eşti afurisit, eşti despărţit de Biserică. Dacă stai la masă cu dânsul, eşti afurisit. Dacă te duci la înmormântarea lui eşti afurisit, te-ai despărţit de Biserică.

Băgaţi de seamă! Ce împărtăşire are lumina cu întunericul? Hristos cu Veliar? Ce împărtăşire are Hristos cu dracul, mai bine zis? Se făţărnicesc că nu mănâncă carne, că nu fumează, că nu beau rachiu, că fac milostenie, îţi zic „frate". O, viclenia ta, sectarule, bine te-a mai arătat Hristos că eşti lup îmbrăcat cu

pielea oii! Vii la mine cu blana oii, cu blândeţea, şi-mi furi ce am mai scump eu în suflet. Ce? Credinţa dreptmăritoare, credinţa ortodoxă. Îmi iei mărgăritarul meu pentru a nu mai fi creştin ortodox şi pentru a nu mai fi eu român şi creştin, aşa cum am trăit două mii de ani. Vii cu măguleli, vii cu blana de oaie. Dar Hristos ne-a spus: Păziţi-vă de ei, că vin la voi, nu în alt nume - în numele lui Brahma sau al lui Buda sau al lui Confucius sau al lui Lao-Tze -, în numele Meu vor veni, în numele lui Hristos, zice, şi pe mulţi vor înşela.

Păziţi-vă, fiţi atenţi, aceştia sunt lupi care vor să ne strice credinţa şi apoi să ne despartă neamul românesc, să rămânem o ţară bezmetică, o ţară care să n-aibă nici un caracter pe lume, nici o conducere duhovnicească şi nici naţională. Că aceştia să nu crezi că ţin la fiinţa noastră naţională. Vin cu scopuri şi intră pe furiş în turma lui Hristos ca să ne strice, să nu mai avem unitate nici naţională, nici bisericească, să fim ai nimănui, să fim nişte oameni care nu ştim de unde venim şi unde mergem. Dar noi avem istoria acestui popor de mii de ani şi avem istoria Bisericii. Căutaţi istoriile acestea să vedeţi şi veţi găsi oriunde că am fost creştini şi am avut voievozi creştini şi am trecut cele mai mari greutăţi cu nădejdea în Dumnezeu şi cu credinţa în El şi am rămas până azi cu darul lui Dumnezeu o ţară în care este o rânduială.

Nu vă lăsaţi înşelaţi. Mai bine să muriţi de o mie de ori decât să vă pierdeţi credinţa dreaptă a Bisericii lui Hristos, că nu mai sunteţi nici români buni, dacă nu veţi fi creştini buni. Citiţi cartea

mitropolitului Nicolae Mladin din Ardeal[9] şi veţi vedea bietul popor ardelean - că ţi-e milă, plângi când citeşti - cum a înfruntat el atâtea iobăgii şi atâtea robii şi atâtea necazuri şi scârbe de la atâtea popoare străine care au trecut prin Ardealul nostru, numai ca să păstreze unitatea Bisericii. Le luau cărţile din biserici, le luau Evangheliile, îi omorau pe preoţi, îi închideau pe protoierei, pe mitropoliţi, cum a fost Sava Brancovici, Ilie Iorest, cărora eu le-am scris cu nevrednicie acatistul. Am scris acatistul sfinţilor din Ardeal, pentru că şi strămoşii mei au fost originari din Ardeal. Ei au venit în Moldova acum câteva sute de ani, pe când împărăteasa Maria Tereza a trimis în Ardeal pe generalul Bukow cu tunurile să sfărâme bisericile şi mănăstirile ortodoxe şi, mai mult decât atâta, a înconjurat cu tunurile şi satele creştine ortodoxe.

Vai de bietul Ardeal! Unde mai putea omul să ţină cât de cât credinţa, numai, săracul, în căsuţa lui într-un colţ să se roage lui Dumnezeu, să simtă acolo că e român şi creştin. Voi poate nu cunoaşteţi istoria! Preotul o cunoaşte, dar n-are când să vă spună, că are pe cap atâtea. Eu vă spun. Pentru ce îl chinuiau pe Ilie Iorest? Ca să iscălească catehismul calvin. Pentru ce voiau să-l omoare? Nu voia să iscălească, să se facă sectar. Nu voia să primească altă credinţă decât aceea în care s-a născut. Pentru câteva cuvinte a vrut să moară, numai să nu-şi piardă credinţa. Unde suntem

[9] *Biserica Ortodoxă Română una şi aceeaşi în toate timpurile,* Sibiu, 1968.

noi faţă de aceia? Unde e credinţa noastră? Să vedem noi unde suntem faţă de ardeleni, faţă de fraţii noştri, care s-au ostenit în atâtea necazuri şi scârbe. Atunci au fugit mii şi mii de oameni. Aşa a fost pe timpul calvinilor, iar pe timpul catolicilor la fel. Fugeau prin munţi săracii oameni.

Băgaţi de seamă cum Biserica a suferit de-a lungul veacurilor pentru a ţine credinţa. Aşa să fim şi noi, să ne ţinem credinţa cu toată tăria până la moarte. A venit din afară unul care n-are nimic în comun cu Biserica noastră şi cu ţara noastră şi te ademeneşte pe tine. Plătiţi cu bani grei să distrugă poporul şi Biserica noastră. „Hai la mine, că biserica ta nu mai este bună!", „Hai la mine, că am o casă de rugăciuni!". Ne distrug ca neam, ca popor. Pentru că acela care este sectar nu mai este cu inima în România. Şi de aceea vă spun: Treziţi-vă, păziţi-vă, să rămâneţi români curaţi şi creştini curaţi, dacă vreţi să vă mântuiţi.

C U P R I N S

Sfaturi ale Părintelui Cleopa 5
Scrisoare către un sectar ________________________ 30
Despre sfârşitul lumii 46
Sfinţii Părinţi Ioachim şi Ana 52
Despre teologie şi adevăratul teolog 56
Paza minţii şi rugăciunea inimii 63
Calea spre rugăciunea adevărată ________________ 90
Scrisoare către un creştin grav
bolnav sufleteşte 135
Să ne păzim credinţa 138

PRINŢ office@printmultjcolor.ro
multicolor www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE